Guy de Maupassant

Værelse nr. 11

og andre fortællinger

Maupassants 18 fortællinger

Bibliotek 1800

Guy de Maupassant

Værelse nr. 11

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Guy de Maupassant: *Værelse nr. 11 og andre fortællinger* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Guy de Maupassant: *Værelse nr. 11 og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Værelse nr. 11

"Hvad for noget? Ved De ikke, hvorfor overpræsident Amandon blev forflyttet?"

"Nej, jeg aner det ikke."

"Det gør han forresten heller ikke, han har aldrig fået grunden at vide … men det er en højst mærkelig historie."

"Fortæl mig den."

"Ja, gerne. De kan vel nok huske fru Amandon, den lille spinkle, fine og elegante, nydelige brunette, som hele Perthuis-le-Long aldrig kaldte for andet end *Fru Marguerite*?"

"Ja, vist så."

"Så husker De også, at hun mere end nogen anden i hele byen var agtet og afholdt. Hun forstod at tage imod, at arrangere en fest, at stå i spidsen for et velgørende foretagende, at skaffe penge til de fattige og fornøjelser til de unge mennesker.

Hun var som sagt meget elegant og ligeledes meget koket, men hendes koketteri var af en fuldkommen platonisk art og holdt sig tilsyneladende inden for det provinsielt korrekte, for provinsdame var hun, provinsdame lige til fingerspidserne og ganske bedårende!

De herrer forfattere, som alle er parisere, besynger i alle tonearter pariserinden, fordi de kun kender hende, men jeg kan forsikre Dem, at provinsdamen er hundrede gange mere værd.

Den elegante provinsdame har en ganske særegen måde at være på, hun er mere diskret end pariserinden, mere beskeden, hun lover intet og giver meget, mens pariserinden for

størstedelen lover meget og intet giver, så snart hendes klæder falder.

Pariserinden triumferer i sin forlorne kunstlethed, provinsdamen er beskeden i sin ægte naturlighed.

Provinsdamen med sin uskyldige skolepigemine, sin tilsyneladende ubestikkelige borgerlighed, sit intetsigende smil og sine små fiffige, men hårdnakkede lidenskaber må anvende tusinde gange større listighed, smidighed og kvindelig opfindsomhed end pariserinderne for at kunne tilfredsstille sine lyster eller sine laster uden at vække nogen mistanke, uden at give anledning til sladder og uden at fremkalde en skandale i den lille by, der forfølger hende med alle sine øjne og alle sine vinduer.

Fru Amandon var typen på denne sjældne, men indtagende race. Aldrig havde nogen vovet at mistænke hende, aldrig havde nogen tænkt sig muligheden af, at hendes liv ikke var klart og gennemsigtigt som et blik fra hendes strålende, varme, men hæderlige kastanjebrune øjne – jo, pyt!

Hun brugte et beundringsværdigt trick, et ligefrem genialt udtænkt og dog ufattelig simpelt trick.

Hun tog alle sine elskere fra hæren og beholdt dem i tre år – den tid, hvori de lå i garnison i byen – og så ikke mere snak om den ting. Hun elskede ikke, hun havde kun sanser.

Så snart der kom et nyt regiment til Perthuis-le-Long, skaffede hun sig oplysninger om alle de officerer, der var mellem tredive eller fyrretyve år. Mænd under tredive år har endnu ikke lært at være diskrete og på den anden side af de fyrre svigter man let sine principper.

Hun kendte snart alle de underordnede lige så vel som obersten. Hun vidste besked med alt, alt, deres intimeste vaner, deres dannelse, deres opdragelse, deres fysiske egenskaber, deres udholdenhed, deres modstandsdygtighed, deres karakter, deres formuesomstændigheder og deres anlæg for ødselhed eller sparsommelighed. Derpå traf hun sit valg. Hun foretrak som oftest dem, der havde et roligt og behersket ydre ligesom hun selv, men hun ville have, at de skulle være smukke. Hun passede også på, at de, så vidt man vidste, ikke var indviklet i noget elskovsforhold eller havde haft en eller anden lidenskab, som havde efterladt sig spor, eller som havde givet stof til omtale, for den mand, hvis elskovseventyr er kendte, er aldrig rigtig diskret.

Efter at hun havde bestemt, hvem hun ville elske i de reglementerede tre garnisonsår, havde hun endnu tilbage at kaste sit lommetørklæde.

Hvor mange kvinder ville ikke have følt sig forlegne, brugt de almindelig kendte midler, være gået de veje, alle er gået, og have ladet sig gøre kur til, nøje understregende deres modstand og erobringens langsomme fremskridt ved én dag at lade sig kysse på fingerspidserne, en anden dag på hånden, den næste på kinden, så på munden og så det øvrige.

Nej, hun havde en meget hurtigere metode, der tillige var betydelig sikrere og betydelig mere diskret. Hun gav et bal.

Den udvalgte officer inklinerede naturligvis for husets frue, og mens de valsede lod hun, som om hun blev revet med af den hurtige bevægelse, bedøvet af rusen ved dansen, og hun trykkede sig tæt ind til ham som for at overgive sig til ham

samtidig med, at hendes finger nervøst pressede sig sammen om hans.

Forstod han det ikke, var han en dumrian, og hun gik videre til den næste, der stod opført som nummer to på hendes liste.

Forstod han hende derimod, var tingen dermed i orden, og det uden at vække opsigt, uden noget kompromitterende kurmageri, uden talrige foregående visitter.

Kan man tænke sig noget mere ligefremt og praktisk?

Gid alle kvinder ville benytte sig af en lignende fremgangsmåde for at tilkendegive os, at de synes om os! Hvor ville man så ikke slippe for alle vanskeligheder, betænkeligheder, forsikringer, bevægelser, ængstelser og misforståelser! Hvor ofte går vi ikke lige forbi en lykkemulighed uden at ane det, for hvem kan trænge til bunds i tankernes mysterier og vide besked med viljens hemmelige overgivelse, med sansernes stumme kalden, med alt det ukendte, som gemmer sig i en kvindesjæl, hvis mund forbliver tavs og hvis øjne er klare og uigennemtrængelige.

Så snart han havde forstået hende, bad han om et stævnemøde, men hun lod ham altid vente en måned eller seks uger for at udspejde ham, lære ham grundig at kende og kunne tage sig i agt, hvis han havde en eller anden skjult fejl.

I mellemtiden brød han sit hoved med at finde et sted, hvor de uden fare kunne mødes, og udtænkte den vanskeligste og mindst sikre udvej.

Men ved en eller anden officiel festlighed sagde hun pludselig ganske sagte til ham:

"Kom på tirsdag aften klokken ni hen i *Den gyldne Hest* lige ved voldene på landevejen til Vouziers og spørg efter jomfru

Clara. Jeg er der og venter på Dem, men vær for Guds skyld civil."

I de sidste otte år havde hun i dette ukendte fjerde rangs hotel, haft et værelse, som hun lejede for hele året. Det var hendes første elsker, som havde hittet på det, hun havde fundet det praktisk, og da fuglen var fløjet bort, havde hun beholdt reden.

Det var ganske vist en tarvelig rede, tapetseret med lysegråt papir med himmelblå blomster, en fyrretræs-seng med musselinsgardiner, en lænestol, som hun havde ladet hotelværten anskaffe, to stole, en sengeforligger og de allernødvendigste toiletrekvisitter. Men hvad behøvedes der egentlig mere?

På væggene hang tre store fotografier. Tre oberster til hest, hendes elskeres oberster? Hvorfor? Da hun ikke kunne beholde deres eget billede, ville hun måske på denne måde ved et slags tilbageslag bevare dem i sin erindring.

Og hun var aldrig under alle sine besøg i *Den gyldne Hest* blevet genkendt? spørger De.

Aldrig! Ikke af en eneste sjæl!

Det middel, hun brugte for at undgå enhver genkendelse, var lige så beundringsværdigt ligetil som alt det andet. Hun havde oprettet og organiseret en række velgørenheds- og andagtsmøder, som hun selv ofte gik til, men hvor hun dog af og til svigtede. Hendes mand, som kendte disse fromme foretagender, der kostede ham adskilligt, fattede aldrig mistanke.

Når der til aften var aftalt et stævnemøde, sagde hun ved middagsbordet, mens tjenerne hørte på det:

"I aften skal jeg til møde i foreningen, der strikker mavebælter til paralytiske oldinge."

Henimod klokken otte tog hun også sit tøj på og gik hen i foreningen. Men hun blev der kun et øjeblik, så gik hun derfra, spadserede igennem forskellige gader, og når hun så var ganske alene i en lille gyde eller i en eller anden mørk krog uden lygte, tog hun hastigt sin hat af og erstattede den med en tjenestepigekappe, som hun havde med skjult under sit overstykke, og trak et hvidt forklæde frem, der var gemt på samme måde, og bandt det om livet på sig. Hatten og overstykket blev lagt ind i et medbragt håndklæde og med denne bylt på armen trippede hun dristigt videre som en pæn lille tjenestepige, der er sendt i byen. Sommetider løb hun endog, som om hun skulle skynde sig forfærdeligt.

Hvem skulle vel i dette lille travle pigebarn have genkendt overpræsident Amandons elegante frue?

Så snart hun var nået til *Den gyldne Hest*, skyndte hun sig op på sit værelse, som hun havde nøglen til, og den tykke vært, fatter Trouveau, der så hende liste forbi hans kontor, mumlede:

"Det er nok jomfru Clara, der skal møde kæresten."

Trods sin tykkelse var han ikke dummere, end at han jo nok havde en anelse om, at der stak noget under, men han søgte ikke at få mere at vide, og han ville sikkert være blevet i allerhøjeste grad overrasket, hvis man havde sagt ham, at den lille tjenestepige var fru Amandon, fru Marguerite, som man sagde i Perthuis-le-Long.

Jomfru Clara kom aldrig til stævnemøde to aftener i træk, dertil var hun alt for klog og forsigtig. Det vidste fatter

Trouveau godt, for ikke en eneste gang i de otte år var det hændet, at han havde set jomfru Clara to aftener efter hinanden. Derfor havde han heller ikke betænkt sig på dagen efter et af hendes besøg flere gange at disponere over værelset for en nat.

I fjor sommer rejste imidlertid overpræsidenten bort en uge. Det var i juli måned, fruen var smittet af sommerens varme, og da hun ikke behøvede at være bange for at blive overrasket, spurgte hun sin elsker, den smukke kommandant Varangelles, da han en tirsdag aften skiltes fra hende, om han ville træffe hende igen den næste dag.

"Om jeg vil!" svarede han.

Og det blev aftalt, at de næste aften skulle mødes til sædvanlig tid.

Ganske sagte hviskede hun til ham:

"Hvis du kommer først, min elskede, kan du godt lægge dig på sengen og vente på mig."

De kyssede hinanden og skiltes.

Den næste dag, da fatter Trouveau sad og læste i "*Perthuis' Tidende*", byens republikanske organ, råbte han af fuld kraft til sin kone, der sad ude i gården og plukkede høns:

"Der er kolera i nærheden. En mand er død af den i går i Vauvigny."

Så tænkte han ikke mere på det, hotellet var overfyldt og forretningen gik storartet.

Henimod klokken tolv kom en rejsende til fods, en turist, der først drak to glas absinth og derpå lod sig servere en god frokost. Da det var meget varmt, drak han en liter vin og i det mindste to liter vand til sin mad.

Oven på frokosten fik han kaffe med en tre-fire små likører til, og da han følte sig lidt tung, forlangte han et værelse, hvor han kunne hvile sig en time eller to. Der var imidlertid ikke et eneste ledigt, hvorfor værten efter at have rådført sig med sin kone viste ham op på jomfru Claras værelse.

Da klokken var blevet fem, og den fremmede endnu ikke var kommet ned igen, gik værten op for at vække ham.

Hvilken forbløffelse! Manden var død!

Værten skyndte sig ned til sin kone:

"Tænk dig, manden, som jeg viste ind på værelse nr. 11, er død!"

Hun løftede armene mod himlen:

"Det er da ikke muligt! Gud fader bevare os vel! Det er da ikke kolera?"

Fatter Trouveau rystede på hovedet:

"Nej, vist ikke nej, jeg tror snarere, at det er et poppelsislag, for han er kulsort i ansigtet."

Men konen var rent fra det:

"Sig det ikke til nogen! Sig det ikke til nogen! – De vil alle sammen tro, at det er kolera. Gå hen og meld det på borgmesterkontoret og tal ikke om det. Når det bliver mørkt og ingen ser det, kan vi få bragt ham bort. På den måde er der ingen, som får nys om sagen."

Manden mumlede:

"Ja, jomfru Clara var her i går, så der er jo ingen, som kommer op på værelset i aften."

Han hentede lægen, der konstaterede, at døden var indtrådt som følge af en blodstigning til hovedet oven på det alt for rigelige måltid. Derefter blev det aftalt med

politikommissæren, at liget skulle bringes bort ved midnat, for at ingen i hotellet skulle mærke noget.

Klokken var endnu ikke slået ni, da jomfru Clara, tilfældigvis uden at blive set af nogen, sneg sig op ad trappen i *Den gyldne Hest*. Hun listede sig hen til værelse nr. 11, lukkede døren op og gik ind. Et lys stod og brændte på kaminhylden. Hun kastede et blik hen på sengen, kommandanten havde allerede lagt sig på den.

"Et øjeblik, min elskede, så kommer jeg," sagde hun.

Med febrilsk hast begyndte hun at klæde sig af; sine støvler smed hun på gulvet og sit korset kylede hun hen i lænestolen. Hendes sorte kjole og hendes skørter faldt ned omkring hende og pludselig stod hun i sin lyserøde chemise som en blomst, der lige har udfoldet sig.

Da kommandanten endnu ikke havde sagt et ord, spurgte hun:

"Sover du, min skat?"

Han svarede ikke, og hun gav sig til at le, idet hun mumlede:

"Tænk, han er faldet i søvn, det er virkelig grinagtigt!"

Hun havde beholdt sine sorte gennembrudte silkestrømper på og hun løb hen til sengen og lod sig hastigt glide ned i den, idet hun samtidig for at vække sin elskede slog begge armene om det iskolde lig og kyssede det lige på munden.

Et øjeblik blev hun liggende uden at røre sig, alt for lamslået til at kunne forstå noget. Så fyldte kulden, der fra det livløse legeme trængte ind i hendes eget, hende med en så vanvittig rædsel, at hendes hjerne ikke var i stand til at arbejde.

Med et spring var hun ude af sengen og skælvende fra hoved til fod vendte hun hen til kaminen, snappede lyset og løb tilbage til sengen, hvor hun fik øje på et frygteligt ansigt, som hun ikke kendte, sort og opsvulmet, med lukkede øjne og en hæslig fortrukket mund.

Hun udstødte et skrig, et skarpt, gennemtrængende og endeløst kvindeskrig, lod lyset falde og fo'r hen til døren. Med et ryk rev hun den op og flygtede nøgen og stadig hvinende af fuld hals hen ad gangen.

En handelsrejsende, der boede på værelse nr. 4, kom ilende ud på strømpefødder og opfangede hende i sine arme.

"Hvad er der i vejen?" spurgte han forfjamsket.

Hun stammede ude af sig selv:

"Der er ... der er én ... som er blevet myrdet i mit værelse ..."

Andre rejsende kom til og værten kom farende, hidlokket af støjen.

1 dette øjeblik dukkede kommandantens høje skikkelse frem nede i den anden ende af korridoren.

Så snart hun fik øje på ham, styrtede hun ham i møde og kastede sig ind til ham, idet hun råbte:

"Frels mig, frels mig, Gontran ... der er én, som er myrdet i vort værelse."

Forklaringerne var vanskelige. Fatter Trouveau måtte selvfølgelig fortælle sandheden og forlangte, at man straks slap jomfru Clara, som han ville stå inde for med sit hoved. Men den handelsrejsende på strømpefødderne havde været inde og set på liget og hævdede bestemt, at der forelå en forbrydelse. Han

fik de andre rejsende til at forhindre, at jomfru Clara og hendes elsker fik lov at gå.

De måtte vente, indtil politikommissæren indfandt sig. Han satte dem selvfølgelig straks i frihed – men han var ikke diskret.

Næste måned fik overpræsident Amandon et uventet avancement og blev forflyttet.

Forbi

Grev de Lormerin var lige blevet færdig med at klæde sig på. Han kastede et sidste blik i det store spejl, som optog hele det ene panelfelt i hans toiletteværelse, og smilede.

Han var virkelig endnu en smuk mand, til trods for at han var helt gråhåret. Han var høj, slank og elegant, uden mave og med et magert ansigt med et fint lille overskæg af en ubestemmelig nuance, der kunne gå for at være blond. Hans holdning var ulastelig og der var over hans hele fremtræden noget fornemt, noget af dette uforklarlige, der skaber en større forskel mellem to mænd end nok så mange millioner.

Han nikkede tilfreds og mumlede:

"Lormerin lever endnu."

Og han gik ind i dagligstuen, hvor hans post lå og ventede på ham.

På bordet – et typisk arbejdsbord for en herre, som aldrig arbejder – hvor hver ting havde sin bestemte plads, lå en halv snes breve ved siden af tre aviser af forskellig politisk farve. Med en eneste håndbevægelse spredte han brevene ud i en vifte ligesom en kortspiller, der lader sin medspiller trække et kort, og så på udskrifterne, således som han gjorde hver morgen, førend han brød konvolutterne.

Dette øjeblik var for ham fuld af spænding, forventning og en ubestemt ængstelse. Hvad bragte disse hemmelighedsfulde, tillukkede papirer ham? Hvad indeholdt de af glæde, lykke eller sorg? Han lod sit blik glide hastigt hen over dem, genkendte enkelte af udskrifterne og lagde dem sammen i to eller tre

bunker, efter som hvad han håbede af dem. Her vennerne, dér de ligegyldige og længere borte de ubekendte. De ubekendte forvirrede ham ofte en lille smule. Hvad ville de? Hvilken hånd havde skrevet disse bogstaver, som forekom ham fulde af tanker, løfter og trusler?

Den dag var der især et brev, der fangede hans øjne. Det var dog ganske enkelt og tilsyneladende uden noget som helst mystisk ved sig, men han kunne ikke lade være med at betragte det uroligt og med en slags gysen i hjertet.

Han tænkte: "Fra hvem kan det være? Jeg kender ganske bestemt den skrift, og dog er det mig umuligt at afgøre, hvem det kan være fra."

Han tog det op foran ansigtet, idet han forsigtigt holdt det mellem to fingre, og prøvede på at læse gennem konvolutten uden at kunne bestemme sig til at lukke den op.

Derpå snusede han til brevet og tog et lille forstørrelsesglas, som lå og flød på bordet, for derigennem at studere alle enkelthederne i bogstaverne. Han blev efterhånden fuldstændig nervøs.

"Hvem er det dog fra?" spurgte han sig selv, "jeg kender den hånd, jeg kender den oven i købet godt. Jeg har før fået breve med den skrift, mange breve, men hvornår? Det må være længe, meget længe siden. Hvem pokker kan det dog være fra? Nå … det er formodentlig en eller anden anmodning om penge."

Han skar konvolutten op, tog brevet ud og læste:

"Kære ven,
De har formodentlig glemt mig, for vi har ikke set hinanden i de sidste fem og tyve år. Jeg var ung og nu er jeg gammel. Da jeg sagde farvel til Dem,

forlod jeg Paris for at følge min mand, min gamle mand, som De kaldte for mit "vandrende hospital", til provinsen. Kan De huske det? For fem år siden døde han, og nu er jeg kommet tilbage til Paris for at finde en mand til min datter, for jeg har en datter, en nydelig datter på atten år. De har aldrig set hende; jeg lod Dem vide, da hun gjorde sin entré i denne verden, men De har sikkert ikke skænket en så ubetydelig begivenhed videre opmærksomhed.

De er nok stadig "den smukke Lormerin", er det blevet mig fortalt. Hvis De endnu husker den lille Lise, som De kaldte Lison, så kom og spis til middag med hende i aften, med den gamle baronesse de Vance, som stadig er Deres trofaste veninde og som lidt bevæget, men dog meget tilfreds, rækker Dem sin hånd, ikke til kys, men til et venskabeligt håndtryk. Ikke sandt, kære Jaquelet?

Lise de Vance.

Lormerins hjerte havde givet sig til at banke. Han blev siddende i sin lænestol med brevet på sine knæ og blikket hæftet stift hen for sig, betaget af en voldsom bevægelse, som fik tårerne til at stige op i hans øjne.

Hvis der var nogen kvinde, som han havde elsket i sit liv, så var det hende, hans lille Lise, Lise de Vance, som han kaldte for sin lille askeblomst på grund af hendes ejendommelige hårfarve og hendes bleggrå øjne. Hvilken fin og bedårende skabning var hun ikke, den lille spinkle baronesse, som var gift med den

gamle, gnavne og gigtsvage baron, der havde trukket hende ud i provinsen og spærret hende inde, bare fordi han var skinsyg, skinsyg på den smukke Lormerin.

Ja, han havde elsket hende, og han troede også, at hun havde elsket ham. Hun kaldte ham i en fortrolig tone for Jaquelet, og hun sagde dette navn på en henrivende måde.

Tusinde udviskede erindringer steg op i ham, fjerne, blide og nu helt vemodige. En aften var hun kommet op til ham fra et bal, og de var taget sammen ud i Boulogneskoven, hun nedringet og han i hjemmefrakke. Det var om foråret, og det var meget mildt. Duften fra hendes liv flød ud i den lune luft, duften fra hendes liv og også en lille smule af duften fra hendes hud. Hvilken guddommelig aften! Da de kom til søen og månelyset faldt gennem grenene ned over vandet, havde hun givet sig til at græde. Han blev lidt overrasket og spurgte hende, hvorfor hun græd.

Hun svarede:

"Jeg ved det ikke; det er månen og vandet, som får mig til det. Hver gang jeg ser den slags poetiske ting, er det, som om mit hjerte snørede sig sammen, og jeg kan ikke lade være med at græde."

Han havde smilet. Han var selv blevet rørt og fandt den på én gang indtagende og dum, denne troskyldige rørelse, der var så betegnende for en stakkels lille kvinde, som den mindste stemning bringer i affekt. Han havde draget hende helt ind til sig og kysset hende lidenskabeligt, idet han stammede:

"Lise, lille Lise, du er vidunderlig!"

Hvilket skønt, fint og kort elskovseventyr havde det ikke været! Det var endt så hurtigt og så brat, brudt af midt i sin

skønhed af det gamle asen af en baron, som havde bortført sin kone og siden efter ikke havde ladet en eneste sjæl få lov til at se hende.

Da der var gået et par uger, havde Lormerin glemt hende – selvfølgelig! Når man er ugift og lever i Paris, jager den ene kvinde hurtigt tanken om den anden på flugt. Alligevel havde han dog inderst i sit hjerte rejst et lille tempel til hendes minde, for han havde aldrig elsket andre. Det stod ham nu fuldstændig klart.

Han rejste sig og sagde næsten højt:

"Ja, vist vil jeg spise til middag hos hende."

Instinktmæssigt drejede han sig foran spejlet for at betragte sig selv fra hoved til fod.

"Hun må være blevet gammel nu," tænkte han, "ældre end jeg."

Og han var i grunden ret tilfreds med at skulle vise sig for hende, lige smuk og lige spændstig, hun ville blive forbavset og bevæget og måske længes tilbage til de svundne dage.

Han gennemgik sine andre breve. De var betydningsløse.

Hele dagen igennem tænkte han på denne kvinde, der således steg frem fra fortiden. Hvorledes var hun nu? Hvor det ville blive underligt at gense hinanden efter fem og tyve års forløb! Ville han overhovedet kunne kende hende igen?

Han klædte sig på med en kvindes koketteri, tog en hvid vest på, fordi han vidste, at den klædte ham bedre til kjole end en sort, lod frisøren hente for at give håret fald, for han havde bevaret alt sit hår, og gik tidligt hjemmefra for at vise, at han længtes efter at komme.

Det første han så, da han trådte ind i den lyst møblerede dagligstue, var hans eget portræt, et gammelt falmet portræt, som stammede fra hans sejrsperiode, og som hang på væggen i en koket ramme af gammeldags silketøj.

Han satte sig ned og ventede. Endelig gik en dør bag ved ham. Han sprang op, vendte sig om og fik øje på en gammel, hvidhåret dame, der rakte hænderne ud mod ham.

Han greb dem og kyssede dem længe, den ene efter den anden, så løftede han hovedet og så på hende.

Ja, det var en gammel dame, en ubekendt, gammel dame, som havde lyst til at græde, men som alligevel smilede.

Han kunne ikke bare sig for at mumle:

"Er det Dem, Lise?"

Hun svarede:

"Ja, det er mig, det er virkelig mig … De ville ikke have kunnet kende mig igen, vel? … Jeg har haft så megen sorg … så megen sorg … sorgen har fortæret mit liv … således ser jeg ud nu … se kun på mig … eller rettere, nej … Se ikke på mig … Men hvor De ser godt ud endnu … og ungdommelig; hvis jeg tilfældigvis havde mødt Dem på gaden, ville jeg straks have råbt: "Jaquelet!" Men sæt Dem nu ned og lad os først få snakket lidt sammen, så kalder jeg bagefter på min datter, min store datter. De skal se, hvor hun ligner mig … eller snarere hvor jeg ligner hende … nej, det er heller ikke rigtigt … jeg mener, hun ser ud, ligesom jeg så ud den gang! … Jeg ville have, at vi først skulle være lidt alene. Jeg var bange for, at jeg ikke straks kunne beherske mig … Men nu er det godt, nu er det forbi … sæt Dem, min ven."

Han satte sig ved siden af hende og tog hendes hånd, men han vidste ikke, hvad han skulle sige. Han kendte slet ikke den

kvinde, der sad ved siden af ham, det forekom ham, at han aldrig havde set hende. Hvad havde han i det hele taget at gøre i dette hus? Hvad skulle han finde på at tale om? Om gamle dage? Havde han og hun noget fælles? Overfor dette bedstemoderansigt huskede han intet mere, ikke en eneste af alle de smukke, ømme og rørende ting, der var stormet ind på ham, da han havde tænkt på den lille Lise, den yndefulde lille askeblomst. Hvad var der vel blevet af hende? Hvor var hun fra den gang, den elskede? Hende, han havde drømt om, hende med det lyse hår, de grå øjne og den unge stemme, der så kærligt sagde: "Jaquelet"?

Ubevægelige, forlegne, forvirrede og ilde til mode sad de ved siden af hinanden.

Da det var dem umuligt at finde på andet end banale, langsomme og fremhakkede sætninger, rejste hun sig og trykkede på klokken.

"Jeg kalder på Renée," sagde hun.

Der hørtes lyden af en dør, som blev lukket op, og en kjoles raslen.

"Her er jeg, mor," råbte en ung stemme.

Lormerin havde rejst sig og stirrede på den unge pige, som om han så et syn.

"Det glæder mig at gøre Deres bekendtskab, frøken," stammede han.

Så vendte han sig om imod moderen og sagde: "Det er jo Dem lyslevende!"

Det var virkelig hende, hende fra gamle dage, den forsvundne og genfundne Lise. Det var hende, således som hun

var blevet taget fra ham for fem og tyve år siden, måske blot endnu yngre, endnu friskere og endnu barnligere.

Han havde en vanvittig lyst til at åbne sin favn og trykke hende ind til sig og hviske:

"Goddag, Lison!"

En tjener meldte:

"Der er serveret."

De gik ind i spisestuen.

Hvad skete der under middagen? Hvad blev der sagt til ham, og hvad svarede han? Han befandt sig i den art drømmetilstand, der grænser til vanvid. Han betragtede de to damer, pint af en fiks idé, en ligefrem sygelig idé:

"Hvem af dem er den rigtige?"

Moderen smilte og sagde hele tiden:

"Kan De huske?"

Men det var på bunden af den unge piges blå øjne, at han genfandt sine minder. Snese af gange åbnede han munden for at sige til hende: "Husker De, Lison?" … og var lige ved at glemme den hvidhårede dame, der iagttog ham med et ømt, bevæget blik.

Der var dog øjeblikke, hvor det hele løb rundt for ham, hvor han mærkede, at den nye Lison alligevel ikke var ganske den samme som den anden fra fortiden. Hun, den første, havde i sin stemme, i sit blik, i sit hele væsen haft noget, som han ikke kunne genfinde. Han anspændte alle sine tanker for at huske hende, for at gribe det, han ikke kunne få fat på, og som hendes gengangerske ikke havde.

Baronessen sagde:

"De har mistet Deres gode humør, stakkels ven."

Han svarede:

"Der er noget andet, som jeg har mistet."

Men i sit hjerte følte han som et vildt dyr, der pludselig vågner og bider, den gamle kærlighed blusse op på ny.

Den unge pige snakkede løs, og af og til var der et tonefald, et ord, hendes moder plejede at bruge, en lighed i hele måden at tænke og tale på, en ret naturlig overensstemmelse mellem to væsener, der lever sammen, som fik Lormerin til at skælve fra hoved til fod. Alt dette slog ned i ham og forvandlede hans genopstandne lidenskab til et blødende sår.

Han tog meget tidligt afsked og gik sig en tur på boulevarden.

Men billedet af den unge pige forfulgte og pinte ham, fik hans hjerte til at hamre og satte ild i hans blod. Nu, da han ikke længere var sammen med de to damer, så han kun én for sig, den unge, der alligevel var den gamle, som var kommet tilbage, og som han elskede ligesom han den gang havde elsket hende, kun endnu mere glødende efter disse fem og tyve års afbrydelse.

Han gik hjem for at gruble over dette mærkelige og forfærdelige, der var hændt ham, og for at tænke over, hvad han skulle gøre.

Men da han med lyset i hånden gik forbi spejlet, det store spejl, hvori han, førend han gik ud, havde set og beundret sig selv, fik han derinde øje på en moden, gråhåret herre, og på én gang huskede han sig selv, således som han havde været tidligere, den gang han elskede den lille Lise, han så sig selv, ung og indtagende, således som hun havde elsket ham. Han gik helt hen til spejlet, hævede lyset og undersøgte sit ansigt,

således som man gennem et forstørrelsesglas undersøger en eller anden kuriøs genstand, og opdagede rynker og andre mærker af tidens tand, noget han aldrig før havde haft øje for.

Overvældet lod han sig falde ned på en stol foran sit triste spejlbillede, og mumlede:

"Det er forbi, Lormerin!"

Et skriftemål

Hele Véziers-le-Rethel havde været til stede ved Badon-Leremincés jordefærd og de sidste ord af mindetalen, der holdtes af præfekturets repræsentant, prægede sig i alles erindring: "Vi er blevet en hæderlig mand fattigere!"

Det var den rette karakteristik, han havde været en hæderlig mand i alle livets handlinger, i sine ord, i sit eksempel, i sin holdning, i sin påklædning, i sin gang, i farven af sit skæg og i faconen på sine hatte. Han havde aldrig sagt noget, som ikke indeholdt et eksempel for andre, aldrig givet en almisse uden at ledsage den med et godt råd og aldrig rakt hånden frem, uden at det så ud, som om han uddelte en slags velsignelse.

Han efterlod sig to børn, en søn og en datter, sønnen var assessor og datteren havde giftet sig med en notar, Poirel de la Voulte, der hørte til Véziers' honoratiores.

De var utrøstelige over deres faders død, for de havde elsket ham oprigtigt.

Så snart begravelsen var forbi, vendte de tilbage til den dødes hus og lukkede sig alle tre, sønnen, datteren og svigersønnen, inde sammen for at åbne hans testamente, hvis segl ifølge en påtegning på konvolutten skulle brydes af dem alene og først, efter at hans kiste var kommet i jorden.

Det var Poirel de la Voulte, der i kraft af, at han vant til at have med den slags sager at gøre, åbnede konvolutten. Han satte sine briller til rette på næsen og begyndte med den enstonige stemme, som han brugte til oplæsning af kontrakter: "Mine børn, mine kære børn!

Jeg ville ikke kunne sove den evige søvn i ro, hvis jeg ikke fra den anden side af graven aflagde jer et skriftemål, et skriftemål om en forbrydelse, en frygtelig, en hæslig forbrydelse.

Jeg var den gang seks og tyve år og havde lige nedsat mig som sagfører i Paris, hvor jeg levede det liv, unge mennesker fra provinsen lever i hovedstaden, når de ingen kender og hverken har slægt eller venner.

Jeg havde fået en elskerinde. Mange mennesker føler sig forargede alene ved dette ord "elskerinde", de tænker ikke på, at der er væsener, som ikke kan udholde at leve alene. Jeg er et af dem, ensomheden fylder mig med en skrækkelig angst, især ensomheden hjemme om aftenen, foran kaminilden. Jeg får da gerne en fornemmelse af, at jeg er ene på jorden, frygtelig alene, men omgivet af ubestemmelige farer og ukendte og forfærdelige ting. Væggen, der skiller mig fra min nabo, min nabo, som jeg ikke kender, gør ham lige så fjern for mig som stjernerne, jeg kan skimte fra mit vindue. Jeg bliver angrebet af en slags feber, en feber af utålmodighed og frygt, og murenes tavshed fylder mig med rædsel. Intet er så gennemtrængende og så uhyggeligt som stilheden i en stue, hvor man er ene. Det er, som om éns sjæl var stængt inde i stilheden, og når et møbel knager, farer man sammen i skræk, fordi hver lyd kommer uventet i det triste rum.

Hvor mange gange har jeg ikke, skræmt og overnervøs af den tavse ubevægelighed omkring mig, givet mig til at tale højt, til at råbe ord og sætninger uden indhold og uden mening bare for at høre støj. Min stemme forekom mig da i reglen så fremmed, at også den gjorde mig bange. Gives der noget skrækkeligere end at tale alene i en tom stue? Stemmen lyder, som om det var

en andens, en ukendt røst, der uden grund taler ud i den hule luft, uden noget øre til at lytte til den, for man kender jo selv, endnu inden de slipper ud i rummets ensomhed, de ord, der vil udgå fra éns mund. Og når de så lyder, uhyggeligt i stilheden, klinger de kun som et ekko, et besynderligt ekko af de ord, som tanken ganske sagte har udtalt.

Jeg tog altså en elskerinde, en ung pige, der var som alle de unge piger, der i Paris skal leve af et arbejde, som ikke er i stand til at ernære dem. Hun var blid, god og usammensat. Hendes forældre boede i Poissy, og af og til tog hun derned for at tilbringe nogle dage hos dem.

Et års tid levede jeg uden skrupler sammen med hende, fast besluttet på at forlade hende, så snart jeg traf en ung dame af min egen kreds, som jeg syntes nok om til at gifte mig med hende. Jeg ville så for den anden fastsætte en lille årlig indtægt, eftersom det nu en gang er skik og brug i vort samfund, at en kvindes kærlighed betales, når hun er fattig, med penge, og når hun er rig, med gaver.

En skøn dag meddelte hun mig imidlertid, at hun var frugtsommelig. Jeg blev som lamslået og i et sekund så jeg hele min fremtidige tilværelse for mig. Jeg havde smedet mig en lænke, som jeg lige til min død måtte slæbe på over alt, i mit fremtidige hjem, i min alderdom, bestandig. Intet kunne befri mig for denne kvinde, der gennem barnet var knyttet til mit liv, eller for barnet selv, som jeg måtte opdrage, våge over og beskytte, skjult for det og skjulende det for hele verden. Denne efterretning vendte op og ned på hele min sjæl, og inderst i mit hjerte følte jeg et tåget ønske, som jeg ikke vovede at give bestemt form, et ønske, der var parat til at vise sig, ligesom et

menneske, der står gemt bag en dør og kun venter på, at der skal blive sagt, at det skal komme frem, et forbryderisk ønske: "Gid der kunne indtræffe et uheld! Der er så mange små væsener, som dør, inden de fødes!"

Jeg ønskede dog ikke min elskerindes død. Stakkels pige, jeg holdt virkelig meget af hende, men jeg ønskede barnets død, inden jeg endnu havde set det.

Det kom til verden. Min lille ungkarlelejlighed blev et hjem, et illegitimt hjem med et barn – det værste af alt.

Drengen lignede alle andre børn; jeg brød mig ikke videre om ham. Fædre kommer først på et senere tidspunkt til at elske deres børn, de kender ikke til mødrenes instinktmæssige opofrende ømhed, deres kærlighed må vågne lidt efter lidt, og deres sjæl fæster sig først ved barnet gennem de mange små bånd, der daglig knyttes mellem væsener, som lever sammen.

Endnu et år gik hen. Nu greb jeg enhver lejlighed til at flygte hjemmefra. Stuerne var blevet alt for små, det flød med linned og svøb, med strømper af størrelse som en handske og med tusinde ting af alle slags, der var blevet efterladt på et møbel, over armen på en lænestol, alle vegne. Men jeg flygtede især for ikke at høre barnet skrige; det skreg altid – når der blev skiftet på det, når det blev vasket, når der blev rørt ved det, når det blev taget op, evig og altid skreg det.

Jeg havde gjort en del bekendtskaber og en aften i et selskab mødte jeg den kvinde, der skulle blive jeres moder. Jeg blev forelsket i hende, og tanken om at gøre hende til min hustru dukkede op i mig. Jeg gjorde kur til hende, friede og fik Ja.

Jeg var fanget i snaren. Et af to: enten måtte jeg ægte den unge pige, som jeg tilbad, skønt jeg havde et barn med en anden

kvinde, eller også måtte jeg sige sandheden og give afkald på hende, på lykken, på fremtiden, på alt, for hendes forældre var meget strenge og nøjeregnende og ville aldrig have givet deres samtykke til min forbindelse med deres datter, hvis de havde vidst besked med dette forhold.

Jeg tilbragte en måned i angst og samvittighedskval, en måned, hvor jeg pintes af frygtelige tanker, hvor jeg mere og mere kom til at hade min søn, denne lille klump levende og vrælende kød, der spærrede vejen for mig, klippede mit liv over og fordømte mig til en tilværelse uden udsigter og uden et eneste af alle de ubestemmelige fremtidshåb, der udgør ungdommens dårende trylleri.

Så skete det, at min elskerindes moder blev syg, og at jeg blev alene med barnet.

Vi var i december. Det var skrækkelig koldt. Hvilken nat! Min elskerinde var lige taget afsted, jeg havde spist til middag alene i den trange spisestue og listede mig ind i sovekammeret, hvor den lille lå.

Jeg satte mig i en lænestol foran kaminilden. Vinden hylede udenfor og fik ruderne til at klirre, en bidende frostvind, og gennem vinduet så jeg stjernerne glimte med det skarpe lys, som de kun har i frostnætter.

Den fikse idé, der nu i den sidste måned havde forfulgt mig, dukkede atter frem i min hjerne. Så snart jeg sad lidt stille, listede den sig over mig, borede sig ind i mig og gnavede sig fast som en kræftlidelse kan gnave sig fast i éns kød. Den sad i mit hoved, i mit hjerte, i hele min krop syntes jeg, og fortærede mig, som om den var et levende dyr. Jeg ville jage den bort, støde den fra mig, åbne mine tanker for noget andet, ligesom

man lukker et vindue op, for at den friske luft kan komme ind og fortrænge nattens lumre dunster, men jeg kunne ikke, ikke en gang et sekund få den ud af min hjerne. Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal skildre denne tortur. Tanken ligefrem bed sig fast i min sjæl og hvert af dens bid voldte mig en rædselsfuld, fysisk og moralsk lidelse.

Mit liv var ødelagt! Hvorledes skulle jeg slippe ud af dette bur? Hvorledes skulle jeg kunne resignere og hvorledes skulle jeg få sandheden over mine læber?

Og jeg elskede hende, der skulle blive jeres moder, jeg elskede hende med en vanvittig lidenskab, som den uoverstigelige hindring hidsede endnu mere.

Et forfærdeligt raseri skød op i mig og snørede min strube sammen, et raseri, der grænsede til vanvid … til vanvid! Ja, jeg var virkelig vanvittig den aften!

Drengen sov. Jeg rejste mig og betragtede hans søvn. Det var denne skabning, denne menneskelarve, denne skifting, der fordømte mig til et liv i ulykke.

Han sov med åben mund, godt gemt under sine dyner i vuggen ved siden af min seng, hvor det ville være mig umuligt at sove.

Hvorledes fik jeg mig selv til at gøre, hvad jeg gjorde? Hvilken kraft drev mig? Hvilken ondsindet magt havde opkastet sig til herre over mig? Fristelsen sneg sig over mig, uden at jeg mærkede dens komme. Jeg husker blot, at mit hjerte bankede stærkt. Det bankede så stærkt, at jeg kunne høre det, ligesom man kan høre hammerslag bag en væg. Det er det eneste, jeg kan huske, at mit hjerte bankede. I mit hoved var der en underlig forvirring, et stormvejr, hvori al fornuft og al

koldblodighed gik under. Jeg befandt mig i et af de øjeblikke, hvor alt er opløsning og hallucinationer, hvor et menneske ikke længere har nogen bevidsthed om sine gerninger eller noget herredømme over sin vilje.

Jeg løftede forsigtigt tæpperne, der dækkede mit barns legeme, og kastede dem tilbage over vuggens fodende. Så listede jeg mig sagte, ganske, ganske sagte hen til vinduet og lukkede det op.

Som en snigmorder fo'r et koldt vindpust forbi mig, så isnende, at jeg uvilkårligt veg tilbage for det. Flammen på de to lys viftede frem og tilbage, og jeg blev stående henne ved vinduet uden at turde vende mig om som for at slippe for at se, hvad der gik for sig bag ved mig, mens den dræbende vind blev ved med at puste hen over min pande, mine kinder og mine hænder. Det varede længe, meget længe. Min hjerne var tom for tanker.

Pludselig fik en lille skarp hoste en frygtelig skælven til at fare gennem mig fra hoved til fod, en skælven, som endnu i dette øjeblik rejser hårene på mit hoved. Med en forskræmt bevægelse slog jeg vinduet i, vendte mig og løb hen til vuggen.

Drengen sov stadig med åben mund og helt nøgen. Jeg rørte ved hans ben, de var iskolde, og jeg dækkede dem til igen.

Mit hjerte rørtes pludselig, det fyldtes med medlidenhed, omsorg og kærlighed for det stakkels uskyldige lille væsen, som jeg havde villet dræbe. Jeg kyssede længe på hans silkebløde hår, så gik jeg atter hen og satte mig foran ilden.

Med forbløffelse, med rædsel tænkte jeg på, hvad jeg havde gjort. Jeg spurgte mig selv, hvorledes det kan gå til, at et menneske således kan miste forstanden og enhver myndighed

over sig selv og handle som i en slags uhyggelig rus uden at vide, hvad han gør, og uden at vide, hvor han glider hen, som en båd, der er kommet ud i en brænding.

Barnet hostede endnu en gang, og det gjorde ondt helt ind i hjertet på mig. Hvis han nu døde? Å, Gud, å Gud, hvad skulle der dog så blive af mig!

Jeg rejste mig for at gå hen og se på ham, og med lyset i hånden bøjede jeg mig ned over ham. Han trak vejret fuldstændig roligt og jeg åndede lettere, da han i det samme hostede for tredje gang. Det gav et sådant sæt i mig, at jeg fo'r tilbage, som når man forfærdes ved synet af noget frygteligt, og lod lyset falde.

Da jeg atter rettede mig i vejret efter at have taget det op, opdagede jeg, at mine tindinger var fulde af sved, af den på én gang kolde og varme sved, der brister frem, når sjælen krymper sig i angst, som om noget af den forfærdelige moralske lidelse, den navnløse kval, der virkelig er brændende som ild og kold som is, trængte igennem knoglerne og pandehuden.

Lige til det blev dag, blev jeg stående, bøjet over min søn. Når han i nogen tid havde ligget rolig, følte jeg mig lettere, men når han blot hostede en lille smule, gennemgik jeg de skrækkeligste pinsler.

Da han vågnede, var hans øjne røde, hans hals var ophovnet og han så dårlig ud.

Så snart konen, der gik os til hånde, kom, lod jeg hende gå hen og hente en læge. Han kom en time senere og efter at have undersøgt barnet, spurgte han:

"Det har vel ikke frosset?"

Jeg kom til at ryste, således som kun gamle folk ryster, og stammede:

"Nej, det … det tror jeg ikke."

Så samlede jeg alt mit mod og spurgte:

"Hvad fejler han? Er det noget alvorligt?"

Han svarede:

"Det kan jeg ikke sige endnu. Jeg kommer igen i aften."

Han kom igen om aftenen. Drengen havde tilbragt næsten hele dagen i en døs, nu og da afbrudt af hosten.

I løbet af natten gik det over til en lungebetændelse.

Det varede i ti dage. Jeg kan ikke beskrive, hvad jeg led i de endeløse timer, der skiller morgen fra aften og aften fra morgen.

Han døde … … …

Og siden … siden det øjeblik har jeg hverken haft rist eller ro, jeg har ikke kunnet tilbringe en time, ja, ikke en time, uden at mindet, det skærende, nagende, sviende minde, der sønderrev mit hjerte, sprang frem i mig som et vildt dyr, jeg havde stængt inde på bunden af min sjæl.

Gud give, jeg var blevet vanvittig! …

Notaren skød sine briller i vejret med en bevægelse, der var blevet ham en vane, når han havde sluttet en oplæsning, og blege og ubevægelige så de tre arvinger på hinanden uden at sige et ord.

Efter et øjebliks forløb sagde notaren:

"Vi må tilintetgøre dette her."

De to andre bøjede hovedet som et tegn på samtykke. Han tændte et lys, skilte omhyggeligt de sider, der indeholdt det

farlige skriftemål, fra de andre, som kun omhandlede den afdødes pengebestemmelser, holdt dem ind i flammen, indtil de blussede op, og kastede dem så ind i kaminen.

De blev alle tre stående og så på de hvide blade, der fortæredes af ilden. Snart var der kun en lille sort bunke tilbage, men da man endnu kunne skimte enkelte bogstaver, der aftegnede sig som hvide mod den sorte bund, spredte datteren med spidsen af sin sko den lille forkullede hob og blandede den med den gamle aske.

Men endnu i nogen tid blev de siddende og stirrede ind i kaminen, som om de var bange for at den brændte hemmelighed skulle bane sig vej op igennem skorstenen.

To mødre

Forleden dag kom jeg i tanker om den uhyggelige historie og den uhyggelige kvinde ved at se på en anden kvinde, en ung, kendt, indtagende og elegant pariserinde, tilbedt og respekteret af alle. Det var ved et af de mondæne badesteder, som de rige har forbeholdt sig.

Historien går i øvrigt langt tilbage, men det er den slags ting, som man ikke glemmer.

En ven af mig havde indbudt mig til at tilbringe nogen tid hos ham i en lille provinsby. For at vise mig egnen slæbte han mig rundt over alt og lod mig beundre berømte udsigter, slotte, fabrikker og ruiner. Jeg så gamle bygninger og kirker, udskårne porte og træer af den forunderligste størrelse og former.

Da jeg med velvillige begejstringsudbrud havde undersøgt alle stedets kuriositeter, erklærede min ven med et ulykkeligt ansigt, at nu var der ikke mere at se. Jeg trak vejret lettere; nu kunne jeg altså få lov til at hvile mig i skyggen af nogle træer.

Men på én gang udstødte han et råb:

"Jo, det er sandt, vi har jo *konen med uhyrerne* … hende må du gøre bekendtskab med."

"Hvem er det – "konen med uhyrerne?" spurgte jeg.

"Det er et modbydeligt fruentimmer," svarede han, "en sand djævel, en skabning, der hvert år frivilligt sætter et hæsligt, vanskabt og forkrøblet barn, et helt uhyre med andre ord, i verden, og sælger det til folk, der lever af at vise den slags fænomener frem.

Disse uhyggelige spekulanter indfinder sig fra tid til anden hos hende for at høre, om hun har fået sig et nyt misfoster, og hvis de synes om det, tager de det med sig mod en årlig afståelsessum til moderen.

Hun har elleve vanskabninger af den art og hun er velhavende.

Du tror, at det er spøg, at det er noget, jeg opfinder, at jeg overdriver. Nej, min ven, jeg fortæller dig kun den nøgne og skære sandhed.

Vi kan gå hen til konen, så skal jeg bag efter forklare dig, hvorledes hun er blevet en sådan fænomen-fabrik."

Vi gik ud i byens udkant.

Hun boede i et nydeligt lille hus, der vendte ud til landevejen. Det var pænt og velholdt. Haven var fuld af blomster, der udsendte en herlig duft. Man fik indtrykket af, at huset måtte være beboet af en notar, som havde trukket sig tilbage fra sin forretning.

En pige viste os ind i en lille landlig dagligstue, og kvindemennesket kom ind til os.

Hun kunne vel være henved en fyrre år, var høj og velskabt med hårde træk, men kraftig og sund, den rigtige type på en robust bondekone, der halvt er et menneske og halvt et avlsdyr.

Hun vidste besked med den misbilligelse, hun var genstand for, og var åbenbart vant til at modtage folk med en vis hadsk ydmyghed.

"Hvad ønsker De?" spurgte hun.

Min ven svarede:

"Det er blevet mig fortalt, at det sidste barn er skabt som alle andre og aldeles ikke lignede sine søskende. Det var blot det, jeg gerne ville forvisse mig om. Er det sandt?"

"Ak, nej, ak, nej, han er såmænd næstendels grimmere end de andre. Jeg er rigtignok forfulgt af skæbnen, det ved Gud, jeg er … Tænk, de er alle sammen sådan, alle sammen, er det ikke en fortvivlelse? Hvor kan Vorherre være så streng mod en stakkels kvinde, der står ganske alene i verden? Det er ikke til at begribe for en anden én!"

Hun talte hurtigt med nedslagne øjne og et hyklerisk blik; hun lignede et rovdyr, der er bange. Hun mildnede den ru klang i sin stemme, og man blev forbavset over at høre disse klynkende og sødladne ord komme fra denne store, knoglede og alt for brutale krop, der syntes skabt til voldsomme gestus og til at hyle på samme måde som ulvene.

Min ven svarede hende ikke, men sagde:

"Vi ville gerne se barnet."

Jeg syntes, at hun blev rød i hovedet, men måske tog jeg fejl. Efter nogle øjeblikkes tavshed svarede hun i en lidt højere tone:

"Hvad skulle det gøre godt for?"

Hun havde løftet hovedet og så på os med skulende blikke, hvori der lurede en flamme.

Min ledsager fortsatte:

"Hvorfor vil De ikke vise os det? Der er jo da nok, som får det at se. De ved vist, hvem jeg mener!"

Det gav et sæt i hende, og hun slap sin stemme og sin vrede løs. Hun næsten skreg:

"Nå, så det er *det*, De er kommet for. De vil håne mig, vil De, fordi mine børn er ligesom dyr. Men De skal ikke få barnet at se,

nej, nej, De skal ikke få det se! ... Gå Deres vej! Gå Deres vej! Jeg ved ikke, hvorfor folk altid skal være sådan efter mig?"

Hun gik hen imod os med hænderne i siden. Den brutale klang i hendes stemme fremkaldte en slags klynken eller snarere en mjaven, således som en stakkels idiot græder, inde i den anden stue. Det gik mig til marv og ben. Uvilkårligt veg vi tilbage for hende.

Min ven sagde i en streng tone:

"Tag Dem i agt, mutter Satan, (hun blev over alt på egnen kaldet "mutter Satan") tag Dem i agt! Der kommer den dag, da det vil bringe Dem i ulykke."

Hun kom bogstavelig til at ryste af raseri, hun fægtede med de knyttede næver i luften og hylede, fuldkommen ude af sig selv:

"Skrub af! Skrub af, siger jeg! Hvad er det, der skulle bringe mig i ulykke? Skrub af, siger jeg!"

Hun var lige ved at flyve på os og kradse os i ansigtet. Vi tog skyndsomst flugten.

Da vi var kommet vel uden for døren, spurgte min ven:

"Nå? Nu har du set hende. Hvad synes du så om hende?"

Jeg svarede:

"Fortæl mig hendes historie."

Og mens vi med langsomme skridt vandrede hen ad den brede, hvide landevej, hvor det tidlige korn som et roligt hav bølgede for vinden, fortalte han mig følgende:

Hun havde i sin tid været tjenestepige på en bondegård. Hun var flink, ordentlig og sparsommelig, hun havde aldrig haft

nogen kæreste, og ingen anså hende for at være svag på dette område.

Alligevel begik hun et fejltrin. Det gik til på samme måde som med alle de andre. Det skete en aften i høsten midt mellem det mejede korn under en tordensvanger himmel og i en tung, kvælende luft, der var hed som en bagerovn og fik knøsenes og pigernes legemer til at svede.

Hun mærkede snart, at hun var blevet frugtsommelig og blev ulykkelig af skam og frygt. For enhver pris ville hun skjule sin tilstand, og med et system, hun selv havde opfundet, et tvangskorset af træstykker og snore, snørede hun sit underliv sammen. Jo mere hendes skød svulmede under det voksende barns livskrav, des stærkere strammede hun torturinstrumentet. Hun gennemgik de frygteligste lidelser, men hun var tapper overfor smerterne og stadig lige smilende og væver. Ingen så eller anede det mindste.

Hun lemlæstede sine indvolde og det lille væsen, der blev hæmmet af den frygtelige maskine, hun trykkede det sammen, misdannede det, gjorde det til et uhyre. Det sammenpressede hoved var blevet aflangt, og panden sprang frem i en spids med to store, udstående og udtryksløse øjne. Lemmerne, der var trykket ind mod kroppen, var blevet krogede som vinstokke og endte med nogle uforholdsmæssigt lange fødder og hænder, hvis fingre lignede edderkoppeben. Selve kroppen var ganske lille og rund som en nød.

Hun fødte sit barn en forårsmorgen midt ude på marken.

Da lugekonerne, der kom løbende til for at hjælpe hende, så det uhyre, hun bragte til verden, flygtede de skrigende bort, og rygtet gik over hele egnen, at hun havde født en djævleunge.

Siden den tid var det, at hun gik under øgenavnet: "Mutter Satan".

Hun blev jaget bort fra sin plads. Hun levede af folks godgørenhed og måske af lidt elskov i det skjulte, for hun så godt ud, og det er ikke alle mandfolk, der er bange for Helvede.

Hun opdrog sit uhyre, som hun i øvrigt hadede med et så vildt had, at hun måske kunne have kvalt det, hvis ikke præsten, der forudså muligheden af en forbrydelse, havde skræmt hende ved at true hende med øvrigheden.

Men en dag hørte nogle forbifarende gøglere om det rædselsvækkende misfoster og bad om at få det at se for at tage det med, hvis de syntes om det. De fandt, at det var tilstrækkelig hæsligt, og tilbød moderen femhundrede francs kontant. Til at begynde med skammede hun sig og ville ikke lade dem se den uhyggelige skabning, der var hendes barn, men da han opdagede, at det havde en pekuniær værdi, og at mændene for alvor havde lyst til det, slog hun om og gav sig til at tinge med dem. Sous for sous søgte hun at drive prisen i vejret, opremsede alle sit barns hæsligheder og holdt bondestædigt på sin ret.

For ikke at blive narret oprettede hun en kontrakt med dem. De forpligtede sig til foruden de fem hundrede at afstå hende fire hundrede om året, som om de havde taget den stakkels vanskabning i deres tjeneste.

Denne uventede vinding steg hende til hovedet, og fra nu af nærede hun kun det ene ønske at få et barn til, et nyt fænomen, der kunne sikre hende en ny årlig indtægt.

Da hun var meget frugtbar, lykkedes det hende hurtigt; hun fik ikke ét, men mange og efter hvad der siges, blev hun meget

dygtig til at variere sine fænomeners misdannelse gennem den måde, hvorpå hun under sit svangerskab sammenpressede underlivet.

Nogle blev lange, andre korte, nogle lignede krabber og andre firben. Flere af dem døde, hvad der gjorde hende meget fortvivlet.

Øvrigheden forsøgte at lægge sig imellem, men det var umuligt at bevise noget. Det endte med, at man lod hende have fred til at fabrikere sine misfostre.

Hun har nu elleve levende vanskabninger, der regelmæssigt hvert år indbringer hende mellem fem og seks tusinde francs. Der er kun én, som hun endnu ikke har fået anbragt, den, som hun ikke ville vise os. Men hun beholder den sikkert ikke længe, hendes ry har bredt sig, og hun får jævnligt besøg af sine forretningsforbindelser, der vil se, om hun har noget nyt.

Hun holder endog auktioner, når hun har en særlig fin vare.

Min ven tav. En dyb væmmelse steg op i mig, mit blod kogte, og jeg fortrød, at jeg ikke havde kvalt dette uhyre af et kvindemenneske, da jeg havde hende ved hånden.

Jeg spurgte:

"Hvem er faderen til hendes børn?"

Han svarede:

"Det er der ingen, som ved. Han eller de er åbenbart i besiddelse af en vis blufærdighed og derfor skjuler de sig. Måske får de deres andel af udbyttet."

Jeg tænkte ikke længere på denne fjerntliggende oplevelse, da jeg forleden dag på en mondæn strandbred så en henrivende, elegant, koket og forkælet kvinde, omgivet af mænd, som viste hende den største ærbødighed.

Jeg gik videre sammen med en ven, badestedets læge. En halv snes minutter senere fik jeg øje på en pige, der sad og passede på tre børn, som legede i sandet.

Et par små krykker, som lå på jorden, fangede mit blik. Jeg følte et stik i hjertet og opdagede, at de tre små væsener var vanskabte, pukkelryggede og forvredne, uhyggelige at se på.

"Ja," sagde doktoren til mig, "der ser du afkommet af den indtagende kvinde, som du før beundrede."

Min sjæl fyldtes af den inderligste medlidenhed med børnene og med hende, og jeg udbrød:

"Den stakkels moder! Hvorledes er det muligt, at hun kan tvinge sig til at le!"

"Du skal ikke beklage hende," svarede min ven.

"Det er kun børnene, som er til at beklage. Det er resultatet af en figur, som vil bevare sin slankhed lige til den sidste dag. Det er korsetbørn alle tre. Moderen ved godt, at hun vover livet ved den sport, men hvad bryder hun sig om det, hvis hun bare kan blive ved med at være smuk og blive gjort kur til!"

Og jeg kom til at tænke på den anden, bondekonen, mutter Satan, der solgte sine fænomener.

Mine 25 dage

Jeg havde lige taget mit hotelværelse i besiddelse, et snævert rum med to tapetserede skillerum, som lod den mindste lyd fra naboværelserne gå lige gennem. Jeg begyndte på at lægge mit linned og mine klæder ned i det tomme klædeskab med spejlruden og trak den nederste skuffe ud. I et hjørne lå et sammenrullet hæfte. Jeg tog det op, åbnede det og læste følgende titel:

Mine 25 dage.

Det var en badegæsts dagbog. Det var rimeligvis den sidste gæst, som havde boet i værelset og som i afrejsens øjeblik havde glemt den.

Disse optegnelser kan have nogen interesse for raske og kloge folk, som aldrig forlader deres hjem. Det er for dem, at jeg her skriver dem af uden at forandre et bogstav.

Châtel-Guyon, 15. juli. – Ved første øjekast gør egnen ikke noget videre muntert indtryk. Ikke desto mindre skal jeg tilbringe femogtyve dage her for at pleje min lever og blive en smule magrere. En badegæsts 25 dage minder meget om en indkaldts 25 dage; de er sammensat af lutter besværligheder.

I dag er der dog ikke hændt mig noget afskrækkende; jeg har gjort bekendtskab med stedet og med lægen. Châtel-Guyon består af en bæk, hvori der flyder noget gulligt vand mellem

flere bakker, hvorpå der er plantet et kasino, nogle huse og nogle stenkors.

Ved bækkens bred, nede i dalbunden, ses en firkantet bygning, omgivet af en lille have. Det er brøndanstalten. Nogle trist udseende mennesker flakker rundt omkring bygningen, det er de syge. Over alt i de skyggefulde alléer hersker der dyb tavshed, for det er ikke et sted, hvor man kommer for sin fornøjelses skyld, men et sted, hvor man søger sundhed, hvor man passer sin kur med overbevisning, og hvor man kommer sig, siges der.

De sagkyndige forsikrer endda, at stedets mineralske kilder skal være i stand til at gøre mirakler. Dog ser man ingen vokslys eller andre takkegaver omkring indgangen til kontoret.

Med regelmæssige mellemrum kommer en herre eller en dame hen til den lille skiferklædte udskænkningsbod, som skærmer over en sagtmodigt smilende kvinde og en kilde, der perler i en cementkumme. Ikke et eneste ord veksles mellem patienten og uddelersken af det helbredende vand. Hun rækker blot den syge et lille glas, hvor nogle luftblærer bobler op gennem en klar væske. Den syge drikker og fjerner sig derpå igen med højtidsfulde skridt for at genoptage sin afbrudte tur under træerne.

Ingen lyd høres i den lille park, intet luftpust får løvet til at skælve, og ingen stemme bryder stilheden. Der burde skrives over indgangen til parken: "Her morer man sig ikke, her plejer man sig!"

De få, som drister sig til at tale sammen, ligner døvstumme, der blot åbner munden for at simulere ordene, til den grad er de ængstelige for at komme til at sige noget højt.

I hotellet er der samme stilhed. Det er et stort hotel, hvor man i den største højtidelighed spiser til middag sammen med fine mennesker, der ikke har noget at sige til hinanden. Deres manerer røber velopdragenhed, og deres ansigter udtrykker overbevisning om en overlegenhed, som det måske ville være enkelte af dem meget vanskeligt også at udtrykke på anden måde.

Klokken to foretog jeg opstigningen til kasinoet, en lille træhytte, beliggende oppe på toppen af en bakke, hvor man klatrer op ad rene gedestier. Men udsigten deroppe fra er henrivende. Châtel-Guyon ligger i en meget snæver dal, lige imellem sletten og bjerget. Til venstre ser jeg altså ud over de store auvergneske bjergbølger, som er dækkede med skov, og som hist og her som store grå pletter fremviser deres hårde lavaknogler, der fortæller om gamle vulkaner. Til højre har jeg gennem et smalt udsnit i dalen udsigt over en uendelig slette, der ligesom havet svømmer ud i en blålig tåge, der lader ane byer og landsbyer, marker med gult, modent korn og firkantede grønne græsmarker, overskyggede af æbletræer. Det er det uhyre, flade Limagne, som bestandig er indhyllet et let dis af tåge.

Det er blevet aften. Efter at have spist min ensomme middag sidder jeg og skriver disse linjer ved mit åbne vindue. Nedefra hører jeg kasinoets lille orkester, der spiller, det lyder som en sindssvag fugl, der ganske alene giver sig til at synge i en ørken.

Fra tid til anden er der en hund, som gør. Denne store stilhed gør én godt. Godnat.

16. juli. – Intet nyt. Jeg har taget et bad og ovenpå badet en douche. Jeg har drukket tre glas vand og jeg har spadseret i

parken, et kvarter mellem hvert glas og en halv time efter det sidste. Jeg er begyndt på mine fem og tyve dage.

17. juli. – Har lagt mærke til to smukke og hemmelighedsfulde damer, der først badede og spiste, efter at alle de andre var færdige.

18. juli. – Intet.

19. juli. – Har atter set de to damer. De er meget chikke, og der er noget ved dem, noget, jeg ved ikke hvad, som jeg synes overordentlig godt om.

20. juli. – Har gået en lang spadseretur gennem et henrivende, skovbevokset dalstrøg til Sans-Souci-eremitagen. Egnen er bedårende, lidt trist ganske vist, men så rolig, så stille og så grøn. Omkring på bjergvejene møder man smalle vogne, belæssede med hø, som to stude langsomt trækker afsted eller med de største anstrengelser holder tilbage, når det går nedad. En mand med en stor sort hat på hovedet leder dem, blot ved at røre med en tynd stok ved deres sider eller deres pande; hyppigt standser han dem pludselig med en alvorlig og energisk bevægelse, når den alt for tunge ladning sætter farten for meget op ned ad den stejle skråning.

Luften i disse dale er liflig at indånde. Hvis det er meget varmt, får støvet en ubestemmelig duft af vanille og stald, for der kommer så mange køer på disse veje, at de over alt efterlader lidt af dem selv. Og denne duft er en parfume, mens den, om den kom fra alle andre dyr, ville være en stank.

21. juli. – Udflugt til Enval-dalen. Det er en snæver kløft, omsluttet af pragtfulde klipper lige ved foden af selve bjerget.

En bæk risler gennem opdyngede klippestykker.

Da jeg kom helt ned i bunden af kløften, hørte jeg damestemmer og lidt efter fik jeg øje på de to hemmelighedsfulde damer fra hotellet. De sad på en stor sten og talte sammen.

Lejligheden forekom mig at være heldig, og uden at betænke mig forestillede jeg mig selv. Min tilnærmelse blev modtaget uden forlegenhed. Vi fulgtes ad tilbage og vi talte meget sammen om Paris. Jeg fik indtrykket af, at de kendte mange mennesker, som jeg også kendte. Hvem er de?

Jeg får dem at se igen i morgen. Der kan ikke tænkes noget fornøjeligere end den slags møder.

22. juli. – Jeg har tilbragt næsten hele dagen sammen med mine to ubekendte. De er virkelig nydelige, den ene er mørk og den anden lys. De siger, at de er enker … hm? …

Jeg indbød dem til en køretur i morgen til Royat, og de modtog min indbydelse.

Châtel-Guyon er mindre kedelig, end jeg troede til at begynde med.

25. juli. – Vi har tilbragt hele dagen i Royat. Royat er en klat hoteller i bunden af en dal, lige udenfor Clermont-Ferrand. Der er mange mennesker og en stor park med et broget folkeliv. Der er også en pragtfuld udsigt til Puy-de-Dôme, som man ser ved enden af en række dalsænkninger.

Folk er meget optaget af mine ledsagerinder, og det smigrer mig. Enhver mand, der viser sig sammen med en smuk kvinde, bilder sig altid ind, at han er omgivet af en slags glorie. Intet kildrer éns forfængelighed så meget som at spise til middag på en stærk besøgt restaurant sammen med en lille veninde, som

alle ser på, og heller intet får i virkeligheden en mand til at stige i sine omgivelsers agtelse som dette.

At køre i Boulogneskoven med en ussel krikke for vognen og at spadsere ned ad boulevarden med en grim kvinde er det mest ydmygende for et fintfølende sind, der tager hensyn til andres mening. Af alle slags luksus er kvinden den sjældneste og den fineste, den er tillige den dyreste, og den, der bliver én stærkest misundt. Derfor er det også den, som vi holder mest af at skilte med og udstille for andres ærgerlige blikke.

At vise sig med en smuk kvinde under armen er det samme som med et slag at opvække enhver art af misundelse. Det betyder: – Se, jeg er rig, eftersom jeg er i besiddelse af en så sjælden og kostbar genstand, – jeg har en god smag, siden jeg har forstået at opsnuse en sådan perle, – måske vil det endog sige, at jeg er elsket, hvis hun da ikke bedrager mig, hvad der dog kun er et yderligere bevis på, at også andre finder hende henrivende.

Men hvilken skam er det ikke at gå sammen med en grim kvinde!

Og hvor mange ydmygelser følger ikke deraf!

Som regel formoder man, at det er éns retsmæssige hustru, for hvem tænker sig, at man kan have en elskerinde, som er grim? Ens legitime kone kan derimod godt være grim, men hendes grimhed giver anledning til tusinde udlægninger, som er i høj grad ubehagelige for én. For det første tror folk, at man er notar eller øvrighedsperson, for disse to stillinger har monopol på groteske koner med store medgifter. Og er det ikke pinligt for en mand? Dernæst bliver det omtrent en offentlig kendsgerning, at man har en legal forpligtelse til at kærtegne

dette latterlige ansigt, dette uskønne og dårligt byggede legeme, og den formodning ligger nær, at man har været ublufærdig nok til at gøre denne lidet attråværdige skabning til moder, hvad der er toppunktet af latterlighed.

24. juli. – Jeg viger ikke længere fra mine to ukendte enker, som jeg begynder at kende temmelig godt. Det er en herlig egn, og hotellet er fortræffeligt. Det er en udmærket årstid at være her på. Kuren har allerede haft en glimrende virkning på mig.

25. juli. – Vi har kørt i landauer til Tazenat-søen. En herlig og ganske improviseret udflugt, som først blev bestemt, da vi sad og spiste frokost. Så snart vi rejste os fra bordet, skyndte vi os at komme afsted.

Efter at have kørt en lang vej gennem bjergene, fik vi pludselig øje på en bedårende lille sø, rund og blå, klar som et spejl og omsluttet af et gammelt krater. Den ene side af dette vældige, naturlige bassin var bar, den anden skovbevokset. Midt imellem træerne lå et lille hus, hvor en fornuftig mand tilbringer sine dage i idyllisk hvile. Han tog gæstfrit imod os. Jeg fik en idé og spurgte: "Skal vi ikke gå i vandet?" … "Ja," svarede mine to ledsagerinder, "det ville være dejligt … men vi har jo ingen badedragter."

"Pyt … Her er jo fuldkommen som i en ørken."

Og vi gik i vandet – … –!

Hvis jeg var digter, ville jeg fryde mig ved at skildre det uforglemmelige syn af de to unge og nøgne legemer i det gennemsigtige vand. Den høje og stejle skråning omslutter den stille sø, der ligger blank og rund som en sølvmønt, og solen øser sine varme stråler ud over den. Langs med klipperne glider de hvide legemer i det næsten usynlige vand, der synes at bære

de svømmende kvinder. På sandet nede på bunden ser man skyggen af hver af deres bevægelser.

26. juli. – Det lader til, at der er nogle af badegæsterne, som er blevet forargede og ser skævt til min hurtigt udviklede fortrolighed med de to enker.

Der eksisterer altså virkelig mennesker, som bilder sig ind, at livet er til, for at man skal kede sig! Alt, hvad andre synes at finde fornøjelse ved, bliver straks en social eller moralsk forsyndelse. Pligten har for dem sine ubøjelige og dødsenskedsommelige regler.

Jeg vil i al beskedenhed tillade mig at gøre dem opmærksomme på, at opfattelsen af, hvad der er pligt, er forskellig hos mormoner, arabere, zuluer, tyrkere, englændere og franskmænd, og at der blandt hvert af disse folkeslag findes særdeles hæderlige mennesker.

27. juli. – En god nyhed. Jeg har taget over seks pund af. Det er noget fortræffeligt vand her i Châtel-Guyon. Jeg skal sammen med mine to enker til Riom, hvor vi skal spise til middag. Det er en kedelig by, hvis anagram danner et uheldigt naboskab til de nærliggende kursteder: Riom, Mori!

28. juli. – En kold stråle! Mine to enker har fået besøg af to herrer, som er kommet for at hente dem. – To enkemænd, formodentlig. – De rejser alle sammen i aften. De har sagt farvel til mig i et lille brev.

29. juli. – Jeg er alene! Jeg har gået en lang fodtur til det gamle krater ved La Nachère. En pragtfuld udsigt.

30. juli. – Intet hændt. – Jeg passer min kur.

31. juli. – Heller intet. – Jeg passer fremdeles min kur.

Denne smukke egn er fuld af stinkende grøfter. Jeg vil henlede myndighedernes opmærksomhed på den afskyelige kloak, der forpester hovedlandevejen lige foran det største hotel. Alt affaldet fra hotelkøkkenet bliver kastet derned. Det er et sandt arnested for kolera.

1. august. – Intet. Kuren.

2. august. – En smuk køretur til Château-Neuf, et kursted for gigtlidelser, hvor alle halter. Man kan ikke forestille sig noget pudsigere end denne befolkning på krykker.

3. august. – Intet. Kuren.

4. august. – Ditto. Ditto.

5. august. – Ditto. Ditto.

6. august. – Jeg er fortvivlet … jeg er lige blevet vejet og jeg har taget tre pund på. Det hele er altså meningsløst …

7. august – En køretur på seks og tres kilometer op i bjergene. Jeg vil ikke nævne turens mål, af hensyn til efterfølgende skildring af kvinderne dér på stedet.

Jeg var blevet rådet til at gøre denne tur, da den skulle være meget smuk og lidet kendt af turister. Efter at have kørt i fire timer kom jeg til en ret køn landsby ved bredden af en flod og midt i en vidunderlig nøddeskov.

Disse nødder udgør i øvrigt byens hele rigdom, for de er plantet på kommunens terræn. Dette terræn var tidligere kun en stor, græsbevokset bakke, som myndighederne forgæves havde søgt at få opdyrket. Den brugtes ikke til andet end til græsgang for nogle får.

Nu er bakken forandret til en prægtig skov, takket være kvinderne, og den har et mærkeligt navn, den kaldes: "Sognepræstens Synder".

Man må vide, at kvinderne heroppe i bjergene har ry for at være lette, betydelig lettere end deres søstre på sletten. Når de møder et mandfolk, må han mindst tage et kys og tager han ikke mere, bliver han anset for at være et fjols. Når man vil se nøgternt på sagen, tyder dette i øvrigt på en yderst fornuftig logik. Eftersom det er kvindens naturlige mission – både nede i dalen og oppe på bjergene – at behage mændene, er det ikke mere end billigt, at mændene altid viser hende, at det også er lykkedes hende. Såfremt en mand afholder sig fra enhver demonstration, vil det sige, at han finder hende grim, og det er næsten en fornærmelse imod hende. Hvis jeg var kvinde, ville jeg ikke anden gang modtage en mand, som ikke ved vort første møde havde vist mig mangel på respekt, for jeg ville betragte det, som om han i virkeligheden havde vist mangel på respekt for mine ydre fortrin, min skønhed og min kvindeværdighed.

Da de unge mænd i den lille landsby X. imidlertid ofte beviste egnens kvinder, at de fandt dem indtagende, og da det ikke kunne lykkes præsten at hindre dem i at uddele disse lige så galante som naturlige beviser, besluttede han i det mindste at udnytte dem til det almene bedste. Han pålagde derfor hver eneste kvinde, der havde begået et vist lille fejltrin, at hun som bod skulle plante et nøddetræ på kommunens bakke. Fra det øjeblik sås hver nat lygter flakke som St. Hansblus omkring på bakken, for de bodfærdige holdt ikke af at udføre deres bod om dagen.

Da der var gået to år, var der ikke længere en bar plet hverken på bakken eller kommunens andre grunde, og nu skal der efter sigende findes over tre tusinde pragtfulde træer omkring klokketårnet, som kalder til gudstjeneste under deres løv. Det er alt sammen "præstens synder".

Der søges så meget efter midler til atter at skaffe Frankrig skove, var det ikke en idé, om regeringen blev enig med gejstligheden om at anvende den ligefremme måde, som den beskedne landsbypræst benyttede?

7. august. – Kuren.

8. august. – Jeg har pakket min kuffert og taget afsked med dette stille og fredelige sted, med de grønne bjerge, de tavse dale og det øde kasino, hvorfra man ser ud over den vældige Limagneslette, der stadig ligger sløret i sit lilla og blålige dis.

I morgen tidlig rejser jeg.

Her standsede manuskriptet. Jeg vil intet tilføje, men mine indtryk fra stedet faldt ikke ganske sammen med min forgængers. Jeg traf nemlig ikke to smukke enker.

Skabet

Det var efter middagen. Vi talte om kvinder. Hvad skal man ellers tale om mellem herrer?

En af os sagde:

"Jeg havde forresten en gang en mærkelig oplevelse. Nu skal De høre ..."

Og han fortalte:

"Det var en aften i fjor vinter, at jeg pludselig blev overfaldet af den art træthed, som fra tid til anden kan bemægtige sig både éns sjæl og éns legeme. Jeg var hjemme, ganske alene, og jeg kunne på forhånd føle, at jeg, om jeg blev siddende, ville få et af de anfald af melankoli, som, hvis de ofte kommer igen, kan drive én til sindssyge.

Jeg trak min overfrakke på og gik ud uden at vide, hvad jeg skulle gøre af mig selv. Da jeg var kommet ned på boulevarden, gav jeg mig til at slentre langs med caféerne, som næsten var tomme, for det regnede, en fin, sivende regn af den slags, der gør éns sind lige så vådt som éns klæder, og ikke en af de solide byger, der skyller ned og jager alle fodgængerne ind i porte og gadedøre. Man kunne hverken føle eller se regndråberne, men umærkeligt afsatte de sig på éns klæder og dannede et isnende og gennemtrængende støvlag.

Hvad skulle jeg foretage mig? Jeg gik frem og tilbage og grundede over, hvorledes jeg skulle få et par timer til at gå, og for første gang opdagede jeg, at der ikke i Paris findes et eneste sted, hvor man kan gå hen og virkelig more sig om aftenen.

Endelig bestemte jeg mig til at gå i Folies-Bergère, som kan være et ganske fornøjeligt kvindetorv.

Der var ikke mange mennesker i den store sal. I det store, hesteskoformede promenoir var der kun få mandfolk, hvis simpelhed røbede sig i deres gang, i deres klæder, i farven af deres skæg, i hatten og i huden. Det var knapt nok, at der hist og her sås én, som man kunne se var vasket, rigtig vasket, og hvis klæder var stemt ordentligt sammen. Hvad pigebørnene angår, så var det de samme som altid, den sædvanlige type piger, vi alle kender, udslidte, grimme, laskede. De gik frem og tilbage på rov med den mine af dum overlegenhed, som de, jeg ved ikke hvorfor, plejer at anlægge.

Jeg sagde til mig selv, at i virkeligheden er der ikke en eneste af disse forslidte skabninger, som er mere kvabsede end buttede, oppustede her og radmagre der, hængemavede og stankelbenede, der fortjener de tyve francs, som de med stort besvær tinger sig til, efter at de først har forlangt hundrede.

Men på én gang fik jeg øje på en lille kvinde, som forekom mig ganske sød, hun var ikke helt ung, men frisk, pikant og æggende. Jeg standsede hende og uden egentlig at tænke over, hvad jeg gjorde, bød jeg hende en pris for natten. Jeg ville ikke gå hjem og være ganske alene, så foretrak jeg dog pigebarnets selskab og favntag.

Jeg gik med hende, hun boede i et stort hus i Rue des Martyrs. Gassen var allerede slukket på trappen. Jeg gik langsomt op ad den, idet jeg med mellemrum strøg en tændstik. Et par gange snublede jeg over trinnene; jeg følte mig usikker og misfornøjet, mens jeg famlede mig frem bagefter hendes kjole, hvis raslen jeg hørte foran mig.

Hun standsede på fjerde sal, og da jeg var kommet indenfor, og hun havde lukket døren, spurgte hun:

"Du bliver altså til i morgen?"

"Ja, det er vi jo blevet enige om."

"Det er yndigt, jeg spurgte kun for at være sikker på det. Vent et øjeblik, jeg kommer straks tilbage."

Hun lod mig blive stående alene i mørket. Jeg hørte, at hun lukkede to døre og det forekom mig, at hun talte med nogen. Jeg blev overrasket og urolig. Tanken om, at hun skulle have en kæreste, fo'r igennem mig, men jeg er kraftig bygget og er ikke bange for at slå løs. "Nå, det vil snart vise sig," sagde jeg til mig selv.

Ikke desto mindre lyttede jeg anspændt. Det lød, som om der var nogen, der listede sig forsigtigt fra et sted til et andet. En anden dør blev lukket op, og jeg syntes, at jeg igen hørte nogen tale, men ganske sagte og hviskende.

Hun kom tilbage med et tændt lys i hånden.

"Så, nu kan du godt komme ind," sagde hun.

Dette "Du" var en tagen i besiddelse. Jeg gik bag efter hende gennem en spisestue, hvor det var åbenbart, at der aldrig blev spist, ind i soveværelset, der var som soveværelset hos alle den slags kvinder med dets godtkøbsmøbler, repsgardiner og det stribede silketæppe med de mistænkelige pletter.

Hun vendte sig om mod mig:

"Værs'go, lad, som du var hjemme."

Jeg undersøgte værelset med et mistænksomt blik, men der var intet, som forekom mig ængstende.

Hun klædte sig af så hurtigt, at hun var i seng, endnu inden jeg havde fået min overfrakke af. Hun gav sig til at le:

"Gud bevares, hvad går der af dig, er du blevet til en saltstøtte? Skynd dig nu."

Jeg fulgte hendes opfordring og strakte mig ved siden af hende.

Fem minutter senere havde jeg en vanvittig lyst til at stå op for at klæde mig på og gå min vej. Men den overvældende træthed, som jeg allerede havde mærket hjemme hos mig selv, holdt mig tilbage, jeg følte mig så kraftløs, at jeg ikke havde mod til at røre mig, og jeg blev liggende til trods for den lede, jeg følte ved denne allemandsseng. Den sanselige tiltrækning, som jeg havde troet at finde hos denne kvinde, da jeg så hende i varietéens kunstige lys, var svundet bort mellem mine arme, og jeg havde kun ved siden af mig et ganske almindeligt offentligt fruentimmer, hvis ligegyldige og beredvillige kys ligesom hos alle de andre havde en bismag af hvidløg.

Jeg gav mig til at tale til hende.

"Har du boet her længe?" spurgte jeg.

"Ja, til femtende januar bliver det et halvt år."

"Hvor boede du, inden du flyttede herhen?"

"I Rue Clauzel, men jeg sagde op, fordi jeg havde så megen ballade med portnersken."

Hun begyndte på at fortælle mig en endeløs historie om portnersken, der var rendt med sladder om hende.

Men pludselig hørte jeg nogen bevæge sig lige ved siden af os. Først var det som et suk og derpå kom en let, men tydelig støj, som om en eller anden vendte sig på en stol.

Jeg satte mig med et ryk op i sengen og spurgte:

"Hvad var det for en støj?"

Hun svarede i en fuldkommen rolig og sikker tone:

"Bryd dig bare ikke om det, min skat, det er pigen inde ved siden af. Væggen er så tynd, at man kan høre alt lige så tydeligt, som om det var her inde i stuen. Den er uforskammet dårligt bygget, denne her kasse."

Min dovenskab var så stor, at jeg atter puttede mig ned under tæppet. Vi snakkede videre. Drevet af den tåbelige nysgerrighed, der får os mænd til at spørge den slags skabninger ud om deres første eventyr, til at prøve på at løfte det slør, der dækker over deres første brøde, som for at finde et fjernt spor af uskyld hos dem og måske føle et øjebliks elskov, vakt af et flygtigt minde om deres fordums uberørthed og blufærdighed, trængte jeg ind på hende med spørgsmål om hendes første elsker.

Jeg vidste, at hun ville lyve for mig, men det anfægtede mig ikke. Måske kunne jeg blandt alle hendes løgne træffe et eller andet, som lød oprigtigt, og som kunne røre mig.

"Sig mig så, hvem der var den første?"

"Det var en kaproer."

"Se, se, fortæl mig noget om ham. Hvor var det?"

"Det var i Argenteuil, dér boede jeg."

"Hvad var du dér?"

"Jeg var stuepige i en restaurant."

"Hvilken restaurant?"

"I *Den gamle Sømand*. Kender du den?"

"Ja, vist, det er jo hos Bonanfan."

"Akkurat."

"Nå, hvorledes gjorde han så kur til dig?"

"Det var, mens jeg redte hans seng. Han tog mig med magt."

Jeg kom pludselig i tanker om en teori, som jeg havde hørt fremsat af en af mine venner, der var læge, en skarpt iagttagende og filosofisk anlagt læge, hvis stadige tjeneste i et af vore store hospitaler bragte ham i daglig berøring med ugifte mødre og offentlige fruentimmere, med al den skændsel og elendighed, der tilfalder de stakkels kvinder, som er blevet et bytte for handyr med penge på lommen.

"Enhver kvinde," sagde han til mig, "bliver altid første gang forført af en af hendes egen klasse og egen stand. Jeg har bøger fulde af beviser for det. Det er de rige, som får skyld for at bryde de fattige unge pigers uskylds blomst, men det er ikke sandt. De rige betaler kun den buket, som en anden har plukket. De tror, at de plukker den selv, men det er anden blomstring, den første træffer de aldrig."

Jeg vendte mig om imod pigebarnet og gav mig til at le:

"Du kan spare dig ulejligheden, jeg kender din historie. Det var ikke kaproeren, som var den første, der ejede dig."

"Sikke noget snak, det ved Gud det da var."

"Du lyver, min engel."

"Nej, jeg gør ikke."

"Jo, vist gør du så. Sig mig hellere sandheden."

Hun så forbavset ud og lod til at betænke sig.

Jeg fortsatte:

"Jeg er troldmand, skal jeg sige dig, mit smukke barn. Jeg kan læse folks tanker. Hvis du ikke siger mig sandheden, dysser jeg dig i søvn, og så skal jeg nok få det alt sammen at vide."

Hun blev bange, hun var åbenbart lige så indskrænket som alle sine lige, og hun stammede:

"Hvorledes har du gættet det?"

Jeg svarede:

"Det kan være lige meget, fortæl nu bare."

"Ja, ser du, første gang var det næsten ingenting. Der var en stor fest på egnen, og værten havde sendt bud efter en ekstra-kok, som hed Alexandre. Så snart han satte foden inden for døren, vendte han op og ned på hele huset. Han gjorde alt, hvad han ville, han kommanderede dem alle sammen, både værten og værtinden, ligesom om han kunne have været konge … Han var høj og nydelig og hele tiden var der liv i ham, når han stod foran komfuret. Han råbte: "Hid med smørret … ræk mig æggene … madeiraen her." Og vi måtte skynde os at komme løbende med det alt sammen, for ellers blev han så ond og skældte os ud og sagde ting, så vi rødmede helt op under skørterne.

Da dagens arbejde var endt, stillede han sig ud i døren og røg på sin pibe. Jeg kom tilfældigvis forbi med en stabel tallerkener, og så sagde han til mig: "Hør du dér, gå med ned til vandet og vis mig, hvor der er kønt." Jeg gik med som et rigtigt fjols, men lige så snart vi var kommet ned til floden, tog han mig med vold, og det gik så hurtigt, at jeg ikke en gang rigtigt vidste, hvad det var, han gjorde ved mig. Så rejste han med nitoget og siden har jeg ikke set ham."

Jeg spurgte:

"Er det det hele?"

Hun stammede:

"Ja, det vil sige, jeg tror nok, at det er ham, der er fader til Florentin. "

"Hvem er Florentin?"

"Det er min dreng."

"Nå, sådan. Og du fik ham, den anden, til at tro, at det var hans, ikke sandt?"

"Ja, selvfølgelig."

"Og han havde penge, ikke?"

"Jo, han har sat tre hundrede francs om året ud til Florentin."

Jeg begyndte at more mig og fortsatte:

"Det er fortræffeligt, ganske fortræffeligt. I er alligevel alle sammen mere durkdrevne, end I ser ud til. Hvor gammel er Florentin nu?"

Hun svarede:

"Han er tolv år. Han skal første gang til alters til foråret."

"Det er udmærket, og senere har du med god samvittighed passet din næringsvej?"

Hun smilede resigneret:

"Ja, herregud, man gør, hvad man kan …"

Hun havde ikke talt ud, førend et vældigt spektakel i stuen selv fik mig til at fare ud af sengen med et spring. Det lød, som om én var faldet og søgte at rejse sig op ved at famle med hænderne mod væggen.

Jeg havde grebet lyset, og fortumlet og rasende så jeg mig omkring. Hun var også faret ud af sengen og søgte at holde mig tilbage og standse mig, idet hun mumlede:

"Det er ingenting, jeg forsikrer dig, det er slet ingenting."

Men jeg havde allerede opdaget, fra hvilken side støjen kom. Jeg gik lige hen mod en dør, der var halvt skjult bag sengens hovedgærde, rev den op med et ryk og så … en lille, bleg dreng, der sad ved siden af en stor stråstol, som han åbenbart var faldet ned af, og stirrede på mig, rystende og skælvende, med et par skinnende og forfjamskede øjne.

Så snart han fik øje på mig, gav han sig til at græde og strakte armene ud mod sin moder:

"Jeg kunne ikke gøre for det, mor, jeg kunne ikke gøre for det … Jeg var faldet i søvn og så faldt jeg. Du må ikke skænde på mig, jeg kunne ikke gøre for det."

Jeg vendte mig om mod kvindemennesket og spurgte:

"Hvad skal det betyde?"

Hun så ud til at være flov og ulykkelig og fremhakkede med afbrudt stemme:

"Ja, herregud, hvad skal jeg gøre? Jeg tjener ikke nok til at sætte ham i pleje … Jeg er nødt til at beholde ham hjemme, og jeg har ikke råd til at leje et værelse til. Han ligger sammen med mig, når der ikke er nogen hos mig. Kommer der en for en time eller to, kan han jo sagtens være i skabet, han plejer at være meget rolig, han kender rumlen. Men når man bliver hele natten sådan som du, så bliver han naturligvis træt i ryggen af at sidde og sove på en stol … Han er da også kun et barn … så det kan han vel ikke gøre for … jeg gad nok se dig, hvis du skulle sove en hel nat på en stol … det ville du vist ikke finde dig i …"

Hun hidsede sig op, hendes stemme var blevet skarp og skingrende.

Barnet græd stadig. Et stakkels lille, skrøbeligt og forskræmt barn, rigtig et barn, som man kunne tænke lukket inde i et koldt og mørkt skab, et barn, som kun af og til fik lov til at komme ud for at få lidt varme i den tilfældigt ledige seng.

Jeg havde også lyst til at græde.

Og jeg gik hjem i min egen seng.

Rogers middel

Jeg slentrede ned ad boulevarden sammen med Roger, da en gadesælger kom forbi og råbte lige ind i ansigtet på os:

"Køb et middel til at blive af med sin svigermor! Et ufejlbarligt middel, værs'go og køb!"

Jeg stod uvilkårligt stille og sagde til min ven: "Hør, det minder mig om et spørgsmål, som jeg for lang tid siden ville have gjort dig. Hvad er det, som din kone kalder for "Rogers middel", og som hun altid taler om? Hun har sådan en løjerlig måde at sige det på, som om det betød noget særligt. Jeg har nærmest tænkt mig, at det var en eller anden specielt styrkende mikstur, hvis sammensætning du alene kendte. Hver gang man i hendes nærværelse snakker om en ung mand, der ser afkræftet, træt eller overanstrengt ud, vender hun sig altid om mod dig og siger leende: "han skulle kende Rogers middel". Det mærkeligste ved det hele er, at du regelmæssigt bliver ildrød i hovedet."

Roger svarede:

"Det har jeg sandelig også grund til, og hvis min kone anede sandheden i det, hun siger, ville hun tie stille med det, det kan jeg forsikre dig for. Jeg vil alligevel betro dig historien. Du ved, at min kone var enke, da jeg giftede mig med hende, og at jeg var meget forelsket. Min kone har altid udtrykt sig lidt frit, og inden hun blev min retmæssige hustru, havde vi ofte nogle ret vovede samtaler af den art, som man kan tillade sig med enker, der ikke behøver at lade uvidende og slå øjnene ned. Hun holdt meget af uartige historier, når de var holdt indenfor visse

grænser. Ord er jo i sådanne tilfælde ikke det samme som handling. Hun var meget udæskende og jeg er lidt generт, og inden vort giftermål morede hun sig ofte med at sætte mig i forlegenhed med spørgsmål eller spøgefuldheder, som det ikke var så let for mig at svare på. Forresten var det måske netop denne dristighed, der gjorde, at jeg blev forelsket, hun havde gjort mig fuldkommen forrykt, og hun vidste det.

Det blev bestemt, at vi hverken skulle holde stort bryllup eller tage på bryllupsrejse. Så snart vi var viet, ville vi spise frokost sammen med vore forlovere, og derefter køre en tur alene. Til middag skulle vi være hjemme hos mig i Rue du Helder.

Så snart forloverne var gået, steg vi altså i følge programmet til vogns, og jeg sagde til kusken, at han skulle køre os ud i Boulogneskoven. Det var i slutningen af juni og det var et glimrende vejr.

1 samme øjeblik vi var alene, gav hun sig til at le.

"Kære Roger," sagde hun, "nu er øjeblikket kommet til at være galant. Lad mig nu se, hvorledes du vil bære dig ad."

Denne opfordring lammede mig fuldstændig. Jeg kyssede hende på hånden og gentog: "Jeg elsker dig!" To gange dristede jeg mig til at kysse hende i nakken, men de forbipasserende generede os. Hun gentog hele tiden med en morsom og udfordrende mine: "Nå ... og så? ... og så?" Dette "og så?" gjorde mig forlegen og nervøs. Jeg kunne jo dog ikke i en landauer, midt i Boulogneskoven, og ved højlys dag ... nå, ja, du forstår mig.

Hun lagde mærke til min forlegenhed og morede sig over den. Af og til gentog hun:

"Jeg er bange for, at jeg ikke har været heldig i mit valg. Du indgyder mig visse betænkeligheder."

Jeg begyndte ærlig talt selv at blive lidt ængstelig. Så snart jeg bliver forlegen, duer jeg ikke længere til noget som helst.

Ved middagen var hun henrivende, og for at få mere mod sendte jeg tjeneren ud. Han generede mig. Det var ikke, fordi vi ikke opførte os passende, men du ved, hvor to elskende kan være dumme. Vi drak af det samme glas, vi spiste af den samme tallerken og med den samme gaffel. Vi morede os med at bide af den samme kage, vi begyndte hver ved sin ende, indtil vore læber mødtes ved midten.

Hun sagde til mig:

"Giv mig lidt champagne."

Jeg havde glemt flasken, der stod henne på skænkebordet. Jeg hentede den, klippede ståltråden over og gav proppen et lille tryk for at få den til at springe.

Den rørte sig ikke. Gabrielle gav sig til at le og mumlede:

"Det er et dårligt varsel."

Jeg trykkede af al kraft med min tommelfinger mod proppens svulmende hoved, først på den ene side og så på den anden, men det hjalp ikke. Til sidst tog jeg fat om det og rev til af alle kræfter med det resultat, at proppen gik midt over.

Gabrielle sukkede:

"Stakkels Roger!"

Jeg tog en proptrækker og borede den ned i den del af proppen, som var blevet siddende tilbage i flaskehalsen. Jeg halede og halede, men det var mig umuligt at få den op. Jeg måtte kalde på Prosper.

Min hustru lo nu af fuld hals og blev ved med at gentage:

"Å … å … å … nu ser jeg, hvor meget jeg kan vente mig af dig!"

Hun havde fået en lille smule i hovedet.

Da vi havde drukket kaffen, var hun halvvejs beruset.

Overfor en enke udkræves der ikke så mange ceremonier eller de moderlige formaninger, der er nødvendige, når en ung pige skal begynde sin brudenat. Gabrielle gik ganske roligt ind i soveværelset, idet hun sagde til mig:

"Ryg din cigar færdig – om et kvarter kan du komme."

Da jeg gik ind til hende, havde jeg mistet tilliden til mig selv, det indrømmer jeg ærligt. Jeg følte mig nervøs, utilpas og usikker.

Jeg indtog min plads i brudesengen. Hun sagde ingenting, men hun så på mig med et smil om munden og en åbenbar lyst til at gøre nar ad mig. Denne ironi i et sådant øjeblik bragte mig fuldstændig ud af fatning og tog den sidste rest af modet hos mig.

Da Gabrielle opdagede min … forlegenhed, gjorde hun intet for at hjælpe mig over den, tværtimod. Med en tilsyneladende ligegyldig mine spurgte hun mig: "Er du altid i besiddelse af lige så megen … ånd?"

Jeg kunne ikke bare mig for at svare:

"Hør, ved du hvad, du er utålelig."

Hun gav sig atter til at le med en ubehersket, upassende og irriterende latter.

Det var meget sandt, at jeg gjorde en ynkelig figur, og jeg er vis på, at jeg så mildest talt dum ud.

Af og til, mellem to latterkaskader, udbrød hun, mens hun snappede efter vejret:

"Nå … frisk mod … vær nu lidt energisk stakkels ven … å … å!"

Og så gav hun sig atter til at le, fuldkommen hysterisk, hun ligefrem skreg af latter.

Det endte med, at jeg blev så ophidset og så rasende både på mig selv og på hende, at jeg følte, at hvis jeg ikke veg pladsen, ville jeg forgribe mig på hende.

Jeg sprang ud af sengen og klædte mig hurtigt på uden at sige et ord. Jeg var lynende vred.

Hun var pludselig blevet rolig, som om hun havde forstået, at hun var gået for vidt, og hun spurgte:

"Hvad er det, du gør? Vil du gå din vej?"

Jeg svarede ikke, men gik ud af sovekammeret og smældede døren i efter mig. Jeg gik ned på gaden. Jeg havde lyst til at slå nogen ihjel, blot for at hævne mig. Jeg følte trang til at begå en eller anden galskab. Jeg fo'r afsted med lange skridt, da det pludselig slog ned i mig, at jeg ville gå op til et eller andet fruentimmer.

Hvem ved? Det ville være et forsøg, et eksperiment, måske en træning? I hvert fald ville det være en hævn, og skulle jeg nogensinde blive bedraget af min kone, så havde jeg straks sikret mig den tilfredsstillelse, at det var mig, der først havde bedraget hende.

Jeg betænkte mig ikke længere. Jeg kendte et passende sted ikke langt fra, hvor jeg boede; jeg skyndte mig derhen og gik derind som et menneske, der kaster sig i vandet for at se, om han endnu kan svømme.

Jeg kunne svømme, jeg svømmede oven i købet fortræffeligt. Jeg blev der temmelig længe for rigtig at nyde min hemmelige og raffinerede hævn. Da jeg atter befandt mig på gaden, var det på den tid, da natten nærmer sig sin afslutning, og

morgenkøligheden begynder at komme. Jeg følte mig nu rolig og sikker på mig selv, jeg var tilfreds og fornøjet, parat til nye bedrifter.

Langsomt gik jeg hjem og åbnede sagte og forsigtigt døren til sovekammeret.

Gabrielle lå og læste med den ene albue støttet til hovedpuden. Hun så op og spurgte i en lidt forskræmt tone:

"Er det dig? Hvad gik der dog af dig?"

Jeg svarede ikke. Jeg klædte mig rolig af og indtog som en sejrvinder den plads, jeg havde måttet forlade som en flygtning.

Hun blev ganske forbløffet og følte sig overbevist om, at jeg havde brugt et eller andet hemmeligt middel.

Og nu taler hun ved enhver lejlighed om Rogers middel, som om hun talte om en eller anden hemmelig, men ufejlbarlig, styrkende medicin.

Ak, nu er der gået ti år siden den aften, og nu ville det samme eksperiment ikke have synderlig udsigt til at få det samme heldige udfald, i det mindste ikke for mit vedkommende – desværre.

Men hvis du skulle have en eller anden ven, som er bange for brudenattens sindsbevægelser, kan du trygt anbefale ham mit middel. I alderen fra tyve til tredive år kan det ikke undgå at hjælpe."

Latinens nytte

Spørgsmålet om latinens nytte, der i denne tid diskuteres over alt, minder mig om en historie fra min ungdom.

Jeg opholdt mig i en af landets større provinsbyer, hvor jeg læste til studentereksamen i Robineaus Kollegium, der var berømt for sin fortrinlige latinske undervisning.

I ti år havde Robineaus elever været de første ved alle præmiekonkurrencer, og dette stadige held skyldtes, sagde man, en almindelig klasselærer, som hed Piquedent, og som altid blev kaldt "far Piquedent".

Han var en af den slags grå halvgamlinge, hvis alder det er umuligt at afgøre, og hvis historie man ved første øjekast gætter sig til. I en alder af knapt tyve år var han blevet klasselærer ved skolen for at kunne fortsætte sine studier, blive magister og til sidst erhverve sig doktorgraden, og så var han blevet så indfiltret i dette triste og ensformige liv, at han aldrig var blevet til mere.

Hans kærlighed til latinen havde imidlertid ikke forladt ham, tværtimod, den havde udviklet sig og pinte ham som en usund lidenskab piner sit bytte. Han blev ved med at læse de latinske digtere og historikere, og han fortolkede og kommenterede dem med en udholdenhed, der grænsede til mani.

En skøn dag fik han det indfald at tvinge alle eleverne i hans klasse til kun at svare ham på latin, og han holdt fast ved denne beslutning, indtil de virkelig var i stand til at føre en hel samtale med ham, omtrent som om det var på deres eget sprog.

Han passede på dem som en orkesterdirigent under en prøve passer på sine musikere. Hvert øjeblik dunkede han i pulten med sin lineal.

"Hr. Léfrére, hr. Léfrére, De begår en fejl! Kan De ikke huske reglen? … Hr. Plantel, den vending er fransk og aldeles ikke latinsk. Det gælder om at forstå ånden i et sprog. Hør nu en gang på mig …"

Følgen af denne ihærdighed viste sig derved, at eleverne i Robineaus kollegium ved årets slutning alle fik glimrende karakter i deres latinske stil og oversættelse.

Det følgende år lod skoledirektøren, der var snu som en abe, og som i øvrigt også lignede en grotesk og grimasserende abe, med store bogstaver trykke på sit program og sine prospektus og male over døren til skolen:

"Specialitet: Latin. Fem udmærkelser i de øverste klasser.

To ærespræmier i en konkurrence med alle Frankrigs lærde skoler."

I ti år fejrede Robineaus Kollegium årlig tilsvarende triumfer. Min fader lod sig lokke af denne berømmelse og meldte mig ind i kollegiet. Samtidig lod han mig tage private timer hos far Piquedent til en pris af fem francs i timen, af hvilke Piquedent fik de to og skolen de tre. Jeg var den gang atten år og skulle have min studentereksamen.

timerne fandt sted i et lille værelse, der vendte ud til gaden, og det kunne undertiden hænde, at far Piquedent i stedet for at tale latin til mig, således som han gjorde i klassen, på fransk fortalte mig sine sorger. Den stakkels mand, der hverken havde venner eller slægtninge, kom til at holde af mig og udøste al sin ulykke i mit hjerte.

I de sidste ti-femten år havde han aldrig ført nogen samtale på tomandshånd med et andet menneske.

"Jeg er som en eg i ørkenen," sagde han. "*Sicut quercus in solitude.*"

De andre klasselærere indgød ham modbydelighed; han kendte ingen i hele byen og havde ikke tilstrækkelig frihed til at skaffe sig bekendtskaber.

"Ikke en gang om natten er jeg fri," sagde han, "og det er det hårdeste for mig. Alle mine drømme går ud på en gang at få mit eget værelse, med mine egne møbler mine egne bøger, og med ting, som tilhører mig alene, og som ingen andre har ret til at røre ved. Jeg har intet, som er mit eget, intet andet end min frakke og mine benklæder, ikke en gang den madras og den hovedpude, jeg sover på. Jeg ejer ikke fire vægge, mellem hvilke jeg kan lukke mig inde, undtagen når jeg kommer ind i dette værelse for at give en time. Kan De forstå, kan De, hvad det vil sige for et menneske at tilbringe hele sit liv uden nogen sinde at have ret til og uden nogen sinde at kunne få tid til at lukke sig inde et sted alene, lige meget hvor, blot for at tænke, arbejde og drømme? Ak, kære, unge ven, en nøgle til en dør, som man kan lukke, det er lykken, den eneste sande lykke!

Hele dagen tilbringer jeg i klassen sammen med drengene, der aldrig er et øjeblik rolige, og natten tilbringer jeg i sovesalen med de samme drenge, der snorker. Og jeg selv sover i en allemandsseng ved enden af de to rækker skolesenge, hvor drengene ligger, drengene, som jeg også om natten skal have opsigt med. Jeg kan aldrig være alene, aldrig! Går jeg ud, er der fuldt af mennesker på gaden, og når jeg er træt af at gå og søger

ind på en café, vrimler der af gæster og billardspillere. Jeg forsikrer Dem, det er et slaveliv!"

Jeg spurgte:

"Hvorfor har De ikke søgt noget andet, hr. Piquedent?"

Han udbrød:

"Hvilket? Hvad skulle det være, unge ven? Jeg er hverken skomager, snedker, hattemager, bager eller frisør. Jeg kan ikke andet end mit latin, og jeg har ingen akademiske titler, som berettiger mig til at forlange en ordentlig pris for den. Hvis jeg var doktor, kunne jeg få hundrede francs for det, som nu indbringer mig hundrede sous, mit latin ville rimeligvis ikke være så godt, men min doktortitel ville være tilstrækkelig til at holde min anseelse vedlige."

Til andre tider sagde han til mig:

"De timer, hvor jeg læser med Dem, er min eneste hvile. De skal ikke blive bange, De skal ikke miste noget ved det. Jeg skal erstatte Dem den tid, De ofrer for at høre på mig, ved i skolen at lade Dem tale dobbelt så meget som de andre."

En dag dristede jeg mig til at byde ham en cigaret. Han stirrede først forbavset på mig, og så så han hen imod døren.

"Sæt, der kom nogen!" sagde han.

"Så lad os gå hen ved vinduet," svarede jeg.

Vi gik hen og lænede os til vindueskarmen, mens vi i den hule hånd skjulte de små ruller tobak.

Over for os var et strygeri. Fire kvinder med hvide kitler på førte de tunge og varme jern hen over linnedet, som lå udbredt foran dem, og hvorfra dampen stod i vejret.

Pludselig kom der endnu en femte ud fra forretningen; på armen havde hun en stor kurv fyldt med skjorter,

lommetørklæder og lagener, som hun skulle bringe ud til kunderne. Hun blev et øjeblik stående i døren, som om hun allerede var træt; hun så op, smilede, da hun opdagede, at vi røg, og tilkastede os med den hånd, hun havde fri, et ubekymret og spottende kys. Derpå gik hun med slæbende skridt langsomt ned ad gaden.

Det var et pigebarn på en snes år, hun var lille, lidt mager og bleg, ret køn med et par skælmske øjne under hårets lyse uorden.

Piquedent mumlede bevæget:

"Hvilket slid for en kvinde! Det er jo et sandt hestearbejde!"

Og han faldt i rørelse over underklassens elendighed. Hans hjerne var fuld af sentimentalt demokratiske fantasterier, og han talte om arbejdernes hårde kår med Jean Jacques Rousseau'ske fraser og gråden i halsen.

Den næste dag, da vi atter stod ved vinduet, fik den samme pige igen øje på os og råbte: "Goddag, børn!" med et pudsigt tonefald og med et lille knips med fingrene.

Jeg kastede en cigaret ned til hende, hun fangede den og gav sig straks til at ryge. De fire andre strygersker styrtede hen til døren og strakte hænderne ud for også at få nogle.

På denne måde skabtes der efterhånden et dagligt venskabsforhold mellem gadens arbejdere og skolens dagdrivere.

Det var ligefrem komisk at iagttage Piquedent. Han rystede af angst for at blive opdaget, for det kunne koste ham hans stilling, og han dristede sig kun til at gøre frygtsomme og pudsige gestus, aldeles som et forelsket fjols på en scene. Kvinderne besvarede hans mimik med en krydsild af fingerkys.

Et forfløjent indfald spirede i min hjerne. En dag, da jeg kom ind i undervisningsværelset, hviskede jeg ganske sagte til den gamle klasselærer:

"De kan ikke tænke Dem, hvad der er hændt mig, hr. Piquedent! Jeg har mødt den lille vaskerpige, De ved, hende med kurven, og jeg har talt med hende."

Han spurgte, lidt forvirret over den højtidelige tone, jeg talte i:

"Hvad sagde hun til Dem?"

"Hun sagde ... ja, ærlig talt ... hun sagde ... at hun syntes så godt om Dem ... Og jeg tror ... jeg tror, at hun er en lille smule indtaget i Dem ..."

Jeg så, at han blev helt bleg, og han svarede: "Hun gør formodentlig nar ad mig. Sådan noget hænder ikke i min alder."

Jeg bevarede stadig mit alvor:

"Hvorfor ikke? De er jo en køn mand endnu!"

Da jeg mærkede, at min list havde gjort sin virkning, ville jeg ikke mere trænge ind på ham.

Men hver dag foregav jeg, at jeg havde mødt den små, og at hun havde talt til mig om ham. Han endte med at tro mig og gav sig til at sende hende de mest glødende og overbeviste fingerkys.

Nu skulle det hverken hænde værre eller bedre, end at jeg en morgen, da jeg var på vej til skolen, virkelig mødte hende. Uden at betænke mig tiltalte jeg hende, som om jeg havde kendt hende i en halv snes år.

"God morgen, frøken! Hvorledes har De det?"

"Tak, rigtig godt."

"Vil De have en cigaret?"

"Gud, nej, ikke her på gaden."

"De kan jo ryge den, når De kommer hjem."

"Ja, tak, så vil jeg gerne."

"Hør, frøken, skal jeg fortælle Dem noget?"

"Er det spændende?"

"Å ja, ham den gamle, De ved nok, vores lærer …"

"Hr. Piquedent?"

"Ja, hr. Piquedent … De ved altså, hvad han hedder?"

"Naturligvis … hvad han?"

"Han er forelsket i Dem!"

Hun gav sig til at le som en vanvittig og udbrød:

"I mig? Sikke noget vrøvl!"

"Vist ikke nej, det er slet ikke noget vrøvl. Han taler hele tiden om Dem i timen. Jeg tør vædde på, at han har til hensigt at gifte sig med Dem!"

Hun hørte op med at le. Tanken om et ægteskab stemmer alle kvinder til alvor. Så gentog hun vantro:

"Sikke noget vrøvl!"

"Jeg forsikrer Dem for, at det er sandt."

Hun tog kurven op, som hun havde stillet ned foran sig, og sagde:

"Nå, ja, det vil vise sig."

Og hun gik videre.

Så snart jeg kom hen på skolen, tog jeg Piquedent til side og sagde til ham:

"De må skrive til hende. Hun er vanvittig forelsket i Dem."

Han skrev et langt, blidt og kærligt brev, svulmende af lyriske vendinger, af højtidsfulde fraser, af filosofiske sætninger og af

akademisk galanteri, et sandt mesterstykke af burlesk ynde, som jeg påtog mig at bringe videre til den unge pige.

Hun læste det, alvorlig og bevæget, og mumlede:

"Hvor han skriver kønt for sig, man kan mærke, at han har dannelse. Er det sandt, at han vil gifte sig med mig?"

Jeg svarede uforfærdet:

"Ja, det kan De stole på! Han har fuldstændig tabt hovedet."

"Så få ham til at indbyde mig til middag på søndag på Blomsterøen."

Jeg lovede, at jeg nok skulle skaffe hende indbydelsen.

Piquedent blev meget rørt over alt, hvad jeg fortalte ham om hende.

Jeg tilføjede:

"Hun elsker Dem, hr. Piquedent, og jeg tror, at hun er en hæderlig pige. De må ikke forføre hende og bagefter forlade hende."

Han svarede i en fast og bestemt tone:

"Jeg er også en hæderlig mand, min unge ven."

Jeg må sige til min undskyldning, at jeg ikke handlede efter nogen bestemt plan. Det hele var en drengestreg, intet mere. Jeg havde gættet mig til den gamle klasselærers troskyldighed, hans enfold og hans svaghed, og jeg morede mig over ham uden at spørge mig selv om, hvad det kunne føre til. Jeg var atten år, og jeg havde allerede længe på skolen haft ry for at være en enestående skælmsmester.

Det blev altså aftalt, at Piquedent og jeg skulle køre i droske til færgestedet ved Queue-de-Vache, hvor vi skulle møde Adéle og gå om bord i min båd, for på dette tidspunkt havde jeg en robåd og roede ivrigt. Jeg skulle så ro dem til Blomsterøen, hvor

vi alle tre skulle spise til middag. Jeg havde påtvunget dem min nærværelse for rigtig at nyde min triumf, og ved at gå ind på mit forslag viste den gamle lærer, at han virkelig fuldstændig havde tabt hovedet, ellers ville han næppe således have udsat sig for at miste sin plads.

Da vi kom til stedet, hvor min båd lå fortøjet, fik jeg i græsset, eller rettere oven over breddens høje græs, øje på en uhyre parasol, der lignede en kæmpemæssig valmue. Under parasollen sad den lille vaskerpige og ventede. Jeg blev overrasket, hun var virkelig nydelig, selv om hun var noget blegnæbbet, og hun var ikke uden ynde, til trods for at hendes væsen havde lidt af gadens raskhed.

Piquedent tog sin hat af og bukkede dybt. Hun rakte ham hånden, og de så på hinanden uden at sige et ord. Så gik de om bord i min båd, og jeg tog årerne.

De sad ved siden af hinanden på den bageste tofte.

Det var ham, der brød tavsheden.

"Det er et dejligt vejr at ro i."

"Ja, det har De ret i!"

hun lod sin hånd hænge ned i vandet, så at hun lige strejfede overfladen med sine fingerspidser, der efterlod en klar gennemsigtig stribe som en glastråd. Vi havde strømmen imod os, og vandet skvulpede let mod båden.

Da vi kom ind i restauranten fik hun sit mæle tilbage og bestemte middagen. Stegte småfisk og en høne med salat til. Derefter trak hun os rundt på øen, som hun kendte ud og ind.

Hun var kommet i godt humør, var skælmsk og en lille smule drilagtig.

Lige indtil vi kom til desserten, var der slet ikke tale om kærlighed. Jeg gav champagne, og Piquedent blev hurtigt oprømt. Champagnen steg også hende lidt til hovedet, og hun kaldte ham:

"Hr. Piquenez."

Pludselig sagde han:

"Frøken, min unge ven, Raoul, har fortalt Dem om mine følelser, ikke?"

Hun blev lige så alvorlig som en dommer:

"Ja, det har han."

"Besvarer De dem?"

"Den slags spørgsmål kan man da ikke svare på."

Han pustede af sindsbevægelse og fortsatte:

"Tør jeg da i det mindste håbe, at De en gang vil komme til at synes om mig?"

Hun smilede:

"Ja, det var da ikke så umuligt."

"Med andre ord, frøken, tror De, at vi to ... at vi med tiden ..."

Hun betænkte sig et øjeblik, så spurgte hun med rystende stemme:

"Er det for at gifte Dem med mig, at De spørger om det ... for ellers så ..."

"Ja, det er."

"Det er en anden sag ... så slår jeg til, hr. Piquedent."

Således gik det til, at disse to turtelduer, takket være en skoledrengs spilopper, fandt hinanden. Straks troede jeg ikke, at det var alvor, og de troede det måske heller ikke selv, i alt fald fik hun betænkeligheder:

"De ved vel, at jeg ikke ejer det mindste, ikke en gang to sous?"

Han stammede, for han var lige så ør som Silén:

"Jeg har sammensparet … fem … fem tusinde francs."

Et triumferende skær gled over hendes ansigt:

"Så kan vi jo etablere os!"

Han blev ængstelig:

"Etablere os? Hvad mener De? Som hvad?"

"Ja, det ved jeg ikke endnu? Vi må se tiden an, med fem tusinde francs kan der udrettes en del. De vil vel ikke have, at jeg skal flytte ind og bo sammen med Dem i skolen?"

Han havde åbenbart ikke tænkt så langt, og han stammede meget forvirret:

"Etablere os? Som hvad? Det bliver ikke nemt! Jeg kan ikke andet end latin."

Hun sad og grundede. Det var formodentlig alle de stillinger, som hun havde tragtet efter at opnå, som hun lod passere revy.

"Kan De ikke blive doktor?"

"Nej, jeg har ingen embedseksamen."

"Heller ikke apoteker?"

"Nej, heller ikke."

Hun udstødte et glædesskrig, nu havde hun fundet det:

"Jeg har det … vi køber en urtekræmmerforretning! Næ, hvor det er storartet … vi køber en urtekræmmerforretning! Den kan ikke blive så forfærdelig stor, med femtusinde francs kommer man ikke langt, men vi kan få en rigtig pæn butik."

Det gav et sæt i ham:

"Nej, jeg kan ikke blive urtekræmmer … Jeg … jeg er alt for kendt … alt for kendt … og desuden … så … så kan jeg ikke andet

end latin ... og ..."

Hun fyldte hans champagneglas og holdt det op for munden af ham. Han drak og tav.

Vi gik tilbage til båden. Aftenen var mørk, meget mørk. Alligevel så jeg godt, at de holdt hinanden om livet, og at de flere gange kyssede hinanden.

Det blev en forskrækkelig katastrofe. Vor lille udflugt blev opdaget, og Piquedent blev jaget bort. Min fader, der var meget forarget, satte mig i en anden skole.

Seks uger efter tog jeg min studentereksamen og drog til Paris for at studere jura. Først efter to års forløb vendte jeg tilbage til min fødeby.

På hjørnet af Rue Serpent var der en butik, som fangede mit blik. *Kolonialvarer, Piquedent,* stod der på skiltet, og nedenunder som for at oplyse de mere uvidende: *Urtekræmmer*.

Jeg udbrød:

"*Quantum mutatus ab illo!*"

Piquedent så op, lod kunden, som han var i færd med at ekspedere, stå, og styrtede hen imod mig med udstrakte hænder:

"Næ, min unge ven, min unge ven, er De her i byen? Det var da morsomt! Det var da morsomt!"

En køn trivelig kone kom frem bag kassen og kastede sig om halsen på mig. Jeg havde nær ikke kunnet kende hende igen, så fyldig var hun blevet.

Jeg spurgte:

"Går det godt?"

Piquedent, som var vendt tilbage til sin vægt, svarede:

"Ja, storartet, storartet, storartet! I år har vi haft et rent overskud på tre tusinde francs!"

"Men latinen, hr. Piquedent?"

"Latinen! Ja, herregud, latinen, latinen, den kan sågu' ikke føde sin mand! "

En omvendelse

Så snart Sabot viste sig på kroen i Martinville, gav alle sig til at le. Gudbevares, hvor han var grinagtig, det bæst! Præsterne, dem kunne han nu slet ikke døje, nej, det ved Gud han ikke kunne! Derfor drillede han dem også – det var rent utroligt, hvad han kunne finde på.

Sabot (Théodule) var snedkermester og repræsenterede de fremskridtsvenlige i Martinville. Det var en lang og tynd mand med et par snu, grå øjne, vandkæmmet hår og en smal sammenknebet mund. Når han sagde: "Vor hellige fader papaven," lød det så komisk, at alle, der hørte det, vred sig af latter. Han arbejdede demonstrativt i kirketiden om søndagen. Han slagtede hvert år sin gris om mandagen i den stille uge for at kunne have blodpølser til langfredag, og når sognepræsten gik forbi, sagde han altid med et svedent smil:

"Se, der går én, som har spist Vorherre til frokost."

Præsten, en tyk mand, der var lige så høj som snedkeren, holdt ikke af ham på grund af hans vittigheder, der skaffede ham tilhængere. Men pastor Maritime var politisk anlagt og holdt af at bruge fiffige midler. Krigen mellem dem havde varet i ti år, en hemmelig, men hårdnakket og uophørlig krig. Sabot var borgerrepræsentant, og man mente, at han ville blive borgmester, hvad der ville betyde et afgørende nederlag for kirken.

Der skulle være valg og den religiøse lejr i Martinville skælvede. Men en morgen tog præsten ind til Rouen, idet han

overfor sin husholderske lod sig forlyde med, at han skulle ind for at tale med ærkebispen.

To dage efter kom han igen. Han så glad og triumferende ud. Den næste dag vidste hele egnen, at kirkens kor skulle fornys; ærkebiskoppen havde af sin private lomme givet seks hundrede francs til det.

Alle de gamle fyrretræsstole skulle fjernes og erstattes af splinternye egetræsstole. Det var et betydeligt snedkerarbejde, og fra morgen til aften blev der ikke talt om andet.

Théodule Sabot lo ikke.

Da han dagen efter gik igennem landsbyen, sagde naboerne, både hans venner og hans fjender, for at gøre grin med ham:

"Det er vel dig, der skal lave kirkens nye kor?"

Han kunne ikke finde svar, men han var rasende, han skummede.

De mest ondskabsfulde tilføjede:

"Det er godt stykke arbejde, der bliver mindst en to-tre hundrede francs ren fortjeneste."

To dage senere hed det sig, at arbejdet var givet til Célestin Chambrelan, snedkeren i Percheville. Denne nyhed blev dog atter dementeret, og i stedet for blev der sagt, at også alle kirkebænkene skulle fornyes. Det ville komme til at koste to tusinde francs, som ministeriet rimeligvis ville rykke ud med. Det vakte sensation.

Théodule Sabot kunne ikke længere sove. Aldrig, så længe nogen kunne huske tilbage, havde en snedker dér på egnen haft sådant et arbejde. Endnu et rygte kom i omløb. Det ville vide, at præsten var ked af skulle give arbejdet til en snedker uden for

sognet, men at Sabots anskuelser gjorde det umuligt at lade ham få det.

Sabot fik nys om rygtet. Da mørket faldt på, gik han hen til præstegården. Husholdersken sagde, at præsten var ovre i kirken. Han gik derover.

To sure gamle jomfruer, der var medlemmer af jomfru Marias søsterskab, var i færd med at smykke alteret under præstens tilsyn. Han stod midt i koret og strakte hånden ud over sin bugnende mave for at vise de to kvinder, der stod på et par kirkestole, hvorledes de skulle anbringe blomsterbuketterne omkring den hellige jomfrus statue.

Sabot følte sig forlegen i disse omgivelser, han havde en fornemmelse af, at han befandt sig hos sin værste fjende, men håbet om en fortjeneste gav ham mod. Uden at bryde sig om de to gamle piger, der aldeles målløse over at se ham på dette sted blev stående ganske ubevægelige på deres stole, gik han med sin hue i hånden hen mod præsten.

"Goddag hr. pastor," stammede han.

Uden at se på ham og udelukkende optaget af alteret, svarede præsten:

"Goddag, hr. snedker."

Denne tiltale forbløffede Sabot og han kunne ikke finde mere at sige. Efter en længere tavshed fik han dog frem:

"Her gøres nok forberedelser?"

Pastor Maritime svarede:

"Ja, vi nærmer os jo maj, som er den hellige jomfrus måned."

Sabot mumlede: "Ja, det ved jeg – det ved jeg" og tav på ny.

Han havde mest lyst til at gå sin vej uden at sige mere, men et blik på koret holdt ham tilbage. Der var seksten stole, som

skulle fornyes, seks til højre, otte til venstre og foran døren ind til sakristiet endnu to stole. Seksten egetræsstole, det ville blive mindst tre hundrede francs, og hvis man bar sig fornuftigt ad, kunne man mageligt tjene de to hundrede.

Han stammede:

"Jeg kommer forresten i anledning af dette her arbejde."

Præsten lod til at blive overrasket.

"Hvilket arbejde?" spurgte han.

Sabot, der blev mere og mere forfjamsket, mumlede: "Det arbejde, der skal gøres her."

Med et ryk vendte præsten sig om imod ham og så ham lige ind i øjnene:

"Taler De om den reparation, der skal finde sted her i min kirke?"

Tonen, hvori pastor Maritime talte, fik det til at løbe koldt ned ad ryggen på Théodule Sabot, og han følte en rasende lyst til at tage benene på nakken. Men han betvang sig og svarede ydmygt:

"Ja, det er netop lige det, jeg mener, hr. pastor."

Præsten korsede armene over sin svulmende bringe og udbrød, som om han var lamslået af overraskelse:

"Er det Dem ... Dem, Sabot ... Dem ..., som kommer og beder om det arbejde ... hvad tænker De dog på? ... De, som er den eneste vantro i hele sognet ... det ville jo være en skandale, en offentlig skandale ... biskoppen ville give mig en alvorlig irettesættelse ... Ja, han ville måske oven i købet forflytte mig."

Han snappede et par gange efter vejret, så fortsatte han i en roligere tone:

"Jeg kan godt forstå, at det er Dem pinligt at se at så stort et arbejde bliver tildelt en snedker i nabosognet, men jeg kan virkelig ikke med min bedste vilje handle anderledes, med mindre De … med mindre De … nej, det kan det ikke nytte at tænke på … det ville De alligevel aldrig gå ind på, og uden det, er dét umuligt."

Sabots blik var fra koret vandret ned over bænkeraderne, der gik lige ned til udgangsdøren. Død og pine, hvis alle de skulle laves om!

"Hvad var det, jeg skulle gøre? … De kan da altid sige mig det."

I en fast og bestemt tone svarede præsten:

"De måtte give mig et afgørende bevis på Deres gode vilje."

Sabot mumlede:

"Det kunne vel lade sig ordne … det kunne det vel … hvad skulle det være?"

Præsten erklærede:

"De måtte i hele menighedens påsyn gå til alters under højmessen næste søndag."

Snedkeren følte, at han blev bleg. Uden at svare spurgte han:

"Og bænkene? Hvorledes går det med dem? Skal de også fornys?"

Præsten svarede, som om han var sikker i sin sag: "Ja, men det bliver først senere."

Sabot betænkte sig et øjeblik, så sagde han:

"Ja, vi kunne måske blive enige … Det er ikke for det, at jeg i og for sig har noget mod religionen i sig selv, tværtimod, jeg respekterer den, det gør jeg, det er bare alt dette ydre væsen,

som jeg ikke kan med. Men se, i sådan et tilfælde som dette her, kunne man jo vise sig imødekommende."

De to gamle jomfruer var kravlet ned ad stolene og havde listet sig om bag alteret, hvor de stod og lyttede, blege af sindsbevægelse.

Præsten, der så, at han havde sejret, slog pludselig om, og blev godmodig og familiær:

"Ser vi det, ser vi det! Det var fornuftigt sagt, det vil De ikke fortryde, det skal De nok komme til at mærke."

Sabot smilte meget forlegen. Så spurgte han:

"Kunne det ikke lade sig gøre at opsætte den altergang en smule?"

Præsten fik atter sit strenge ansigt på:

"Nej, i det øjeblik jeg skal betro Dem arbejdet, må jeg være sikker på Deres omvendelse."

Han tav et sekund, så fortsatte han i en blidere tone:

"De kan komme og skrifte i morgen, jeg bliver nødt til at have Dem to gange."

Sabot gentog:

"To gange?"

Præsten smilede:

"De kan da nok forstå, at vi må have en generaludrensning, en rigtig storvask. Jeg venter Dem altså i morgen."

Snedkeren, der var meget bevæget, spurgte:

"Ja, undskyld, men hvor … hvor skal det gå for sig?"

"Hvor? … I skriftestolen selvfølgelig."

"Dér … henne i kassen, dér i hjørnet? … Næ, ved De hvad … ærlig talt … jeg holder ikke rigtig af den kasse."

"Hvorfor det?"

"Fordi ... ja, fordi jeg ikke er vant til den ... Jeg er desuden lidt tunghør."

Præsten viste sig imødekommende:

"Nå, ja, så kan De komme hjem til mig i mit studereværelse. Dér er vi sikre på at være alene. Passer det Dem?"

"Ja, det har jeg ikke noget imod ... når jeg bare bliver fri for den kasse."

"Godt, så er det en aftale, jeg venter Dem altså i morgen eftermiddag klokken seks."

"Ja, vel, jeg skal ikke være den, der svigter. Altså på gensyn i morgen, hr. pastor, og tak til."

Han rakte sin grove næve frem, og præsten slog lydeligt sin hånd ned i den.

Klasket rungede hen under hvælvingerne og døde bort nede mellem orgelpiberne.

Théodule var ikke rolig hele den næste dag. Han havde en fornemmelse, der svarer til den angst, man føler, når man skal have en tand trukket ud. Hvert øjeblik kom den samme tanke igen: "I aften skal jeg til skrifte." Og hans forvirrede sjæl, en dårligt overbevist fritænker-sjæl, var skræmt og usikker over for det guddommelige mysteriums ubestemmelige, skrækindjagende magt.

Så snart han var færdig med sit dagsarbejde, gik han hen til præstegården. Præsten gik frem og tilbage i den lille allé inde i haven og ventede på ham, mens han læste sit breviar. Han så ud til at være i strålende humør og hilste ham med en tilfreds latter:

"Se, se, dér har vi Dem jo! Værs'go, kom indenfor, Sabot, De skal ikke være bange, der er såmænd ingen, der spiser Dem."

Sabot gik først ind. Han stammede:

"Hvis det er Dem lige meget, ville jeg helst have den lille forretning i orden så hurtigt som muligt."

Præsten svarede:

"Jeg er til tjeneste. Jeg har min messeskjorte parat. Om et øjeblik skal jeg høre på Dem."

Snedkeren, der var så bevæget, at han ikke kunne samle sine tanker, stirrede på præsten, som iførte sig det hvide klædningsstykke.

Så snart præsten var færdig, gav han ham et tegn:

"Værs'go, De kan knæle på den pude."

Sabot blev stående, han var flere gange ved at skulle lægge sig på knæ.

"Behøves det også?" mumlede han.

Præsten var blevet majestætisk:

"Man kan kun nærme sig bodens sakramente på sine knæ."

Sabot knælede.

Præsten sagde:

"Fremsig så syndsbekendelsen."

Sabot spurgte:

"Hvad for en?"

"Syndsbekendelsen. Hvis De har glemt den, kan De et for et gentage de ord, jeg siger Dem."

Og meget langsomt, med tydeligt eftertryk på hvert ord, som snedkeren derefter gentog, fremsagde præsten den hellige bøn. Så sagde han:

"Nå, begynd så Deres skriftemål."

Men Sabot sagde ikke et ord mere, han anede ikke, hvor han skulle begynde.

Pastor Maritime kom ham til hjælp:

"Jeg skal spørge Dem ud, mit barn, det lader til at falde Dem vanskeligt, og så går det sikkert lettere. Et for ét vil vi gå Guds bud igennem. Hør kun efter, hvad jeg spørger om, og lad Dem ikke forvirre. Sig blot alt, hvad der ligger Dem på hjertet. De skal ikke være bange for at sige for meget. Altså:

Du skal elske Herren, din Gud!

Har De elsket nogen anden eller noget andet lige så højt som Gud? Og har De elsket ham af hele Deres hjerte, af hele Deres sjæl og af al Deres kærligheds magt?"

Sabot svedte af anspændelsen ved at tænke:

"Nej, nej, det har jeg ikke, hr. pastor. Jeg elsker Vorherre lige så meget, som jeg kan. Ja … det ved Gud, jeg gør … Jeg kan ikke sige, at jeg ikke holder af mine børn, det kan jeg ikke … og jeg tør heller ikke sige, hvad jeg ville gøre, hvis jeg skulle vælge mellem dem og Vorherre, nej det tør jeg ikke. Og jeg er heller ikke sikker på, om jeg ville ofre hundrede francs for Vorherres skyld … men det ved jeg, at jeg holder meget af ham, det gør jeg … jeg holder af ham alligevel."

"De må elske ham over alle ting," indskød præsten højtidsfuld.

Sabot erklærede umådelig imødekommende:

"Jeg skal gøre mit bedste."

Pastor Maritime fortsatte:

Du skal ikke tage Herren din Guds navn forfængeligt!

Har De nogensinde bandet?"

"Nej, det har jeg ikke, jeg bander ikke … Jeg kan nok sommetider, når jeg er gal i hovedet, sige Fanden raspe mig, men bande, det gør jeg aldrig."

Præsten udbrød:

"Ja, men det er jo at bande!"

Og meget indtrængende tilføjede han:

"Gør det aldrig mere! … Så går vi videre:

Kom hviledagen i hu, at du holder den hellig!

Hvad foretager De Dem om søndagen?"

Sabot kløede sig bag øret:

"Hvad jeg foretager mig? Jeg tjener Vorherre på bedste måde … jeg tjener ham i mit hjem … jeg arbejder altid om søndagen …"

Præsten afbrød ham overbærende:

"Nå, ja, det ved jeg, i fremtiden vil De nok opføre Dem anderledes. Jeg vil glide let over de følgende bud, som jeg er sikker på, at De ikke har forsyndet Dem imod, og straks gå til det femte og det niende.

Jeg fortsætter altså:

Du skal ikke stjæle!

Har De nogen sinde på en eller anden måde bedraget Deres næste for noget, der hører ham til?"

Théodule Sabot blev krænket:

"Nej, det har jeg ikke, det kan De da trygt tage gift på, at jeg ikke har. Jeg er en hæderlig mand, hr. pastor, det er jeg parat til at aflægge ed på, når det skal være … Naturligvis har jeg til tider regnet lidt rigeligt med arbejdstimer, når det var en kunde, som havde råd til at betale, men det gør jo alle mennesker. Jeg kan heller ikke sige, at jeg ikke af og til har sat nogle centimer mere

på regningen, men det er jeg vel heller ikke alene om. Men stjålet, det har jeg aldrig, aldrig, hr. pastor, det må De ikke tro om mig."

Præsten svarede strengt:

"At tælle blot en eneste centime for meget, er det samme som at stjæle. Gør det ikke mere.

Du skal ikke bære falsk vidnesbyrd mod din næste!

Har De talt usandhed?"

"Nej, det har jeg ikke, det har jeg skam ikke. Jeg farer ikke med løgn, det er en af mine dyder. Jeg kan vel nok for løjers skyld lave en lille historie sammen, og jeg er også udmærket til at få folk til at tro et eller andet, som passer i mit kram og som jeg kan have nytte af, men lyve, det gør jeg ikke. Det har jeg aldrig gjort."

Præsten indskrænkede sig til at formane:

"De må passe bedre på Dem selv her efter!"

Derpå fortsatte han:

"*Du skal ikke bedrive hor!*

Har De begæret eller besiddet nogen anden kvinde end Deres hustru?"

Sabot udbrød med overbevisning:

"Nej, hr. pastor, det kan jeg trygt sige, at jeg ikke har. Det kunne aldrig falde mig ind. Min stakkels kone, skulle jeg snyde hende? Nej, det kunne jeg ikke og det har jeg heller aldrig gjort. Ikke så meget som med spidsen af min finger, hverken i tanke eller handling. Det er min salighed sandt."

Han tav nogle sekunder, så tilføjede han næsten hviskende, som om han havde fået en tvivl:

"Ja, naturligvis, når jeg tager ind til byen, går jeg op i et hus, De ved, sådan et hus, hvor der er pigebørn, for at holde lidt grin og få sådan en smule afveksling, det gør jeg, men jeg betaler, hr. pastor, jeg betaler altid, og når jeg betaler mine penge, så er der vel ingen, som har noget at skulle have sagt!"

Præsten gik ikke nærmere ind på spørgsmålet og gav ham absolution.

Théodule Sabot udfører arbejdet i koret og går til alters en gang om måneden.

Bombard

Simon Bombard var mange gange både led og ked af livet! Han var født med et utroligt anlæg til intet at gøre og et mægtigt ønske om ikke at gå imod dette kald. Enhver åndelig eller legemlig anstrengelse, enhver bevægelse, der var nødvendig for at udføre et arbejde, forekom ham at overstige hans kræfter. Så snart han hørte tale om en eller anden alvorlig forretning, blev han adspredt, hans ånd var ude af stand til at tåle ikke blot at anspænde sig, men bare at være opmærksom.

Han var søn af en modehandler i Caen, og indtil han var fem og tyve år, havde han – som de kaldte det i familien – taget det med ro.

Men hans forældre var bestandig nærmere ved en fallit end ved en formue og han led forfærdeligt ved de evindelige pengekvaler.

Han var høj og vel ved magt, en køn fyr med rødlige bakkenbarter, en blomstrende teint og blå øjne, dum og glad og allerede med en ansats til mave. Han var klædt med en udfordrende, pyntet provinselegance, han råbte op og gestikulerede ved den mindste anledning og udstillede med en handelsrejsendes selvtillid sit larmende gode humør. Efter hans mening lever man kun for at more sig og holde grin, og når han blev nødt til at lægge en dæmper på sin buldrende glæde, slog han om i en søvnig sløvhed, en virkelig sorg var han ikke en gang i stand til at føle.

Hans pengeomstændigheder pinte ham uafladeligt og han havde fået den vane at gentage en sætning, som var blevet

berømt blandt alle, der kendte ham:

"For to tusinde francs ville jeg gøre mig til bøddel."

Hvert år plejede han at tilbringe fjorten dage i Trouville. Han kaldte det at "gennemgå sin kur".

Han tog ind hos nogle slægtninge, der lånte ham et værelse, og fra den dag, han kom, til den dag, han atter rejste, bestilte han ikke andet end at drive frem og tilbage på plankerne, der langs stranden er lagt over sandet.

Han slentrede afsted med selvbevidste skridt og med hænderne i lommen eller bag på ryggen. Hans klæder havde altid en rigelig vidde, hans veste var lyse og hans slips meget iøjnefaldende, hatten sad lidt på skrå og i den ene mundvig dinglede en cigar til en sou.

I timevis spadserede han ved stranden, strejfede i forbigående de elegante damers kjoler og så overlegent op og ned ad de mandlige badegæster som en mand, der ikke er bange og ikke lader sig alting byde. Og imens søgte han … søgte … søgte …

Han søgte en kvinde, og han stolede på sit ansigt og sit ydre. Han havde sagt til sig selv:

"Det skulle være pokkers, om jeg ikke blandt alle de kvinder, der kommer hertil, skulle kunne finde den, jeg har brug for!"

Og han søgte med en iver som en jagthund, sikker på, at han, så snart han fik øje på hende, nok skulle kende hende, hende, der skulle gøre ham rig.

Omsider skete det en mandag morgen.

"Se, se … der har vi hende jo!" mumlede han for sig selv.

Det var et rigtigt julivejr, hvor alt er gult og blåt, og hvor det ligefrem regner med varme. Den brede strandbred var fuld af mennesker, toiletter og farver, den lignede en have af kvinder. Fiskerbådene med deres brune sejl lå næsten ubevægelige på det blå vand, der afspejlede dem fra oven og ned ad og syntes at sove i den stærke formiddagssol. Dér lå de lige ud for træmolen, nogle ganske nær og andre længere borte, uden at røre sig, ligesom overvældede af en dødlignende sommertræthed, alt for døsige til at søge ud i rum sø eller blot længere ind i havnen. Og langt borte i disen i retning af Havre, skimtede man Sainte-Adresse-fyret som to hvide spidser.

"Nå således!" sagde han til sig selv, da han mødte hende for tredje gang, og hun for tredje gang så på ham med en fuldmoden, udfordrende og erfaren kvindes blik, der byder alt.

Allerede de foregående dage havde han lagt mærke til hende, for hun lod til at søge efter en eller anden. Hun var englænderinde, temmelig høj, en lille smule mager, typen på de selvbevidste englænderinder, som gennem deres livsforhold og deres rejser er blevet noget af en mand. Hun var i øvrigt slet ikke ilde, hun gik med korte, spændstige skridt, var enkelt og beskedent klædt, men havde ligesom alle hendes landsmandinder en mærkelig frisure. Hendes øjne var ret smukke, hendes kindben fremstående og lidt for røde, og hendes alt for lange tænder ragede et stykke uden for munden.

Da han var kommet lidt hen i nærheden af havnen, vendte han og gik tilbage for at se, om han mødte hende endnu en gang. Det gjorde han, og han tilkastede hende et flammende blik, et blik, der sagde:

"Jeg er Deres!"

Men hvorledes skulle han bære sig ad med at komme til at tale med hende?

Han vendte om for femte gang, og da hun atter mødte ham, lod hun sin parasol falde.

Han styrtede frem for at samle den op og rakte hende den:

"Værsågod, frøken."

Hun svarede:

"Aoh! De være alt for elskværdig!"

De så på hinanden. De vidste ikke mere, hvad de skulle sige til hinanden. Hun var blevet rød i hovedet.

Det gjorde ham dristig, og han fortsatte:

"Det er dejligt vejr i dag!"

Hun mumlede:

"Oh, yes delicious."

De blev stående lige overfor hinanden og var meget forlegne, men i virkeligheden tænkte ingen af dem på at gå. Det var hende, der til sidst tog mod til sig og spurgte:

"De vil blive længe her?"

Han svarede smilende:

"Ja, jeg kan blive lige så længe, jeg har lyst til det."

Og næsten i samme åndedræt foreslog han:

"Vil De ikke gå med ud på molen? Der er så kønt i disse dage."

Hun svarede uden at gøre sig kostbar:

"Yes, jeg vil gerne."

De gik videre ved siden af hinanden, hun med sin tørre, rolige og lige gang, og han vuggende i hofterne som en påfugl, der vil tage sig ud.

Tre måneder senere modtog alle handelsspidserne i Caen et stort hvidt brev af følgende indhold:

> *Hr. Og fru Prosper Bombard har den ære at meddele Dem deres søn, hr. Simon Bombards ægteskab med enkefru Kate Robertson.*

Og på næste side:

> *Enkefru Kate Robertson har den ære at meddele sit ægteskab med hr. Simon Bombard.*

De bosatte sig i Paris.

Brudens formue beløb sig til femten tusinde francs i årlig renteindtægt. Simon ville have fire hundrede francs om måneden til sin private lomme. Han måtte bevise, at hans ømhed fortjente et sådant offer, han beviste det med lethed og fik, hvad han bad om.

I begyndelsen gik alt godt. Den unge fru Bombard var ganske vist ikke længere helt ung, og hendes naturlige ynder var ikke helt uberørte af tidens tand, men hun havde en måde at stille sine fordringer på, som gjorde, at man intet kunne nægte hende.

Med sin myndige engelske accent sagde hun: "Oh, Simon, nu vil vi gå til ro," og Simon skyndte sig at gå til ro som en hund, der bliver kommanderet op i sin kurv. Hun forstod at sætte sin vilje igennem i alle retninger, både dag og nat; der var noget over hende, som knækkede enhver modstand.

Hun blev ikke vred, hun lavede ikke scener, hun skreg aldrig op, hun så aldrig ud til at blive irriteret, såret eller blot krænket.

Hun sagde bare, hvad hun ville, og hun sagde det i det rette øjeblik og i en tone, der ikke tålte nogen indvending.

Mere end én gang prøvede Simon på at slippe uden om, men endte alligevel altid med at give efter for denne mærkelige kvindes bydende og kortfattede vilje.

Da han imidlertid i længden fandt de ægteskabelige kys noget magre og ensformige, og da han havde penge nok til at byde sig selv noget andet og bedre, betænkte han sig ikke, men iagttog dog den yderste forsigtighed for ikke at blive opdaget.

Fru Bombard opdagede det alligevel, uden at det nogensinde gik op for ham, hvorledes det var sket, og en aften meddelte hun ham, at hun havde købt et hus i Mantes, hvor de for fremtiden skulle bo.

Tilværelsen var ikke længere så morsom. Han prøvede på at få tiden til at gå på forskellig måde, men det lykkedes ham ikke at sløve sin trang til at gøre erobringer.

Han fiskede, han lærte at skelne de steder, hvor der er rigeligt med grundlinger, fra de steder, hvor karperne søger hen, han vidste i hvilke søer, der var flest gedder, og hvilken madding, der var den bedste for de forskellige fisk.

Men mens han sad og stirrede ud over vandet, dukkede andre forestillinger frem i hans hjerne.

Han blev ven med kontorchefen i underpræfekturet og gendarmerikaptajnen, og hver aften spillede de whist i hotellet på det store torv, men han glemte spillet for med sørgmodige blikke at afklæde klør-dame eller hjerter-dame, og problemet med de manglende ben til de dobbelte hoveder affødte forvirrende indre syner.

Til sidst kunne han ikke længere holde det ud og udspekulerede en plan, en rigtig normannersnedig plan. Han fik sin kone til at fæste en pige, der passede for ham. Det var ikke et pyntet, udfordrende og koket stykke pigebarn, men en solid, rødmosset, kraftig og robust bondepige, som ikke var egnet til at vække mistanke, og som han i forvejen omhyggeligt havde forberedt.

Hun blev anvist dem af toldkontrolløren, som var Bombards medvider, og som i alle retninger garanterede for pigen. Fru Bombard skyndte sig at sikre sig den skat, der så varmt blev hende anbefalet.

Simon var lykkelig, men lykkelig med forsigtighed, med angst og bæven og med utrolige vanskeligheder.

Det lykkedes ham kun nu og da at røve enkelte forjagede og forskræmte øjeblikke fra hans kones årvågenhed.

Han ledte efter en krigslist og endte med at finde én, der forekom ham nogenlunde betryggende.

Fru Bombard, der ikke havde noget at tage sig til, gik tidligt i seng, mens Bombard, der havde sit whistparti på hotellet, plejede at komme hjem hver aften klokken halvti præcis. Han fandt så på at lade Victorine vente nede i den mørke forstue.

Han havde ikke mere end fem minutter til sin rådighed, for han var trods alt stadig bange for at blive overrasket, men disse fem minutter var alligevel tilstrækkelige til at slukke hans glød, og da han var ret flot anlagt, lod han et tyvefrancsstykke glide ned i hånden på tjenestepigen, der skyndsomst listede op på sit værelse.

Han lo og triumferede ganske alene, og mens han fiskede sine aborrer, hviskede han højt ligesom kong Midas' barber ned

i sivene:

"Snydt bli'r hun s'gu!"

Og glæden ved at snyde konen opvejede rigeligt for ham alt det ufuldstændige og utilfredsstillende, der var ved hans betalte erobring.

En aften, da han kom hjem og som sædvanlig fandt Victorine i forstuen, forekom hun ham mere indladende og adskilligt varmere, end hun plejede at være, og hans stævnemøde blev til ti minutter i stedet for de sædvanlige fem.

Da han trådte ind i det fælles sovekammer, var hans kone der ikke. Det løb ham koldt ned ad ryggen, og han faldt om på en stol, rystende af angst.

Endelig kom hun ind med et lys i hånden.

Skælvende spurgte han:

"Har du været ude?"

Hun svarede fuldkommen rolig:

"Nej, jeg har kun været nede i køkkenet for at drikke et glas vand."

Han gjorde sig umage for at dysse hendes mistanke i søvn, men det lod slet ikke til, at hun mistænkte ham. Hun gjorde indtryk af at være så sikker, så fornøjet og så tillidsfuld, at han blev fuldkommen beroliget.

Da de den næste dag havde sat sig til frokostbordet, kom Victorine ind med et fad koteletter.

Da hun atter ville gå ud, kaldte fru Bombard på hende og rakte hende mellem to fingre et tyvefrancsstykke, idet hun med sin rolige og alvorlige accent sagde:

"Dér, min pige, dér, De skal have de tyve francs, som jeg berøvede Dem i går aftes. Jeg betaler min gæld, oh, yes!"

Den forbløffede pige tog guldstykket og gloede sløvt på det, mens Bombard stirrede på sin kone med et par vidt opspilede, forfjamskede øjne.

En landtur

Gamle Mongilet gik på kontoret for at være en særling. Han var en pligtopfyldende embedsmand, skikkelig og godmodig, men han havde kun en eneste gang i sit liv været uden for Paris.

Vi var netop i de sidste dage af juli, og hver af os tog om søndagen udenfor byen for at rulle os i græsset eller gå i vandet et sted i omegnen. Asnieres, Argenteuil, Chatou, Bougival, Maisons, Poissy, hvert sted havde sine stamgæster og sine fanatiske tilhængere. Med iver drøftede vi de forskellige fordele og tillokkelser ved disse berømte steder, der for alle parisiske embedsmænd er små paradiser.

Som reglen blev samtalen afbrudt af gamle Mongilet, der udbrød:

"At I gider! Som om der var noget ved at komme på landet!"

Vi spurgte ham:

"Tager De virkelig aldrig selv en udflugt, Mongilet?"

"Jo, vist gør jeg så ... jeg gør mine udflugter oven på en omnibus. Når jeg i god ro og mag har spist min frokost i den lille restaurant nede i stuen, lægger jeg min plan ved hjælp af et kort over Paris og omnibussernes køreplan. Så klatrer jeg op oven på en omnibus, slår min solskærm op, og så kører vi. I kan tro, jeg får noget at se, meget mere end I andre, det kan I stole på. Jeg skifter bestandig kvarter. Det er, som om jeg gjorde en rejse jorden rundt, så forskellige er menneskene fra den ene gade til den anden. Der er ingen, der kender Paris så godt som jeg ... Der er ikke noget så morsomt som at kigge ind i mezzaninerne. Det er aldeles forbløffende, hvad man i

forbifarten kan få at se! Man kan gætte sig til lange huslige scener, bare ved i et glimt at se en mand, der skriger op, og det er forfærdelig grinagtigt at se barberne slippe den indsæbede herres næse for at glo ned på gaden. Man kan lige nå at blinke til de små sypiger hos modehandlerinderne, og man ved, at man ikke risikerer noget ved det, for man har ikke tid til at stige ned. Ak, ja, man ser såmænd mange ting!

Det er lige så godt som at være på komedie, og det er god komedie, rigtig komedie, det er livet selv, set i omnibusfart. Min salighed, om jeg gav en eneste af mine omnibusture for alle jeres skovsøndage."

Vi bad ham:

"Prøv dem, Mongilet, tag en gang med på landet, bare for at se, hvorledes det er."

Han svarede:

"Jeg har været der en gang for tyve år siden, og ingen skal nogensinde oftere få mig på den galej."

"Fortæl os om det, Mongilet."

"Ja, det kan jeg såmænd gerne gøre. Nu skal I høre! I har jo alle sammen kendt Boivin, den tidligere skriver, som vi plejede at kalde Boileau?"

"Ja, vist så."

"Vi havde kontor sammen. Fyren havde et hus i Colombes, og han indbød mig bestandig til at tilbringe en søndag ude hos ham. Han sagde til mig:

"Kom bare, Masculotte (Masculotte var sådan et øgenavn, jeg havde), så skal du se, hvilken henrivende tur du skal få."

Jeg lod mig lokke som en rigtig dumrian, og en søndag morgen tog jeg derned med ottetoget. Jeg kom til en slags by, en

af den slags byer på landet, hvor der ikke er noget at se, og efter meget besvær endte jeg med ved enden af en gang mellem to høje mure at finde en gammel trædør med en jernklokke.

Jeg ringede. Jeg ventede længe, endelig blev der lukket op. Hvem var det, som lukkede op? Det var mig umuligt at afgøre det ved første øjekast: var det en kvinde eller var det et fugleskræmsel? Det var gammelt, det var hæsligt, svøbt i gamle klude og så ud til at være snavset og ondskabsfuldt. Det havde hønsefjer hængende i håret og lod til at have mest lyst til at æde mig.

Det spurgte:

"Hvem vil De tale med?"

"Med hr. Boivin."

"Hvad vil De tale med ham om?"

Jeg begyndte at føle mig ilde til mode ved dette forhør, som furien underkastede mig, og stammede: "Ja, undskyld, men … han venter mig."'

Hun fortsatte:

"Nå, det er Dem, der kommer for at få frokost?"

Jeg fremhakkede et skælvende "Ja."

Hun vendte sig om og skreg ind mod huset i en arrig tone:

"Boivin, det er din gæst."

Det var min vens kone. Boivin kom straks til syne, lille og spinkel, på tærsklen af en slags stukkasse, der var tækket med zinkplader og lignede et varmebækken. Han havde et par hvide plettede lærredsbenklæder på og en fedtet panamahat.

Han trykkede mine hænder og førte mig ned i noget, som han kaldte for sin have. Det var ved enden af en ny gang, en lille firkant jord af størrelse som et lommetørklæde, og omgivet af

mure, så høje, at solen kun en eller to timer om dagen kunne slippe derned. Nogle stedmoderblomster, nelliker, lavendler og roser førte en hensygnende tilværelse på bunden af denne brønd uden luft og ophedet som en tjæreovn.

"Jeg har ingen træer," sagde Boivin, "men det behøves heller ikke, for naboernes mure giver mig al den skygge, jeg kan forlange. Det er aldeles ligesom i en skov."

Han tog mig i knaphullet og tilføjede hviskende:

"Du vil nok gøre mig en tjeneste, ikke? Du har jo set min kone. Hun er ikke så nem at komme ud af det med, det kan du nok mærke, og ser du, i dag, fordi jeg har indbudt dig, har hun givet mig en ren skjorte, men hvis der kommer pletter på den, er jeg evigt ulykkelig. Derfor håber jeg, at du vil vande mine blomster for mig."

Jeg opfyldte hans ønske. Jeg smed frakken, smøgede skjorteærmerne op og gav mig i lag med at poste vand af en post, der stønnede og rallede og hvæsede som en tuberkelpatient for at blive af med en lille spinkel vandstråle. Der gik ti minutter, inden vandkanden var fuld. Jeg svedte. Boivin sagde mig besked.

"Herhen, på denne – lidt endnu – så, det er nok … så til den næste …"

Vandkanden, der var itu, løb, og mine fødder fik mere vand end blomsterne. Den nederste kant af mine benklæder fik et gærde af snavs. Tyve gange i træk måtte jeg begynde forfra, og hver gang blev mine fødder pjaskvåde, og jeg svedte og stønnede om kap med pumpen. Så snart jeg, udmattet af træthed, ville holde op, trak Boivin mig i ærmet og bønfaldt mig:

"Bare en kande til – bare en eneste – så skal du være fri."

For at takke mig forærede han mig en rose, en stor rose, men næppe havde den rørt ved mit knaphul, førend alle bladene faldt af, og den eneste pynt, jeg havde tilbage, var en lille grønlig knop, så hård som en sten. Jeg blev forbløffet, men jeg sagde intet.

Fru Boivins stemme skingrede inde fra huset:

"Nå, kommer I eller kommer I ikke? Jeg har jo sagt én gang, at maden er færdig."

Vi skyndte os ind i tjæreovnen.

Lå haven i skygge, lå huset til gengæld i bagende solskin, og det hedeste værelse i et romersk bad er ikke så hedt, som der var i min kollegas spisestue.

Tre tallerkener med snavsede tingafler klæbede fast til et gult træbord. Midt på bordet stod et lerkar med kogt oksekød, der var varmet op med kartofler. Vi begyndte at spise.

Jeg kunne ikke lade være med at stirre på en stor karaffel, der var fyldt med vand, som havde en ganske let rød farve. Boivin lagde mærke til det og sagde flov til sin kone:

"Hør, min ven, kunne du ikke i dagens anledning give os lidt ublandet vin?"

Hun gloede arrigt på ham:

"For at I begge to skulle drikke jer fulde, ikke sandt, og for at I skulle blive siddende her og råbe op hele dagen? Jo, det var såmænd en nydelig anledning!"

Han tav. Efter ragouten kom der en anden ret kartofler, lavet til med flæsk. Da den var spist, stadig i tavshed, erklærede hun:

"Ja, så er der ikke mere! I kan godt rejse jer."

Boivin stirrede forbløffet på hende og udbrød:

"Ja, men hønen? … Hønen, som du plukkede i morges?"

Hun satte hænderne i siden:

"I har måske ikke fået nok! Fordi du slæber Gud og hvermand her hjem, er der da ikke nogen grund til, at alt skal ædes, hvad der er i huset. Jeg skulle måske slet ikke have noget at spise i aften?"

Vi rejste os. Boivin hviskede til mig:

"Vent et øjeblik på mig, så stikker vi af."

Han gik ud i køkkenet, hvortil hans kone allerede havde trukket sig tilbage, og jeg hørte ham sige:

"Å, tag og giv mig tyve sous, min skat."

"Hvad skulle du med dem?"

"Ja, man ved ikke, hvad der kan ske. Det er altid bedst at have penge hos sig."

Hun skreg højt, for at jeg skulle høre det:

"Nej, du får dem ikke! Når den fyr har spist frokost hos dig, er det vel ikke mere end rimeligt, om han betaler resten af dagen."

Boivin kom tilbage til mig. Da jeg ville være høflig, bukkede jeg for husets frue og stammede:

"Må jeg takke Dem, frue … for den elskværdige modtagelse."

Hun svarede:

"Tak, det er godt. Sørg bare for, at han ikke kommer fuld hjem, ellers skal De få med mig at gøre, det kan De stole på."

Vi gik.

Vi måtte først over en mark, der var lige så bar som et bord og lå i stegende sol. Jeg ville plukke en plante, der voksede ved vejkanten, men udstødte et skrig af smerte. Det sved forfærdeligt inde i hånden. Den slags planter kalder man

nælder. Over alt lugtede der så stærkt af gødning, at det gav mig kvalme.

Boivin sagde trøstende:

"Hav bare en lille smule tålmodighed, så kommer vi ned til floden."

Han havde ret, vi kom ned til floden. Der stank af dynd og råddent vand, og solen skinnede med en sådan kraft ned på dette rådne vand, at det sved mig i øjnene.

Jeg foreslog Boivin, at vi skulle gå ind et eller andet sted. Han førte mig ind i et slags hul, hvor der var fuldt af mennesker, en kippe for ferskvandsskippere.

"Det ser ikke ud af noget, men der er rigtig godt," sagde han.

Jeg var sulten og bestilte en omelet. Men allerede ved det andet glas vin begyndte det asen til Boivin at blive beruset, og jeg forstod, hvorfor hans kone holdt ham så strengt.

Han vrøvlede, rejste sig, ville absolut udrette et eller andet og blandede sig som fredsmægler ind i en strid mellem to drukkenbolte, som slog løs på hinanden, så at vi begge, hvis ikke værten havde lagt sig imellem, var blevet mørbankede.

Jeg slæbte ham ud af værtshuset. Han dinglede, og jeg havde det største besvær med at holde ham på benene. Ved de første buske lod jeg ham glide ned i græsset og lagde mig ved siden af ham. Jeg ved ikke, hvorledes det gik til, men trætheden overvældede mig, og jeg faldt i søvn.

Vi måtte sikkert have sovet længe, thi da jeg vågnede, var det ganske mørkt. Boivin lå og snorkede ved siden af mig. Jeg ruskede i ham. Han rejste sig, men rusen var endnu ikke dunstet bort; han var dog ikke slet så fuld som før.

Vi travede afsted i mørket over markerne. Boivin påstod, at han kunne finde vejen. Han lod mig først dreje til højre, så til venstre og så atter til højre. Vi kunne hverken se himlen eller jorden, og vi var kommet ind i en slags skov af pæle, der nåede os til næsen. Senere er det gået op for mig, at det måtte være en vinmark med dens stokke. Ikke et gasblus var at øjne noget steds. Vi famlede om derinde, måske en time eller to, forsøgte at gå i alle retninger, følte os for med hænderne og vendte og drejede os uden at kunne finde ud, for vi kom rimeligvis stadig tilbage til det samme sted.

Til sidst snublede Boivin over en kæp, som gav ham en rift i kinden. Uden at lade sig røre, blev han siddende på jorden og udstødte et: "Halløj-da-du!" der rungede gennem vinstokkene, mens jeg gav mig til at råbe: "Hjælp! Hjælp!" og strøg den ene tændstik af efter den anden, dels for at lyse for vore mulige redningsmænd og dels for at få mere mod.

Endelig var der en bonde, der kom sent hjem, som hørte os og viste os på den rette vej.

Jeg fulgte Boivin hjem. Men da jeg ville forlade ham ved indgangen til haven, blev døren pludselig smækket op, og hans kone åbenbarede sig med et lys i hånden. Hun gjorde mig frygtelig forskrækket.

Så snart hun fik øje på sin mand, som hun sikkert havde ventet på lige siden mørkets frembrud, hylede hun, idet hun styrtede hen imod mig:

"Uforskammede slyngel, jeg vidste jo nok, at De ville bringe ham fuld hjem!"

Jeg må indrømme, at jeg stak af. Jeg tog benene på nakken og løb i et træk lige til banegården, og da jeg stadig havde en følelse

af, at furien forfulgte mig, lukkede jeg mig inde i toiletrummet, for det ville vare en halv time, inden det næste tog kom.

Se, dér har De grunden til, at jeg aldrig har giftet mig, og til at jeg aldrig mere tager uden for Paris."

Den levende døde

Badegæsterne kom langsomt slentrende ind i hotellets store sal og indtog deres pladser ved middagsbordet. Tjenerne begyndte at servere, men uden at skynde sig alt for meget, for at give de forsinkede tid til at komme, så de ikke behøvede at bringe en ret ind to gange. De gamle badegæster, som havde været der i længere tid, så interesserede hen imod døren, hver gang den blev lukket op, i håb om at se nye ansigter komme til syne.

Det er den største adspredelse ved alle badesteder. Man længes efter middagen for at inspicere de nyankomne og gætte sig til, hvem de er, hvad de er og hvad de tænker. Ens sind er opfyldt af et bestemt ønske, ønsket om at træffe behagelige mennesker, som man kan slutte sig til, og som man måske kan komme til at forelske sig i eller i det mindste blot flirte med. I en badegæsts på tilfældigheder byggede tilværelse spiller sidemændene, de ubekendte, en stor rolle. Hans nysgerrighed er spændt, hans sympati parat til at udfolde sig og hans trang til selskabelighed umættelig.

Man kan føle antipatier, der varer en uge, og fatte venskaber, der varer en måned; man ser på folk med helt andre øjne end ellers, de bliver alle muligheder, man bør komme i møde. Man kan pludselig en aften, når man sidder under træerne i parken, hvor den helbredende kilde bobler, og passiarer, opdager, at den, man taler med, sidder inde med en overlegen intelligens og er i besiddelse af de allerelskværdigste egenskaber. En måned senere har man fuldstændig glemt dette nye bekendtskab, der i første øjeblik forekom én så tiltrækkende.

Der kan dog også ved et badested, hurtigere end andre steder, knyttes stærkere og varigere bånd. Man ser hinanden hver dag og lærer snart hinanden at kende, og i den begyndende gensidige velvilje blander sig noget af den tillidsfulde fortrolighed, man ellers kun føler overfor ældre og prøvede venner. Senere hen kommer disse første venskabstimer til at stå som et kært minde, og man tænker ofte på disse første samtaler, hvor man opdagede hinandens sjæle, på de første blikke, som spørger og svarer på hemmelige tanker, munden endnu ikke tør udtale, på den første spirende venskabsfølelse og på den glæde, det er at åbne sit hjerte for én, der til gengæld også i tillid lukker op for sit.

Den kedsommelighed, der hviler over alle kursteder, og den ensformighed, hvormed dagene slæber sig hen, gør hver sit til time for time at udvikle og styrke det nye venskab.

Den dag, ligesom alle de andre, sad vi altså og håbede på, at der ville vise sig nogle nye ansigter.

Der kom kun to, men de var til gengæld højest ejendommelige. Det var en mand og en kvinde, øjensynlig en fader og en datter. Da gjorde straks noget af det samme indtryk på mig som personerne i Edgar Poes fortællinger, alligevel var der noget tiltrækkende ved dem, de måtte være ulykkelige, og jeg forestillede mig dem straks som en sørgelig skæbnes ofre. Han var meget høj og mager, hans holdning var lidt bøjet og hans hår fuldkommen hvidt, alt for hvidt i forhold til hans endnu ungdommelige ansigtstræk. Der var over hele hans person og hans måde at være på noget strengt højtideligt, noget af det samme, der præger alle ivrige protestanter. Datteren, der

vel kunne være en fire- eller femogtyve år, var lille og ligeledes meget tynd, hun var bleg og hendes ansigt havde et træt, overanstrengt og udmattet udtryk, således som man ser det hos mennesker, der føler sig alt for svage til at tage kampen op med livets daglige krav, alt for svage til at bevæge sig, til at gå og til at foretage sig alt det, som vi andre dagligt foretager os uden at tænke over det. Hun var i grunden smuk, men hendes skønhed havde noget spøgelsesagtigt gennemsigtigt over sig. Hun spiste med en påfaldende langsomhed, som om det trættede hende at føre gaflen til munden.

Det var sikkert hende, der skulle gennemgå en kur.

De sad omtrent lige overfor mig på den anden side af bordet, og jeg lagde straks mærke til, at faderen led af en besynderlig nervøs trækning.

Hver gang han ville række efter et eller andet, beskrev hans hånd en række takker, en forfjamsket zigzag i luften, inden det lykkedes ham at få fat på genstanden. Efter et par minutters forløb trættede denne bevægelse mig således, at jeg drejede hovedet bort for ikke at se den.

Jeg lagde også mærke til, at den unge pige beholdt den venstre handske på, mens hun spiste.

Efter middagen gik jeg mig en tur i kurhotellets have. Det var et lille kursted i Auvergne, Châlet-Guyon, som ligger skjult i en kløft ved foden af et højt bjerg, hvorfra der udspringer en hel mængde kogende kilder, der kommer dybt inde fra de gamle vulkaner. Så langt øjet kan se, løfter udslukte kratere deres stumpe hoveder op over den lange bjergkæde.

Der var meget varmt den aften. Jeg gik op og ned i den store skyggefulde park og hørte oppe fra bakken, der behersker

parken, kasinoets orkester, som spillede op til aftenens første melodier.

Pludselig fik jeg øje på faderen og datteren, der langsomt kom spadserende hen imod mig. Jeg hilste, således som man ved alle kursteder hilser på de mennesker, man bor i hotel sammen med. Faderen standsede og spurgte:

"De kunne vel ikke gøre os den tjeneste, min herre, at anvise os den korteste, letteste og smukkeste spadseretur, hvis det er muligt. Undskyld, at jeg således gør Dem ulejlighed."

Jeg tilbød at ledsage dem hen til den lille dal, hvorigennem der løber en spinkel flod, en dyb og snæver dal mellem to store, klippefyldte og skovklædte skråninger.

De tog med glæde mod mit tilbud.

Vi begyndte naturligvis med at drøfte kildevandets lægende kraft.

"Min datter," sagde han, "hjemsøges af en underlig sygdom, hvis sæde det er umuligt at finde. Hun lider af aldeles uforståelige nervøse anfald. Snart tror lægerne, at det er en hjernesygdom, snart at det er lidelse i leveren og snart, at det er hjertet, der er angrebet. Nu er de kommet til den anskuelse, at det er maven, legemets store regulator, der kan angribes på tusinde forskellige måder og under tusinde forskellige former, at det er galt med. Derfor er vi kommet hertil, skønt jeg snarere tror, at det er nerverne. I hvert fald er det meget sørgeligt."

Jeg kom i tanker om hans voldsomme nervøse håndbevægelser og spurgte:

"Kan det ikke være arveligt? De har vel næppe selv helt raske nerver?"

Han svarede roligt:

"Jeg? … Jo, vist så … mine nerver har aldrig fejlet det mindste …"

Han tav et øjeblik, så fortsatte han pludselig:

"Å, nu er jeg med, De tænker på den trækning, jeg har i den højre hånd, hver gang jeg vil tage efter noget? Det er noget helt andet, det stammer fra en forfærdelig sindsbevægelse, som jeg har gennemlevet. Tænk Dem, min datter her har været begravet levende!"

Jeg blev så forbløffet, at jeg intet kunne sige, jeg udstødte blot af overraskelse og bevægelse et forbløffet: "Åh!"

Han fortsatte:

"Nu skal De høre hendes eventyr, det er ganske ligetil. Juliette havde i nogen tid haft alvorlige sygdomsanfald. Hendes hjerte holdt næsten op med at slå, og vi troede, at hun led af en hjertesygdom, og var forberedte på alt.

En dag blev hun bragt ind til os, kold og livløs. Hun var styrtet om ude i haven. Lægen, der øjeblikkelig blev tilkaldt, konstaterede, at døden var indtrådt. Jeg vågede over hende en dag og to nætter, jeg lagde hende selv i kisten og fulgte hende til kirkegården, hvor hun blev sat ned i vort familiegravsted. Det var midt ude på landet, i Lothringen.

Hun blev, efter mit ønske, begravet med alle sine juveler, sine armbånd, halsbånd og ringe, alt sammen gaver fra mig, og i sin første balkjole.

De kan tænke Dem, hvor nedbøjet jeg var af sorg, da jeg kom tilbage fra kirkegården. Jeg havde ikke andre end hende, for min hustru var død for mange år siden. Ganske alene, halvt vanvittig af fortvivlelse og udmattet af træthed, gik jeg op i mit

sovekammer, hvor jeg uden tanker og uden kræfter sank om i en lænestol ude af stand til at gøre en eneste bevægelse. Jeg følte mig som en smertende, sønderbrudt og sitrende mekanisme, og min sjæl var som et blødende sår.

Min gamle kammertjener, Prosper, der havde hjulpet mig med at lægge Juliette i kisten og smykke hende til hendes sidste søvn, kom listende ind og spurgte:

"Vil herren ikke have lidt at spise?"

Jeg rystede på hovedet uden at svare.

Han fortsatte:

"Det er ikke fornuftigt. Herren bliver dårlig. Skal jeg ikke hjælpe herren i seng?"

Jeg vinkede ham bort:

"Nej, lad mig bare være i fred."

Hvor mange timer randt hen?

Jeg ved det ikke.

Å, Gud, hvilken nat, hvilken nat!

Det var koldt, ilden var gået ud i den store kamin, og stormen, en rigtig gennemisnende vinterstorm, slog med en uhyggelig, regelmæssig lyd mod ruderne.

Hvor mange timer svandt? Jeg sad stadig i lænestolen uden at sove, sammensunken, overvældet, med åbne øjne og benene strakt ud, slap og død i kroppen, fuldkommen sløv af fortvivlelse.

Pludselig ringede det på dørklokken. Jeg tog ikke fejl, det var den store klokke nede i forstuen, der var blevet ringet på.

Jeg fik en sådan rystelse, at stolen knagede under mig. Klokkens tunge og dumpe lyd rungede gennem det tomme slot som gennem en gravhvælving. Jeg vendte mig om for at se på

kaminuret. Klokken var to om morgenen. Hvem kunne komme på denne tid?

På ny lød klokken. Der blev ringet to gange. Tyendet turde formodentlig ikke stå op. Jeg tog et lys og gik ned i forstuen.

Jeg var lige ved at spørge:

"Hvem er det?"

Jeg skammede mig imidlertid over min svaghed og skød langsomt den store slå til side. Mit hjerte hamrede, jeg var bange. Med et ryk smækkede jeg døren op og fik ude i mørket øje på en hvid spøgelsesagtig skikkelse.

Jeg veg tilbage, lammet af angst, og stammede:

"Hvem ... hvem ... hvem er det?"

En stemme svarede:

"Det er mig, far!"

Det var min datter.

Jeg forsikrer Dem, jeg troede, at jeg blev gal, og langsomt veg jeg tilbage for spøgelset, der trådte ind i vestibulen, mens jeg med hånden, som for at jage det bort, uvilkårligt blev ved at gøre den bevægelse, som jeg ikke siden har kunnet slippe af med, og som De ved middagsbordet lagde mærke til.

Synet fortsatte:

"Du skal ikke være bange, far, jeg var ikke død. Der var nogen, som ville stjæle mine ringe, og de skar en finger af mig, blodet begyndte at flyde, og det kaldte mig tilbage til livet."

Nu så jeg også, at hun var helt dækket med blod.

Jeg faldt på knæ, hulkende og stønnende, jeg var lige ved at kvæles.

Så snart jeg igen fik lidt herredømme over mine tanker, uden at jeg dog endnu kunne fatte det forfærdeligt lykkelige, der var

hændet mig, hjalp jeg hende op i mit sovekammer og lod hende sætte sig i lænestolen. Så kimede jeg på Prosper, for at han kunne komme og tænde op i kaminen, skaffe hende noget varmt at drikke og hente lægehjælp.

Han kom ind, så min datter, spærrede munden krampagtigt op i et udtryk af vanvittig rædsel og styrtede død om på gulvet.

Det var ham, der havde åbnet graven, og havde lemlæstet og derefter forladt mit barn, for han brød sig ikke om at udslette sporene af tyveriet. Han havde ikke en gang gjort sig den ulejlighed at stille kisten tilbage i gravhvælvingen, så sikker var han på, at det aldrig kunne falde mig, der stolede fuldt og fast på ham, ind at mistænke ham. – – –

Dér kan De se, min herre, vi er to ulykkelige mennesker!"

Han tav.

Mørket var faldet på og indhyllede den lille ensomme og triste dal, og jeg blev grebet af en slags mystisk frygt ved at være alene her med de to besynderlige mennesker, faderen med de underlige bevægelser, og datteren, den levende døde.

Jeg kunne ikke finde på noget at sige. Jeg mumlede bare:

"Det var dog en forfærdelig oplevelse!"

Vi tav alle tre, og efter et minuts forløb tilføjede jeg:

"Skal vi ikke gå hjem? Jeg synes, at det begynder at blive køligt."

Og vi vendte om og gik tilbage mod hotellet.

Fangerne

Der var dødsstille i skoven. Kun af og til brødes stilheden af den lette raslen, når sneen faldt på træernes visnede blade. Det havde sneet lige siden klokken tolv, en fin og spinkel sne, der overdryssede grenene med et isnende pudder, som vævede et let sølvtag over det døde løv og ud over vejene bredte et uhyre, hvidt og blødt tæppe, der gjorde den umådelige stilhed mellem dette hav af træer endnu dybere.

Foran døren til skovløberhuset stod en ung kvinde med bare arme og huggede med en økse brænde på en stenblok. Hun var høj, slank og kraftig, en rigtig skovkvinde, datter af en skovløber og gift med en skovløber.

En stemme råbte inde fra huset:

"Vi er alene i aften, Berthine, kom hellere ind, det er snart aften, og man kan aldrig være sikker på, om der ikke er prøjsere eller ulve i nærheden."

Brændehuggersken svarede, idet hun med mægtige hug, der fik hendes barm til at løfte sig hver gang, hun hævede armen, kløvede et favnestykke:

"Nu er jeg færdig, mor, nu kommer jeg, nu kommer jeg. Du skal ikke være bange, det er helt lyst endnu."

Hun samlede sine brændestykker sammen og stablede dem op inde ved siden af ildstedet, så gik hun atter ud for at lukke de svære egetræsskodder, og da det var besørget, stængte hun indgangsdøren indefra og skød den tunge slå for.

Hendes moder, en gammel, rynket morlille, som alderen havde gjort ængstelig, sad og spandt foran ilden.

"Jeg holder ikke af, at din far er ude," sagde hun. "Det er sløjt, når to kvinder er alene, hvis der hænder noget."

Den unge svarede:

"Åh, jeg turde godt påtage mig at gøre det af både med en ulv og en prøjser, om galt skulle være."

Og hun så op på en stor revolver, der hang over ildstedet.

Hendes mand var blevet indrulleret i hæren, straks da prøjserne var faldet ind i landet, og de to kvinder var blevet alene tilbage med hendes fader, den gamle skovløber Nicolas Pichon, der hårdnakket havde vægret sig ved at forlade sin bolig for at søge tilflugt inde i byen.

Den nærmeste by var Rethel, en tidligere fæstning, bygget på en klippe. Indbyggerne var i høj grad patriotiske og havde besluttet, at de ville yde modstand mod de indtrængende fjender, lukke sig inde og udholde en belejring, således som det var stadens tradition. Allerede to gange, først under Henrik den Fjerde og senere under Ludvig den Fjortende, havde Rethels borgere indlagt sig berømmelse ved et heltemodigt forsvar. Det manglede bare, at de ikke skulle gøre det samme denne gang. Om så fjenden stak ild på byen, ville de omkomme i flammerne hellere end at frelse sig ved flugt!

Som følge af denne beslutning havde de købt kanoner og geværer, udrustet en borgervæbning, dannet bataljoner og kompagnier og holdt hver dag eksercits på byens store torv. Alle, bagere, urtekræmmere, sagførere. Kontorfolk, snedkere, boghandlere og selv apotekerne skiftedes til at eksercere under ledelse af Lavigne, den tidligere underofficer i dragonerne og nuværende manufakturhandler, efter at han havde giftet sig med datteren af den gamle Ravaudan og arvet forretningen.

Han havde taget overbefalingen over staden, og da alle de unge mennesker var kaldet afsted til fanen, havde han samlet alle de andre for at træne dem til forsvaret. De tykke iblandt dem gik ikke mere, de løb igennem gaderne for at blive af med deres fedt og øve deres vejrtrækning, og de svage slæbte rundt med store byrder for at styrke deres muskler.

Man var parat til at modtage prøjserne, men prøjserne viste sig ikke. De kunne alligevel ikke være langt borte, for allerede tre gange havde deres spejdere listet sig gennem skoven forbi Nicolas Pichons skovløberhus.

Den gamle skovløber, der kunne løbe som en hare, havde skyndt sig ind til byen for at advare borgerne. Kanonerne var blevet ladede, men fjenden var stadig ikke kommet.

Skovløberhuset var som en slags forpost i Aveline-skoven. To gange om ugen gik Pichon ind til byen for at hente fødevarer og bringe borgerne besked om, hvad der gik for sig ude i skoven.

Den dag var han taget afsted for at fortælle, at en lille afdeling tysk fodfolk den foregående dag henimod klokken to om eftermiddagen havde gjort holdt uden for hans hus, men næsten med det samme var marcheret videre. Underofficeren, som førte delingen, kunne tale fransk.

Når den gamle gik hjemmefra, tog han sine to hunde, to store glubske bulbidere, med sig af frygt for ulvene, som på dette tidspunkt begyndte at blive nærgående, og han lod de to kvinder blive alene tilbage med pålæg om at stænge sig godt inde i huset, så snart mørket faldt på.

Den unge var ikke bange for noget, men den gamle rystede altid og blev ved med at gentage:

"Det ender galt, dette her, I skal se, at det ender galt!"

I aften var hun endnu ængsteligere end sædvanlig.

"Ved du, hvornår din far kommer hjem?" spurgte hun.

"Å, ganske bestemt ikke før klokken elleve. Når han spiser til middag hos kommandanten, plejer han altid at komme sent hjem."

Hun hængte gryden over ilden for at varme suppen, men pludselig hørte hun op med at røre i den for at lytte efter en ubestemmelig støj, der var nået ned til hende gennem skorstenen.

Hun mumlede:

"Der går nogen ude i skoven, der er en syv, otte mand i det mindste."

Moderen standsede rædselsslagen spinderokkens hjul og udbrød: "Gud i Himlen, hvad skal vi gøre? Og far er ikke hjemme!"

Hun havde endnu ikke talt ud, da der blev banket så stærkt, at døren rystede.

Da ingen af kvinderne svarede, råbte en grov stemme med en udpræget tysk accent:

"Luk op!"

Efter et øjebliks tavshed gentog den samme stemme:

"Luk op eller djai slår døren ut!"

Datteren snappede revolveren, som hang over ildstedet og lod den glide ned i sin lomme; derpå listede hun sig hen og lagde øret til døren, idet hun spurgte:

"Hvem er De?"

Stemmen svarede:

"Djai er den deling, som var her forleten tag."

"Hvad vil De?"

"Vi er gåen vild i skoven lige siten i morges, djai und min deling. Luk op eller djai slår døren ut!"

Skovløbersken havde intet valg, hun skød hastigt den svære slå til side og lukkede den tunge dør op. I det blege skær fra sneen så hun seks mand, seks prøjsiske soldater, de samme, der havde været ved huset dagen før.

I en meget bestemt tone spurgte hun:

"Hvad søger De her på denne tid?"

Underofficeren gentog:

"Djai er gåen vild, ganske vild, und so djai kendte huset igen. Djai har intet spist siten i morges und min deling heller ikke."

Berthine erklærede:

"Ja, jeg er ganske alene hjemme med min mor."

Soldaten, som gjorde indtryk af at være en brav mand, svarede:

"Det gør aldeles ikke noget. Djai skal ikke Dem gøre noget ondt, men De må gife uns at spise. Vi er ganske ødelagte af sult und af træthed."

Skovløbersken gik et skridt tilbage for at give plads.

"Værs'go at komme indenfor," sagde hun.

De kom ind, de var helt overpudrede af sne og på deres hjelme havde de et slags mosagtigt hvidt skum, som fik dem til at ligne flødeboller. De så ud til at være udmattede af træthed.

Den unge kone pegede på træbænkene på hver side af det store bord.

"Sæt jer," sagde hun, "så skal I få suppe. Det er sandt, at I ser trætte ud."

Hun skød atter slåen for døren, hældte mere vand i gryden og kom en stor klump smør og en del urter derned. Så tog hun et stort stykke røget flæsk, der hang oppe over ildstedet, ned og skar det midt over. Den ene halvdel lagde hun ned i suppen.

De seks mand fulgte med sultne øjne enhver af hendes bevægelser. De havde anbragt deres geværer og deres hjelme henne i en krog og sad tålmodige og ventede som en flok artige børn på skolebænken.

Moderen havde atter givet sig til at spinde, men kastede af og til et forskræmt blik på de fjendtlige soldater; der hørtes intet andet end rokkehjulets svage knirken, ildens knitren og lyden af suppen, der begyndte at koge.

Men på én gang fik en underlig støj dem alle til at skælve. Det var, som om nogen åndede hæst ind gennem døren, et stærkt og prustende åndedræt. Den tyske underofficer sprang op og ville fare hen imod geværerne, men skovløbersken holdt ham tilbage og sagde smilende:

"Det er blot ulvene. De har det ligesom I andre, de flakker om i skovene og de er sultne."

Men manden ville ikke tro hende. Han slog døren op og så to store grå, langagtige skikkelser, der hastigt sneg sig ind i mørket.

Han gik tilbage og satte sig på bænken, idet han mumlede:

"Det havde djai ikke troet."

Endelig var suppen færdig.

De slugte den grådigt med munden spilet op lige til ørene for at få så store mundfulde som muligt. Ingen af dem sagde et ord, de sad blot og stirrede med stive øjne på maden, og stuen fyldtes med deres glubske smasken.

De to kvinder så tavse til, mens den ene ladning kartofler efter den anden forsvandt inde bag de røde skæg, som tygningen satte i en uafbrudt hastig bevægelse.

De var imidlertid også tørstige, og skovløbersken gik ned i kælderen for at tappe noget æblemost til dem. Hun blev temmelig længe dernede. Det var en lille, hvælvet kælder, som, efter hvad der blev sagt, under revolutionen skulle have gjort tjeneste som et hemmeligt fængsel. Man kom derned ad en vindeltrappe, der lukkedes med en lem i gulvet bagest i køkkenet.

Da Berthine atter kom op, lo hun ved sig selv, som om hun tænkte på noget, der morede hende. Hun stillede kanden med æblemosten foran tyskerne og satte sig hen i den anden ende af køkkenet og begyndte at spise sammen med moderen.

Soldaterne var omsider blevet mætte og var alle seks faldet i søvn omkring bordet. Af og til faldt en pande med en dump lyd ned mod bordpladen, og manden vågnede med et ryk og rettede sig op.

Berthine sagde til underofficeren:

"I kan godt lægge jer foran ilden, der er plads nok til seks. Jeg går op i kammeret sammen med min moder."

De to kvinder gik ovenpå, hvor man hørte dem lukke sig omhyggeligt inde. I nogen tid gik de frem og tilbage, så blev alt stille, de var åbenbart gået i seng.

Prøjserne strakte sig ud på stengulvet med fødderne ind imod ilden og hovederne hvilende på deres sammenrullede kapper. Snart snorkede de alle seks, hver i sin forskellige toneart, nogle dybt rungende, andre højt pibende, men alle lige trygt og inderligt.

De havde allerede sovet i nogen tid, da der pludselig faldt et skud, der knaldede så stærkt, som om det var blevet affyret lige ind mod husmuren. Soldaterne fo'r øjeblikkelig op. Der faldt atter to skud, efterfulgt af tre andre.

Døren oven på blev revet op, og skovløbersken kom til syne, barbenet, i chemise og med et kort skørt på. Hun havde et lys i hånden og så ganske forfærdet ud.

"Du gode Gud!" stammede hun, "det er de franske soldater. Der er mindst tre hundrede. Hvis de finder jer her, brænder de huset af. Skynd jer ned i kælderen og gør endelig ingen støj. Den mindste lyd, og vi er alle fortabte."

Underofficeren mumlede rædselsslagen:

"Jawohl, jawohl, nu går vi, nu går vi. Hvor er netgangen?"

Den unge kone åbnede hastigt den smalle, firkantede lem, og de seks mænd forsvandt ned ad vindeltrappen, den ene efter den anden. De gik baglæns for ikke at falde og famlede sig med fødderne ned ad trinnene.

Da den sidste pikkelhue var forsvundet, slog Berthine den tunge egetræslem, der var så tyk som en mur, så hård som stål og forsynet med svære jernbeslag og en solid lås, i efter dem, drejede nøglen to gange om og gav sig til at le med en tavs, henrykt latter og med den største lyst til at begynde at danse over hovedet på fangerne.

De gjorde ikke spor af støj, de var lukket inde som i en æske, en solid æske af sten, og fik kun luft gennem en lille trækrude, spærret med jernstænger.

Berthine rørte op i ilden og satte på ny suppegryden over, idet hun mumlede:

"Det bliver en anstrengende nat for far."

Derpå satte hun sig ned og ventede. Det tunge penduls regelmæssige tik-tak inde i urkassen var den eneste lyd, der brød stilheden.

Af og til så den unge kone op på viserne med et utålmodigt blik, der syntes at sige:

"Hvor de går dræbende langsomt!"

Da der var gået nogen tid, syntes hun, at hun hørte nogen hviske nede under sine fødder. Sagte og utydelige ord nåede op til hende gennem kælderens murede hvælving. Prøjserne begyndte at forstå, at de var faldet i en snare, og underofficeren gik op ad vindeltrappen og dundrede mod lemmen.

"Luk op!" råbte han.

Hun rejste sig, gik hen til kælderlemmen og svarede med en efterligning af hans accent:

"Nej, djai lukker ikke op."

"Luk op!"

"Nej."

Han begyndte at blive vred.

"Luk op eller djai slår døren ut!"

Hun gav sig til at le:

"Ja, værs'go, min gode mand, slå De bare ut!"

Han dundrede med sin bøssekolbe mod lemmen, der var lukket over hans hoved, men den rokkede sig ikke af stedet.

Skovløbersken hørte, at han atter gik ned ad trappen til de andre. Derpå kom soldaterne én for én op ad trappen for at prøve deres kræfter og undersøge låsen. Det gik imidlertid hurtigt op for dem, at deres anstrengelser var forgæves, og de

gik atter alle sammen ned i kælderen og gav sig til at rådslå indbyrdes.

Den unge kone stod lidt og hørte på deres stemmer, så gik hun hen og lukkede døren op og lyttede spændt ud i natten.

Hendes øre opfangede en fjern gøen. Hun gav sig til at fløjte som en jæger fløjter, og et øjeblik efter kom to store hunde farende frem fra mørket og begyndte gøende at springe op ad hende. Hun greb dem i nakken og holdt dem fast for at hindre dem i at løbe fra hende igen. Så råbte hun af alle kræfter ind i mørket:

"Hallo, far!"

En stemme, der endnu var temmelig langt borte, svarede:

"Er det dig, Berthine?"

Hun ventede nogle sekunder, så råbte hun igen:

"Hallo, far!"

Stemmen svarede, denne gang betydelig nærmere:

"Ja vel, Berthine."

Hun fortsatte:

"Gå ikke forbi kældervinduet. Der er prøjsere i kælderen."

På én gang aftegnede den gamles høje silhuet sig til venstre. Han blev stående mellem to træstammer og spurgte ængstelig:

"Hvad er det, du siger, er der prøjsere i kælderen? Hvad bestiller de dér?"

Den unge kone brast i latter:

"Det er dem fra i går. De var gået vild i skoven, og nu har jeg puttet dem ned i kælderen, for at de kunne køle sig af."

Og hun fortalte ham det hele, hvorledes hun havde gjort dem bange ved at affyre nogle revolverskud og havde fået dem narret ned i kælderen.

Den gamle spurgte meget alvorlig:

"Og hvad vil du nu have, at jeg skal gøre?"

Hun svarede:

"Du må gå ind til byen og hente Lavigne og hans væbning, for at han kan komme og tage dem til fange. Du kan tro, at han bliver glad."

Faderen smilede:

"Ja, du har ret, han bliver skam glad."

Datteren fortsatte:

"Men du må først have noget at spise. Jeg har suppen færdig til dig. Skynd dig blot at komme af sted igen."

Skovløberen satte sig til bords og gav sig til at spise efter først at have øst to tallerkener fulde og sat dem ned til hundene.

Prøjserne, der havde hørt nogen tale, forholdt sig fuldkommen tavse.

Et kvarter senere gik den gamle igen, og Berthine satte sig foran ilden med hovedet i sine hænder og ventede.

Fangerne begyndte atter at røre på sig. De råbte, kaldte og dundrede af alle kræfter med deres bøsser mod den ubøjelige kælderlem.

Da det ikke hjalp, gav de sig til at skyde det ene skud af efter det andet ud ad kældervinduet, formodentlig i håb om at blive hørt af en eller anden tysk deling, der tilfældigvis kunne befinde sig i omegnen.

Den unge kone rørte sig ikke mere, al denne støj irriterede hende og gjorde hende nervøs. Hun ønskede, at hun kunne dreje halsen om på dem alle sammen blot for at få dem til at

forholde sig rolige. Vreden steg op i hende og stemte hende for brystet.

Hendes utålmodighed tog til. Hvert øjeblik så hun op på uret, og hun gav sig til at tælle minutterne.

Det var halvanden time, siden hendes fader var gået. Nu måtte han have nået byen. Hun syntes, at hun så ham for sig. Han fortalte begivenheden til Lavigne, der blev helt bleg af sindsbevægelse og ringede på pigen for at få sin uniform og sine våben. Hun syntes, at hun hørte trommen gå i gaderne. Forfjamskede ansigter viste sig i vinduerne. Knapt påklædte, forpustede og i færd med at spænde deres bælte kom borgervæbningens mandskab ud fra deres huse og ilede i største hast hen imod kommandantens bolig.

Derpå satte hele væbningen sig med Pichon i spidsen i bevægelse og vandrede ud i natten og sneen og ind i skoven i retning af skovløberhuset.

Hun så på uret.

"Om en time kan de være her," mumlede hun.

Hendes utålmodighed voksede. Minutterne forekom hende uendelig lange. Ville den time dog aldrig få ende?

Endelig viste viseren det klokkeslæt, som hun havde regnet måtte passe.

Hun gik på ny hen og lukkede døren op for at høre, om de ikke kom. Hun fik øje på en skygge, der forsigtigt sneg sig frem. Hun blev bange og udstødte et skrig. Det var hendes fader.

"De sendte mig i forvejen for at se, hvorledes det står til," sagde han.

Hun svarede:

"Det er ligesom før. De er stadig i kælderen."

Han sendte en lang og skærende fløjtetone ud i mørket og lidt efter skimtedes en sort klump, der langsomt listede sig frem under træerne. Det var fortroppen, som bestod af seks mand.

Hvert øjeblik gentog Pichon advarende:

"Ikke forbi kældervinduet!"

De, der kom først, viste de næste det frygtede vindue.

Endelig kom selve hovedstyrken, i alt to hundrede mand, der hver bar på to hundrede patroner.

Rystende af ivrighed fordelte Lavigne den, således at huset blev omringet, men dog med et frit rum ud for det lille sorte hul helt nede ved jorden, hvorigennem der kom luft ned i kælderen.

Da det var besørget, gik han ind i huset for at skaffe sig underretning om fjendens styrke og stilling. Fjenden forholdt sig i øvrigt så tavs, at man godt kunne have troet, at de prøjsiske soldater var forsvundet, døde eller fløjet bort gennem stængerne i det lille bitte kældervindue.

Lavigne stampede med den ene fod på lemmen og råbte:

"Må jeg tale med den tyske officer!"

Tyskerne svarede ikke.

Kommandanten gentog:

"Jeg vil gerne tale med den tyske officer!"

Stadig intet svar. I tyve minutter blev han ved med at opfordre den tyske officer til at overgive sig med samt sine våben og sin oppakning og lovede, at skåne både hans og hans soldaters liv og militære ære. Men han opnåede intet som helst tegn hverken på overgivelse eller fjendtlighed. Situationen begyndte at blive vanskelig.

Borgervæbningens soldater stod og stampede i sneen og bankede sig med armene overkors på skuldrene ligesom kuskene for at holde varmen. De stirrede uafbrudt på det lille kældervindue med en stedse tiltagende barnagtig lyst til at vove sig forbi det.

Omsider var der én – Potdevin hed han, og han var meget smidig – der dristede sig til det. Han tog tilløb og fo'r som en pil hen over det tomme rum foran kældervinduet. Forsøget lykkedes. Fangerne gav intet som helst tegn på liv.

En stemme skreg:

"Der er såmænd ingen!"

En anden af soldaterne tog mod til sig og løb forbi det farlige sted, og nu blev det til en sport. Hvert øjeblik fo'r en soldat fra den ene side af troppekredsen til deri anden, aldeles som børn, der leger fra væg til væg. Sneen røg op i store klumper bag de løbende, så raskt brugte de benene. De havde tændt et par store bål for at varme sig, og skæret fra ilden oplyste skarpt soldaterne under deres løb fra lejren til venstre over til lejren til højre og omvendt. Pludselig var der én, der råbte:

"Nu er det din tur, Maloisson!"

Maloisson var en tyk bager, hvis veludviklede mave var en stadig kilde til kammeraternes morskab.

Han betænkte sig. De andre gjorde nar ad ham. Til sidst blev det ham for meget og han tog en rask beslutning. Han satte i løb, pustende og stønnende, men med et solidt regelmæssigt fodslag, der fik hans mave til at gynge op og ned.

Alle soldaterne lo, så tårerne trillede dem ned ad kinderne, og råbte for at opmuntre ham:

"Bravo! Bravo, Maloisson!"

Han var omtrent kommet de to tredjedele af vejen, da en lang, rød og snar flamme skød frem af kældervinduet. Der lød et kort og skarpt knald, og den tykke bager dumpede med et rædselsskrig lige på næsen.

Ingen styrtede hen for at hjælpe ham. Han blev liggende lidt, så så de ham forsigtigt og klynkende slæbe sig på alle fire frem i sneen. Så snart han var kommet uden for det farlige område, besvimede han.

Han havde fået en kugle i den øverste og tykkeste del af låret.

Efter at den første overraskelse og forskrækkelse havde sat sig, begyndte soldaterne atter at le.

Men kommandant Lavigne dukkede frem i døren til skovløberboligen. Han havde bestemt sin angrebsplan og med sitrende stemme befalede han:

"Lad blikkenslager Planchut og hans arbejdere komme herhen."

Tre mænd trådte ud af kredsen.

"Det er godt, vil I løsne nedløbsrenderne og tage dem ned."

Et kvarter senere blev der bragt kommandanten nogle nedløbsrender, der sammenlagt havde en længde af tyve meter.

Med uendelig forsigtighed lod han bore et lille rundt hul i den ene yderkant af kælderlemmen og fik renderne anbragte som en vandledning fra posten foran huset og hen til hullet. Da det var gjort, erklærede han med en henrykt mine:

"Se så, nu skal vi give de herrer tyskere lidt at drikke."

Et fanatisk beundrende hurra brød løs, fulgt af latter og sande glædeshyl.

Kommandanten fordelte sine folk i forskellige pumpehold, der hvert femte minut skulle afløse hinanden.

Så kommanderede han:

"Pump væk!"

Posten kom i gang og en skvulpende lyd gled igennem røret og faldt snart ned i kælderen fra trin til trin med en kaskadelignende rislen som i en lille kunstig klippehule med guldfisk.

Soldaterne ventede.

Der gik en time, der gik to, der gik tre.

Kommandanten vandrede febrilsk op og ned inde i køkkenet. Af og til standsede han, bøjede sig ned og lagde øret til lemmen for at prøve på at gætte, hvad fjenden foretog sig. Gang på gang spurgte han sig selv, om den tyske officer mon ikke snart ville overgive sig.

Fjenden var nu kommet i bevægelse, man kunne høre, hvorledes tyskerne rumsterede med tønderne, talte og plaskede.

Endelig henimod klokken otte om morgenen lød en stemme ud fra kældervinduet:

"Djai ønsker at tale mit den franske officer."

Lavigne gik hen ved siden af vinduet og svarede, idet han omhyggeligt passede på ikke at stikke hovedet for langt frem:

"Overgiver De Dem?"

"Ja, djai overgiver mig."

"Så stik geværerne ud."

En bøsse blev stukket frem gennem vinduet og faldt ned i sneen, derefter kom nok en, så en til, dem alle sammen, og den samme stemme erklærede:

"Djai har ikke fler. Skynd Dem! Vi bliver druknede."

Kommandanten kommanderede:

"Stands pumpen."

Pumpestangen faldt slapt ned og blev hængende.

Alle soldaterne blev kaldt ind i køkkenet og beordret til at stå med gevær ved fod. Så gik kommandanten højtidelig hen til lemmen og lukkede den langsomt op.

Et drivvådt hoved med lyst hår og et langt lyst skæg kom til syne, de andre fulgte efter, og de seks tyskere kom op pjaskvåde, rystende og forfjamskede.

De blev grebet og bundet, og da kommandanten frygtede for at blive overrasket, skyndte han sig straks af sted med sine tropper, som han havde delt i to afdelinger, af hvilke den ene bevogtede fangerne, mens den anden bar Maloisson på en bærebør, der var lavet af en madras, som var bundet til nogle stænger.

Deres tilbagekomst til Rethel formede sig som et triumftog.

Lavigne blev dekoreret for at have taget en prøjsisk forpost til fange. Den tykke bager fik en militærmedalje for at være blevet såret af fjenden.

Vore englændere

Et lille hæfte lå på sædet i den kupé, jeg var steget ind i. Jeg tog det og åbnede det. Det var en rejse-dagbog, som en passager måtte have tabt.

Jeg vil gengive de tre sidste sider.

---

1. februar. – Mentona, de brystsyges hovedstad, berømt for sin lungetuberkulose.

Jeg leder efter et hotel og får anbefalet som aldeles fortræffeligt: "*Hotel d'Angleterre, de Russie et d'Allemagne*".

Imponeret over værtens kosmopolitiske forretningssans, tager jeg ind i dette hospital, der er så stort, at det forekommer mig at være tomt.

Så snart jeg har vasket mig, går jeg en tur omkring i byen, der er køn og smukt beliggende ved foden af et majestætisk bjerg (se rejsebøgerne). Jeg møder folk, der ser ud, som om de var syge, og som ledsages af andre, der ser ud, som om de kedede sig. Her genfindes tredivernes høje halstørklæder til glæde for alle dem, der har ærgret sig over dette fænomens forsvinden.

Klokken er blevet seks, og jeg går tilbage til hotellet for at spise til middag. Bordet er dækket i en vældig sal, der må kunne rumme tre hundrede gæster, og hvor der lige akkurat er to og tyve. De kommer ind efter hinanden. Først en lang, mager og glatbarberet englænder med en lang sort diplomatfrakke, indsnævret i taljen, med vide skøder og ærmer, der slutter om mandens tynde arme som futteralet om en paraply. Dette klædningsstykke, der dels minder om en gammel invalide-

kaptajns civile uniform og dels om en gejstligs embedsdragt, har lige foran en række knapper, der ligesom frakkens ejermand er betrukket med sort klæde og sidder ganske tæt sammen ligesom en bataljon bænkebidere. Lige over dem er en række knaphuller, der ser ud, som om de ventede på knapperne, og vækker upassende tanker.

Vesten lukkes efter samme metode. Ejeren af disse klæder gør ikke noget vildt grinagtigt indtryk.

Han hilser på mig, og jeg gengælder hans høflighed.

Næste hold. – Tre damer, tre englænderinder, en moder med hendes to døtre. De ser alle tre ud, som om de havde et lag flødeskum på toppen af hovedet. Døtrene ser ud til at være lige så gamle som moderen, og moderen ser lige så gammel ud som døtrene. De er alle tre radmagre, fladbrystede, lange og stive og deres tænder rager et stykke ud af munden til lige rædsel for mad og mennesker.

Der kommer flere af gæsterne, alle sammen englændere. Kun en eneste af dem er tyk og rød med hvide bakkenbarter. Alle damerne – der er fjorten – har på hovedet den samme flødedessert, som er lavet af hvide blonder eller luftigt tyll eller sådan noget lignende. Den ser dog ikke ud, som om der var sukker i, alle damerne gør snarere indtryk af at have været opbevaret i eddike til trods for, at der også er unge piger iblandt dem, som ikke er helt ilde, men uhjælpeligt, håbløst fladbrystede.

To yngre herrer, yngre end den første, er ligeledes indsnøret i disse gejstlige frakker. Det er præster, det vil sige en slags lægmands-præster med koner og børn. De er renere og mere alvorsfulde at se til end vore præster, men til gengæld ikke så

elskværdige. Jeg brød mig ikke om at bytte en tønde af den ene slags med en tønde af den anden. Hver sin smag.

Så snart alle gæsterne er kommet, tager den første af gæsterne ordet og fremhasper på engelsk en meget lang bordbøn, som hele bordet stående hører på med dybt angerfulde miner.

Da min mad således mod min vilje er blevet indviet af Israels og Albions gud, begynder vi på suppen.

En højtidelig tavshed hersker i den store sal, en tavshed, der næppe kan være normal. Jeg indser, at det er min nærværelse, der betragtes som ubehagelig for kolonien, som hidtil har været forskånet for alle urene får.

Især damerne iagttager en stiv og ubevægelig holdning, som om de var bange for, at den lille klat flødeskum skulle tabe balancen og falde ned i deres tallerken.

Imidlertid henvender den ældste af præsterne nogle ord til den næstældste. Da jeg uheldigvis forstår en lille smule engelsk, erfarer jeg til min forbløffelse, at de fortsætter en af middagen afbrudt samtale om forskellige bibeltekster.

Alle de tilstedeværende hører andægtigt efter.

Stadig imod min vilje bliver jeg proppet med de mest utrolige citater.

"Jeg vil læske den, som tørster," siger profeten Esaias.

Det vidste jeg ikke. Jeg vidste ikke spor om alle de sandheder, som Jeremias, Malakias, Ezekiel og Elias har fremsat.

Disse enkle og usminkede sandheder svirrede ind i mine øren som fluer og snurrede rundt inde i hovedet på mig.

"Lad den, som er sulten, bede om at blive mættet."

"Luften tilhører fuglene, ligesom vandet tilhører fiskene."

"Figentræet frembringer figener og daddelpalmen dadler."

"Det menneske, der ikke hører efter, erfarer intet."

Hvor meget større og dybere er ikke vor egen Henry Monnier, der fra en eneste mund, den udødelige Prudhommes, har ladet udgå langt flere blændende sandheder end samtlige profeter har kunnet udsprede.

Da han står overfor havet, udbryder han:

"Det er smukt, men tænk hvor megen plads til ingen nytte!"

Og han sammenfatter jordens evige politik i denne sætning:

"Denne sabel betyder for mig den skønneste dag i mit liv. Jeg vil bruge den til at forsvare den magt, som har givet mig den, eller, hvis det skulle behøves, til at angribe den med."

Hvis jeg havde haft den ære at blive forestillet for det engelske selskab, der omgav mig, kunne jeg ganske anderledes have opløftet dem med udvalgte citater af vor store franske profet.

Da middagen var forbi, gik vi ind i dagligstuen.

Jeg sad ganske alene i en krog. Den engelske koloni havde samlet sig i den anden ende af det rummelige værelse og så ud, som om den var i færd med at udruge en sammensværgelse.

Pludselig gik en af damerne hen imod pianoet.

Jeg tænkte:

"Nå, nu skal vi have lidt musik. Så meget des bedre!"

Hun åbnede instrumentet, satte sig foran det, og hele kolonien stillede sig op omkring hende som en bataljon, med damerne i første række og herrerne bagved.

Var det en opera, de ville synge?

Den toneangivende præst – i denne forbindelse må ordet tages bogstaveligt – løfter hånden, sænker den igen og en

ubeskrivelig, gyselig brægen slipper løs fra samtlige munde, der intonerer en salme.

Damerne skingrede, herrerne brummede og vinduerne klirrede. Nede i gården gav hotelhunden sig til at hyle. En anden hund svarede oppe i et af værelserne.

Fortvivlet og rasende tog jeg flugten og gik mig en tur i byen. Jeg kunne imidlertid hverken finde noget teater, noget kasino eller overhovedet noget som helst forlystelsessted og jeg blev derfor nødt til at vende tilbage til hotellet.

Englænderne sang stadig.

Jeg gik i seng.

De blev ved med at synge. Lige til midnat sang de deres lovsange med de hæsligste og mest skrigende stemmer, jeg nogensinde har hørt. Jeg søgte forgæves at sove fra dette mareridt, jeg vendte og drejede mig i sengen og håbede af hjertet, at Vorherre for hans egen skyld måtte være lige så umusikalsk som de mennesker, der inde i dagligstuen sang hans pris.

Da jeg endelig langt om længe faldt i søvn, havde jeg de forfærdeligste drømme. Jeg så profeter ride fedtelam på ryggen af engelske præster og spise flødeskum af dødningehoveder.

Rædsel! Rædsel!

2. februar. – så snart jeg var stået op, spurgte jeg hotelværten, om disse barbarer, der havde erobret hans hotel, hver aften begyndte forfra på deres uhyggelige adspredelse.

Han svarede smilende:

"Ih, nej, men i går var det jo søndag, og herren ved nok, at søndagen i England holdes meget hellig."

Jeg gjorde værten opmærksom på det uheldige i, at helligheden gik ud over hotellets andre gæster, og bad ham drage omsorg for, at jeg i det mindste kunne få nattero, da jeg ellers, så nødigt jeg ville, måtte tage til en anden by.

Han lovede, at han skulle gøre, hvad der stod i hans magt.

Jeg benyttede dagen til en meget smuk udflugt op i bjergene.

Ved middagen overværer jeg atter bordbønnen, og går derefter ind i dagligstuen. Hvad vil de nu foretage sig? Der går en hel time, uden at de foretager sig noget som helst.

Pludselig går den samme dame, der aftenen i forvejen akkompagnerede til salmerne, atter hen imod pianoet og lukker det op. Jeg skælvede af rædsel. Så begyndte hun at spille – en vals.

De unge piger gav sig til at danse.

Førstepræsten slog af gammel vane takt mod sit knæ. Derpå engagerede herrerne damerne og flødeskummet drejede rundt og rundt, så at man blev helt svimmel af at se på det.

Jeg foretrak dog alligevel dansen for salmerne. Efter valsen kom en kvadrille og derpå en polka.

Da jeg ikke var blevet forestillet for nogen af de tilstedeværende, blev jeg siddende rolig i min krog.

3. februar. – atter en smuk spadseretur til det gamle Castelar, en vidunderlig skøn ruin oppe i bjergene, der næsten på hver eneste tinde har nogle rester af gamle fæstninger.

Der kan ikke tænkes noget smukkere end disse ruiner i dette klippekaos, der begrænses af alpernes sne. (Se rejsebøgerne.)

Ved middagsbordet forestiller jeg efter fransk skik mig selv for min naboerske. Hun svarer mig ikke. Det er det, man kalder engelsk høflighed.

Om aftenen er der på ny engelsk bal.

4. februar. – Udflugt til Monaco. (Se rejsebøgerne.)
Om aftenen engelsk bal, som jeg overværer som pestbefængt.

5. februar. – Udflugt til San Remo. (Se rejsebøgerne.)
Om aftenen engelsk bal. Jeg er stadig i karantæne.

6. februar. – Udflugt til Nizza. (Se rejsebøgerne.)
Om aftenen engelsk bal. Jeg går i seng.

7. februar. Udflugt til Cannes. (Se rejsebøgerne.)
Om aftenen engelsk bal. Jeg sidder i en krog og drikker min te.

8. februar. Søndag. Hævnen kommer. Å, hvor jeg havde længtes efter at komme dem til livs!

De har anlagt deres angrende helligdagsminer og lagt deres stemme om i salmetoner.

Men før middagsbordet sniger jeg mig ind i dagligstuen, låser pianoet, putter nøglen i lommen og siger til tjeneren, der varter op:

"Hvis de herrer præster skulle bede om nøglen, så kan De sige, at jeg har taget den, og at de kan få den hos mig."

Ved middagsbordet blev der drøftet forskellige tvivlsomme punkter i den hellige skrift, uddybet en række profet-ord og udredet forskellige bibelske personers indbyrdes slægtskabsforhold.

Derefter går vi ind i dagligstuen. Damen vandrer til pianoet. Almindelig forbløffelse. Stor rådslagning. Kolonien synes at være lamslået. Flødeskummet ser ud, som om det skulle flyve af. Endelig går førstepræsten majestætisk ud af stuen. Et

øjeblik efter kommer han ind igen. Ny rådslagning, ledsaget af harmfulde øjekast til mig. Omsider tages der en beslutning, og de tre præster bevæger sig i gåsegang som tre overordentlig befuldmægtigede over imod mig. De er ligefrem imponerende.

De bukker for mig. Jeg rejser mig, og førstepræsten tager ordet:

"Undskyld, min herre, men det være sagt mig, at De taget nøglen til pianoet. Damerne ville den gerne have for at synge deres salmer."

Jeg svarer:

"Hr. pastor, jeg forstår fuldkommen damernes ønske, men desværre kan jeg ikke efterkomme det. De er en from mand, hr. pastor, men det er jeg også, og mine principper, der formodentlig må være strengere end Deres, tvinger mig til at hindre den vanhelligelse, som De står i færd med at begå. Jeg kan ikke tillade, mine herrer, at De for at prise Gud betjener Dem af det samme instrument, ved hvis toner de unge piger har danset ugen igennem. Hos os plejer man ikke at holde offentlige baller i kirkerne, og vi bruger ikke vore orgler til at spille kvadriller på. Den måde, hvorpå De gør brug af dette piano, oprører og forarger mig. Jeg beder Dem om at overbringe damerne dette svar."

De tre præster trak sig forbløffede tilbage. Damerne så ikke mindre forfærdede ud, og de gav sig til at synge salmer uden akkompagnement.

9. februar. Klokken tolv middag. – Værten har været hos mig for at bede mig om at rejse. Jeg er blevet forvist på almindeligt forlangende af englænderne.

Jeg møder de tre præster, der ser ud, som om de gik og passede på, at jeg kom afsted. Jeg går lige hen til dem og hilser på dem.

"Mine herrer," siger jeg, "De lader til at være godt inde i den hellige skrift. Jeg har selv studeret ikke så få af de spørgsmål, den opkaster. Jeg kan endog lidt hebraisk. Der er imidlertid et tilfælde, som i høj grad forvirrer min samvittighed som katolik, og som jeg gerne ville bede Dem om at bedømme.

De betragter jo blodskam som noget forfærdeligt, ikke? Men Biblen skildrer et eksempel, der i høj grad er egnet til at fylde en troende med tvivl.

Da Loth flygtede fra Sodoma, blev han, som De jo ved, fristet af sine to døtre, og da hans hustru, der var blevet forvandlet til en saltstøtte, var blevet ham berøvet, bukkede han under for fristelsen. Af denne dobbelte og forfærdelige blodskam fødtes Ammon og Moab, fra hvem de to store folkeslag ammoniterne og moabiterne nedstammer. Ruth, der høstede korn og vækkede Boas, som lå og sov, for at gøre ham til fader, var en moabitkvinde.

Boas vågnede, opfyldte hendes ønske og således avledes Obed, der blev Davids stamfader.

Men er vor herre Jesus Kristus ikke en efterkommer af David? ..."

De tre præster svarede ikke, men stirrede bestyrtede på hinanden.

Jeg fortsatte:

"De kan indvende, at det, jeg her taler om, er Josephs slægt, og at Joseph ganske vist var Marias mand, men ikke var fader til Jesus, da han, som enhver ved, ikke havde noget som helst

ansvar for sin søns fødsel. Det er altså Joseph, der nedstammer fra et blodskamsforhold og ikke hans søn. Det har De ret i, men ikke desto mindre må jeg tillade mig at indføre to betragtninger. For det første, at skriften siger, at Joseph og Maria var beslægtede, altså må de have samme oprindelse, og for det andet, at det er skandaløst at lade os læse ti sider genealogi til ikke spor af nytte.

Vi ødelægger vore øjne for at få at vide, at A. avlede B., som avlede C., som avlede D., som avlede F. osv., indtil vi, lige ved at blive sindssvage over denne uendelige slægtskabsrække, endelig kommer til den sidste – som slet ikke avler noget. Kan man ikke, mine herrer, kalde det for at gøre nar ad folk?"

Med en brat bevægelse, som om de kun var én, vendte de tre præster ryggen til mig og flygtede.

Klokken to. – Jeg tager med toget til Nizza.

Her endte optegnelserne. Endskønt dagbogen røber, at dens forfatter må være ret smagløs, ret plump og ret simpel, tror jeg alligevel, at den kan gøre sin nytte ved at advare visse turister mod den fare, der hedder rejsende englændere.

Jeg må tilføje, at der også eksisterer elskværdige englændere, jeg kender flere, som er endog overordentlig elskværdige. Men det er i almindelighed ikke dem, der bor på det samme hotel som én selv.

Kvinde-mandfolk

Hvor mange gange hører vi ikke sige om en eller anden: "Han er meget indtagende, men han er et fruentimmer, et rigtigt fruentimmer." Det vil sige, at han er et kvinde-mandfolk, vort lands pestilens.

For vi er alle i Frankrig kvinde-mandfolk, det vil sige ustadige, fantastiske, ubevidst perfide, ulogiske i vore overbevisninger og i vore viljesytringer og heftige og svage ligesom kvinderne.

Det mest irriterende eksemplar af et kvinde-mandfolk er dog pariseren, boulevardsliberen, som på overfladen er udpræget intelligent, men som forener, forgrovet gennem det mandlige temperament, alle de fejl og alle de bedårende egenskaber, der gør kvinderne så uimodståelige.

Vort deputeretkammer vrimler af kvinde-mandfolk, der danner det store parti af elskværdige opportunister, som man kunne samle under fællesbetegnelsen: "Charmørerne". Det er alle de, som får indflydelse gennem søde ord og falske løfter, som forstår at trykke folk i hånden, så at de vinder deres hjerter, at sige "kære ven" til mennesker, de slet ikke kender, og derved tillokke sig deres fortrolighed, at skifte overbevisning, uden at de selv engang aner det, at svømme i begejstring over enhver ny tanke, at være oprigtige midt i deres vejrmølletro, at lade sig bedrage, som de selv bedrager, og at glemme den næste dag, hvad de har sagt dagen i forvejen.

Bladene er fulde af kvinde-mandfolk. Det er måske netop dér, at der findes de fleste, men det er ganske vist også dér, at

de er mest nødvendige. Dog må man undtage enkelte aviser som *Journal des Débats* og *Gazette de France*.

Sandt nok må enhver god journalist være lidt af et kvindfolk, han må forstå at lempe sig efter læserens ønske, være smidig nok til at kunne følge den offentlige menings strømninger, være føjelig og alsidig, skeptisk og lettroende, ond og ædel, spotter og spidsborger, entusiast og satiriker, og endelig må han altid have en overbevisning uden i virkeligheden at tro på noget som helst.

Alle udlændinge, særlig vore udprægede modsætninger de seje briter og de tunge germanere, betragter og vil lige til tidernes ende blive ved med at betragte os med en vis forbavselse, blandet med ringeagt. De forfærdes over vort letsind, og dog er vi ikke letsindige, vi er bare kvinder. Det er grunden til, at de holder af os, på trods af alle vore fejl, og til at de stadig vender tilbage til os trods alt det onde, de siger om os. Det er elskovsskænderier! …

Kvinde-mandfolket er, når man møder Ham i selskabslivet, så indtagende, at man blot behøver at passiare med ham i tre minutter for at føle sig i højeste grad fængslet af ham. Hans smil synes kun at eksistere for dem, han taler med, og man har indtrykket af, at det kun er for ens egen skyld, at hans stemme får den ganske særlig elskværdige klang. Når man går fra ham, synes man, at man har kendt ham i tyve år. Man er fuldstændig parat til at låne ham penge, hvis han skulle falde på at bede én om det. Han har forført en som en kvinde.

Selv om han på en eller anden måde opfører sig mindre fint overfor én, kan man dog ikke bære nag til ham for det, dertil er han alt for uimodståelig, når man ser ham igen! Kommer han

med undskyldninger, synes man, at det er én selv, der burde bede om forladelse. Lyver han? Man vil ikke tro det. Narrer han én i det uendelige med stadig lige falske løfter? Man er ham lige så taknemmelig alene for løfterne, som om han havde vendt op og ned på hele verden for at gøre én en tjeneste.

Hvis han beundrer et eller andet, giver han sin begejstring luft i så følte udtryk, at alle andre bliver smittede af den. Han har tilbedt Victor Hugo, som han nu ser ned på. Han ville været gået i ilden for Zola, som han har forladt for Barbey d'Aurevilly. Men så længe han beundrer, kender hans beundring ingen grænser, han betænker sig ikke på at give den, der med et ord vover at kritisere genstanden for hans beundring, en ørefigen. På samme måde er hans foragt, når han foragter, ganske ubetinget, og han tåler ikke den mindste modsigelse.

I virkeligheden har han ikke begreb om noget som helst.

Har De nogensinde hørt to fruentimmere stå og tale sammen?

"Nå, så du er raget uklar med Julia?" – "Ja, jeg har måttet give hende en på tuden." – "Hvad havde hun gjort?" – "Hun havde sagt til Pauline, at jeg sugede på lappen de tretten måneder af året, og Pauline var rendt videre med det til Gontran. Og der er vel grænser for, hvad man skal lade sig byde!" – "Boede I ikke sammen?" – "Jo, for fire år siden, men så blev vi uvenner, fordi hun beskyldte mig for at have gået med et par af hendes strømper, et par silkestrømper, som hun havde købt af madam Martin. Det var ikke sandt, og så gav jeg hende en omgang af den anden verden, og så stak hun af. Men nu for et halvt år siden traf jeg hende igen, og så foreslog hun, at vi igen skulle

flytte sammen, for hun havde lejet en lejlighed, der var alt for stor for hende alene."

Man gider ikke høre mere og går videre.

Men da man den næste søndag tager til Saint-Germain, kommer to kvinder ind i den samme kupé. Man genkender straks den ene af dem. Det er Julias dødsfjende. – Den anden? … Det er Julia!

Og det er så hedt og så fedt! Den ene kan slet ikke foretage sig noget uden den anden. – "Hvad synes du, Julia?" og "Hvad har du mest lyst til, Julia?"

Kvinde-mandfolket har akkurat den samme slags venskaber. I tre måneder kan han hverken leve eller dø uden sin gamle Jacques, sin kære, gamle Jacques. Der eksisterer ingen uden gamle Jacques i hele verden. Jacques alene har ånd, vid og talent. Han er den eneste, der betyder noget i Paris. Man møder dem allevegne sammen. De spiser sammen, og hver aften bliver de ved med en halv snes gange at følge hinanden hjem, fordi de ikke kan bekvemme sig til at skilles.

Bringer man tre måneder senere Jacques på tale, hedder det:

"Den slyngel, den slubbert, De kan tro, at jeg har lært ham at kende til bunds. Han er tarvelig, simpel og ikke en gang nogenlunde velopdragen," osv. osv …!

Der går atter tre måneder, og de bor sammen. En morgen får man at vide, at de har duelleret og at duellen endte med, at de grædende faldt hinanden om halsen og blev forsonede.

De er fremdeles de bedste venner af verden, det vil sige dødsfjender den halve del af året, de bagtaler hinanden det ene øjeblik og overroser hinanden det næste, de trykker hinandens

hænder, så at de er lige ved at knuse fingrene, og de er parate til for en bagatel at jage hinanden en kårde i livet.

Et venskab mellem kvinde-mandfolk er yderst ustadigt, for deres humør er uberegneligt, deres følelser springende, deres begejstring omskiftelig. Den ene dag tilbeder de én, den næste dag ser de knapt til den side, hvor man er, fordi de, når alt kommer til alt, har fruentimmer-natur, fruentimmer-charme og fruentimmer-temperament, og fordi alle deres følelser ligner fruentimmer-elskov.

De behandler deres venner som et fruentimmer behandler en lille hund.

Hunden er hendes tilbedte skat, som hun elsker vanvittigt, propper med sukker, lægger ved siden af sig på hovedpuden, og som hun i næste øjeblik i utålmodighed kaster ud ad vinduet, som hun trækker i halen, til den skriger, som hun overvælder med kærtegn, så at den er lige ved at kvæles, og som hun pludselig uden spor af grund drukner i en spand koldt vand.

Derfor findes der heller ikke noget forunderligere skuespil end et kærlighedsforhold mellem et rigtigt fruentimmer og et kvinde-mandfolk. Han slår hende, og hun kradser ham, de afskyr hinanden, og de kan ikke være fra hinanden, de er bundet til hinanden ved et eller andet ukendt, hemmelighedsfuldt slægtskabs-bånd. Hun bedrager ham, han ved det, hulker og tilgiver hende. Han deler den seng, en anden betaler, og tror fuldt og fast, at hans ære er uplettet. Han foragter hende og tilbeder hende uden at fatte, at hun havde ret til at gengælde hans foragt. De skaber gensidigt hinanden de forfærdeligste lidelser uden dog at kunne undvære hinanden. Fra morgen og til aften overdænger de hinanden med

fornærmelser, skældsord, bebrejdelser og de hæsligste beskyldninger, indtil de, udmattede af ophidselse og dirrende af raseri og had, falder i armene på hinanden og favner hinanden i et vanvittigt favntag, der smelter deres sitrende læber og hysteriske sjæle sammen.

Kvinde-mandfolket er på samme tid fej og modig. Mere end nogen anden er han i besiddelse af en overdreven æresfølelse, men han mangler forståelsen af de mest elementære hæderlighedsbegreber, og hvis forholdene bidrager deres, kan han begå de mest uhæderlige ting, uden at det står ham selv klart, for han lader sig kritikløst rive med af øjeblikkets impulser.

At snyde sin skrædder betragter han som noget tilladt, næsten rosværdigt. Ikke at betale sin gæld forekommer ham i højeste grad hæderligt med mindre det er spillegæld, en gæld, der i sig selv er mindre fin. Han betænker sig ikke på at holde folk for nar, når blot den såkaldte gode tones moral tillader det. Mangler han penge, søger han ved alle midler at skaffe sig dem, og han generer sig ikke for at narre og udnytte enhver, der vil låne ham nogle, mens han samtidig lige på stedet og med den oprigtigste harme ville udfordre den, som blot vovede at beskylde ham for mangel på finfølelse.

Toine

1

I ti miles omkreds var han kendt, far Toine, den tykke Toine, Toine-dunken, Antoine Mâcheblé, også kaldet Brûlot, kroværten i Tournevent.

Det var hans skyld, at den lille by, der lå gemt i en sænkning af dalen, som gik ned til havet, den stakkels lille bondeby, der bestod af ti normanniske huse, omgivet af træer og grøfter, var blevet kendt.

De ti huse lå sammenkrøbne i kløften, dækkede af græs og marehalm bag ved den bøjning, som havde givet stedet navn af Tournevent. Det så ud, som om de ligesom fuglene, der en uvejrsdag putter sig i plovfurerne, hernede i hullet havde søgt ly mod den skrappe havvind, den barske og salte vind, der står ind ude fra søen og brænder og svider som ild, udtørrer og hærger som vinterens frost.

Hele byen syntes at tilhøre Antoine Mâcheblé, også kaldet Brûlot, og som man i øvrigt lige så ofte kaldte for Toine-dunken, fordi han altid plejede at sige:

"Den, jeg har på dunken, er den bedste i hele Frankrig."

Med "den" mente han selvfølgelig sin cognac.

I over tyve år havde han læsket hele egnen med sin cognac, for når nogen spurgte ham: – "Hvad skal jeg drikke, far Toine?" svarede han ufravigeligt: "En snaps cognac, lille svigersøn, en snaps cognac. Der er ikke noget, som bedre renser kallunet eller klarer hjernen. En cognac gør godt i hele kroppen."

Han havde også den vane at kalde alle for "lille svigersøn", skønt han aldrig havde haft nogen datter at gifte bort.

Jo, vist var Toine Brûlot kendt, han var ikke for intet den tykkeste mand i hele sognet, ja, i hele arrondissementet. Hans hus syntes latterlig lille og lavt i forhold til ham selv, og når man så ham stå i døren, hvor han tilbragte hele dage, måtte man uvilkårligt spørge sig selv, hvorledes han kunne rummes indenfor. Ikke desto mindre gik han derind hver gang der kom en gæst, for Toine-dunken var selvsagt indbudt til at få et glas med af alt, hvad der blev drukket hos ham.

På skiltet over Toines dør stod der "Vennernes Kro", og navnet var træffende, for far Toine var ven med alverden. Fra Fécamp og fra Montvilliers, allevegne fra, kom man for at besøge ham og få sig en hjertelig latter over at høre på ham, for om det så var en gravsten, ville den tykke mand kunne få den til at le. Han havde en særlig måde at gøre nar ad folk på uden dog at krænke dem, og når han blinkede med øjnene for at antyde det, han ikke sagde, og i et anfald af gemytlighed klaskede sig på lårene, var han så uimodståelig, at man ligefrem vred sig af latter. Bare at se ham drikke var en hel mærkværdighed. Han drak alt, hvad man bød ham, og lige så meget, som man bød ham, og hans øjne strålede af en dobbelt fryd, for det første fordi det smagte ham, og for det andet fordi hvert glas indbragte ham blanke skillinger.

Egnens spøgefugle plejede gerne at spørge ham:

"Hvorfor drikker De ikke havet, far Toine?"

Han svarede:

"Fordi der er to ting i vejen: primo, at det er salt, og secundus, at det først måtte tappes på flasker, da min mave er for tyk til,

at jeg med magelighed kan drikke af det i dets naturlige servering!"

Og så skulle man høre ham skændes med sin kone! Det var en sådan komedie, at man ikke ville have taget i betænkning at betale sin billet for det. I de tredive år, de havde været gift, havde de daglig haft stridigheder. Kun grinte Toine, mens hans ægtemage rasede. Hun var lang og mager og tog lange skridt, som om hun gik på stylter, hendes ansigt mindede om en arrig kats. Hun tilbragte sin tid med at opdrætte høns i en lille gård bag ved kroen, og hun var berømt for den måde, hvorpå hun forstod at fede dem.

Hvis byens fine folk i Fécamp gav en middag, måtte den ene ret, for at middagen skulle være fuldkommen, være lavet på et af mor Toines fosterbørn.

Uheldigvis var hun født med at være i dårligt humør og var altid misfornøjet med alt. Hun var arrig på hele verden og i ganske særlig grad på sin mand. Hun ærgrede sig over hans gemytlighed, hans berømmelse, hans gode helbred og hans tykkelse. Hun behandlede ham som en dagdriver, fordi han tjente penge uden at bestille noget, som en slughals, fordi han spiste og drak som ti andre mennesker, og der gik ikke en dag, uden at hun, spruttende af hidsighed, erklærede:

"Du skulle hellere gå ud i svinehuset, dér hører du hjemme. Andre mennesker får bare kvalme af at se på alt det fedt!"

Og så skreg hun ham lige ind i ansigtet:

"Men vent du bare! Vent bare! Din tid kommer nok! En skøn dag går der hul på dig ligesom på en sæk mel, dit tykke svin!"

Toine lo, så det klukkede i ham, dunkede sig på maven og svarede:

"Ja, du skulle s'gu snakke med, dit magre spektakel! Du skulle hellere fede på dig selv i stedet for på dine høns. Prøv en gang det kunne blive helt grinagtigt at se dig med fedt på kroppen."

Han smøgede sit ærme op og fremviste sin mægtige overarm:

"Nej, se her, her er en vinge, som kan blive til noget."

Gæsterne slog med knyttet næve i bordet og lo, så det skingrede, de trampede i gulvet og spruttede og spyttede af bare grin.

Konen kunne næsten ikke få vejret af lutter hidsighed.

"Ja, vent du bare, vent du bare!" blev hun ved med at gentage "... din tid kommer nok ... som jeg sagde ... der går hul på dig ligesom på en sæk mel ... Vent du bare! ..."

Og hun gik fnysende sin vej, fulgt af gæsternes lattersalver.

Toine var virkelig forbløffende at se på, så tyk og rød, opsvulmet og oppustet, som han var blevet. Han hørte til de væsener, Døden synes at more sig med, som den behandler med en grotesk lystighed, der gør dens langsomme ødelæggelsesværk uimodståelig komisk. I stedet for at bebude sin ankomst, således som hos alle andre, gennem gråt hår, indfaldenhed, rynker og tiltagende affældighed, der med en gysen får én til at sige: "Herregud, hvor han har forandret sig!", morede Døden sig her med at fede sit offer, gøre ham stor og latterlig, male ham med rødt og blåt, pumpe ham op og forlene ham med et overmenneskeligt sundheds-skin. Det nedbrydningsarbejde, der hos alle andre vækker medynk og uhygge, blev hos ham grinagtigt og uimodståelig latterligt.

"Vent bare!" gentog mor Toine, "din tid kommer nok!'

2

Så skete det, at Toine fik et apoplektisk anfald og styrtede lammet om. Kolossen blev lagt ind i det lille værelse bag ved skillerummet ud mod krostuen, for at han kunne høre, hvad der blev sagt derinde, og snakke med vennerne, for hans hoved var forblevet klart, mens hans mægtige krop var fuldstændig ubevægelig og næsten umulig at løfte. I den første tid håbede man, at hans tykke ben ville få noget af deres kraft tilbage, men dette håb svandt snart, og Toine tilbragte sine dage og sine nætter i sin seng, der kun blev redt en gang om ugen ved hjælp af fire naboer, som hver tog fat i hans fire lemmer og løftede ham, mens madrassen blev vendt.

Ikke desto mindre bevarede han sit gode humør, men hans lystighed var blevet lidt anderledes, mere dæmpet og ydmyg, og han var så bange som et lille barn for konen, der dagen igennem hakkede på ham.

"Ja, dér ligger han, det tykke dyr, dér ligger han, dagdriveren, slughalsen, drukkenbolten! Det er såmænd en net redelighed, ja, det må jeg sige, en net redelighed!"

Han svarede hende ikke længere. Han blinkede bare med øjnene, så snart hun vendte ryggen til, og vendte sig i sengen, den eneste bevægelse, han endnu kunne foretage sig. Han kaldte det for "en vending mod nord" og "en vending mod syd."

Hans største fornøjelse var at lytte til samtalen ude i krostuen og, når han kendte sine venners stemme, tage del i den gennem skillerummet. Han råbte:

"Halløj! Er det dig, Célestin?"

Célestin Maloisel svarede:

"Ja, vel er det mig, far Toine. Skal du snart op og danse galop, hva' din tyksak?"

Toine-dunken svarede:

"Næ, det varer lidt med galoppen, men jeg har da ikke tabt mig. Skroget er solidt nok."

Snart fik de mest fortrolige blandt vennerne lov til at komme ind til ham for at holde ham med selskab, skønt det kneb for ham at se dem drikke uden selv at kunne drikke med. Han plejede at sige:

"Det er så'gu det værste, lille svigersøn, at skulle ligge her og ikke kunne knibe sig en lille en af dunken. Skidt med hele resten, men det med dunken, det er min salighed ikke til at holde ud."

Mor Toines kattefjæs dukkede pludselig op i vinduet, og hun skreg:

"Se på ham, se bare på ham, det tykke svin, som man skal gå her og føde og vaske og muge under som et andet dyr!"

Når ansigtet forsvandt, kom gerne en hane med røde fjer baskende op i vindueskarmen, hvor den med et rundt og nysgerrigt øje stod og gloede ind i værelset og udsendte en høj, skingrende galen. Sommetider kom også en eller to høns flyvende ind i værelset og hen til fodenden af sengen, hvor de spankede om og ledte efter krummerne, som den syge havde tabt på gulvet.

Toine-dunkens venner svigtede efterhånden krostuen for hver eftermiddag at sætte sig ind og passiare ved den tykke mands seng. Selv som han lå dér, morede han dem stadig. Han kunne have fået Fanden selv til at grine, det bæst.

Der var tre, som indfandt sig hver dag: Célestin Maloisel, høj og mager og en smule kroget som stammen af et æbletræ, Prosper Horslaville, lille og tør, ondskabsfuld og snedig som en ræv, og Césaire Paumelle, som aldrig sagde et ord, men ikke desto mindre morede sig kosteligt.

Et bræt blev hentet ind fra gården og lagt tværs over sengen, og fra klokken to til klokken seks spillede de domino.

Men mor Toine blev snart utålelig. Hun kunne ikke finde sig i, at hendes tykke dagdriver af en mand blev ved med at more sig og spille domino i sin seng, og hver gang hun så, at et parti var begyndt, kom hun farende, væltede brættet, greb spillet og satte det ud i krostuen, idet hun erklærede, at det var nok med at føde på den fede drivert uden oven i købet at skulle se ham more sig som for at gøre nar ad andre ordentlige folk, der måtte gå og slide og slæbe hele dagen.

Célestin Maloisel og Césaire Paumelle bøjede stiltiende deres hoveder under skyllen, men Prosper Horslaville hidsede konen op og morede sig over hendes raseri.

En dag, da han så, at hun var endnu mere edderspændt end sædvanlig, sagde han til hende:

"Hør, ved De, hvad jeg ville gøre, hvis jeg var Dem, mor Toine?"

Hun svarede ikke, men gloede med sine ugleøjne på ham og ventede på en nærmere forklaring.

Han fortsatte:

"Sådan som Deres mand ligger dér, er han jo lige så god som en hel ovn, derfor ville jeg bruge ham til at ruge mine kyllinger ud."

Hun stod ganske målløs i den tro, at han gjorde nar ad hende og stirrede ham rasende ind i hans magre, snedige bondefjæs.

"Ser De," fortsatte han, "jeg ville putte fem under den ene arm og fem under den anden samtidig med, at jeg lagde æg under en høne. Når de så kom frem på samme tid, ville jeg give dem, Deres mand havde udruget, til hønen, for at hun kunne tage sig videre af dem. Det kunne blive et smukt kuld, mor Toine!"

Konen spurgte tvivlrådig:

"Kan det lade sig gøre?"

Han svarede:

"Begribeligvis kan det så. Hvorfor skulle det ikke kunne lade sig gøre? Når man kan ruge unge kyllinger ud i en varmekasse, hvorfor skulle man så ikke kunne ruge dem ud i en seng?"

Denne betragtning slog hende, og hun gik beroliget og tankefuld ud i køkkenet.

Otte dage senere kom hun ind i Toines kammer med forklædet fuldt af æg og sagde:

"Jeg har lagt den gule på reden med ti æg. Her er til dig. Pas på, at du ikke kommer til at slå dem i stykker."

Toine spurgte forfjamsket:

"Hvad skal jeg med dem?"

Hun svarede:

"Hvad du skal med dem? Du skal naturligvis ruge dem ud, din dagdriver."

Først lo han, men da hun blev ved med at trænge ind på ham, blev han vred, gjorde modstand og vægrede sig på det bestemteste ved at tage æggene ind under sine tykke arme for at udruge dem.

Men hans kone havde sat sig det i hovedet. Hun blev rasende og erklærede:

"Ja, så får du heller ikke noget at æde. Så får vi jo se, hvem der får sin vilje."

Toine blev ængstelig, men han svarede ikke.

Da klokken slog tolv, kaldte han:

"Å, hør, lille kone, er suppen ikke snart færdig?"

Hun råbte ude fra køkkenet:

"Der er ikke nogen suppe til dig, din dovenkrop!"

Han troede, at hun spøgte, og ventede. Men der kom ingen suppe. Han bad, tiggede og bandede, gjorde fortvivlede vendinger både "mod nord og mod syd" og bankede på væggen, men det hjalp ikke. Først da han havde fundet sig i, at fem æg var blevet puttet ned i sengen til ham, tæt ved hans venstre side, fik han sin mad.

Da hans venner kom, troede de, at det var blevet værre med ham, han gjorde et underligt stille og forlegent indtryk.

De spillede det sædvanlige parti domino, men Toine lod slet ikke til at finde nogen fornøjelse ved det, og hver gang han strakte hånden frem, var det langsomt og forsigtigt.

"Er din arm bundet fast?" spurgte Horslaville.

Toine svarede:

"Nej, men jeg har sådan et hold i skulderen."

Der kom nogen ind i krostuen, og de tav alle sammen. Det var sognefogeden og en af sognerådets medlemmer. De forlangte to glas fin cognac og gav sig til at snakke om egnens sager.

Da de talte temmelig sagte, ville Toine lægge øret til skillerummet, og idet han glemte sine æg, gjorde han en

pludselig "vending mod nord," der fik ham til at ligge midt i den herligste æggekage.

Ved den ed han udstødte, kom mor Toine farende, og da hun anede, hvad der var hændt, rev hun med et ryk tæppet til side og åbenbarede ødelæggelsen. Et øjeblik stod hun uden at kunne sige noget og snappede efter vejret, mens hun stirrede på den gule strøm, der flød ud over lagnerne.

Men i samme øjeblik hun fik luft, styrtede hun sig over den syge og gav sig til at slå løs på hans mave, aldeles som en vaskerkone, der banker sit tøj ved bredden af en å. Med en dump lyd hamrede hendes knyttede hænder som et par trommestikker på den ulykkelige mand.

Toines tre venner lo, så de var lige ved at kvæles, hostede, stønnede og småskreg af bare latter, mens den forfjamskede mand forsøgte at afbøde slagene, men meget forsigtigt for ikke også at komme til at knuse de fem æg på den anden side.

3

Toine blev overvundet. Han blev nødt til at ruge, til at give afkald på sine dominospil og på enhver bevægelse, for hans kone sultede ham uden barmhjertighed, hver gang et æg var gået itu.

Han lå på ryggen uden at røre sig og stirrede op i loftet. Hans arme var halvt løftede ligesom et par vinger og varmede de svage hønsespirer, som gemte sig indenfor de hvide æg, der lå tæt ind imod hans side.

Han talte nu kun med dæmpet stemme, som om han var lige så bange for enhver støj som for enhver bevægelse, og han spurgte med ængstelig deltagelse til den gule rugehøne, der ude

i hønsegården var i færd med at fuldbyrde det samme værk som han. Han spurgte sin kone:

"Har den gule spist noget i nat?"

Konen gik fra sine høns til manden og fra manden til sine høns, begge steder lige bekymret for de kommende kyllinger, der lå og modnedes i reden og i sengen.

Egnens folk, der havde fået nys om sagen, kom og gik, nysgerrige og alvorlige, og hørte til Toine. De kom listende ind med forsigtige skridt, således som man lister sig, hvor der er syge, og spurgte ivrigt:

"Nå, går det godt?"

Toine svarede:

"Ja'gu' går det, men jeg er så svedt, så det driver af mig. Det er ligesom der kravlede myrer rundt på mig allevegne."

En morgen kom hans kone og meddelte stærkt bevæget:

"Den gule har fået syv. De tre af æggene var dårlige!"

Toine følte sit hjerte slå. Hvor mange mon han ville få?

Han spurgte:

"Så må det vel snart være?"

Hans stemme skælvede af den samme angstfulde forventning som hos en kvinde, der skal være moder.

Den gamle, der var pint af spænding og frygt for, at det skulle slå fejl, svarede arrigt:

"Ja, det skulle man da tro."

Vennerne, der havde fået besked om, at tiden nærmede sig, mødte op og var lige så beklemte.

Der blev ikke talt om andet rundt om i alle husene, og man gik fra dør til dør for at spørge nyt.

Ved tretiden faldt Toine hen i en døs. Han sov nu for det meste den halve tid af dagen. Han blev pludselig vækket ved en uvant kildren under den højre arm. Han førte den venstre hånd derned og fik fat på et lille dyr, som var beklædt med gule dun og sprællede mellem hans fingre.

Hans sindsbevægelse var så overvældende, at han gav sig til at skrige og slap dyret, der løb hen over hans bryst. Krostuen var fuld af folk, og gæsterne kom styrtende ind i bagstuen, der i et nu blev overfyldt, og slog kreds om sengen som omkring en gøgler på et marked. Konen, der var blandt de første, greb varsomt det lille kræ, som havde puttet sig ind under mandens skæg.

Ingen sagde et ord mere. Det var en varm aprilsdag. Gennem det åbne vindue hørtes den gule, der klukkende kaldte på sine nyfødte.

Toine, som svedte af bevægelse, spænding og uro, mumlede:

"Nu tror jeg, der er én til under venstre arm."

Hans kone stak sin store magre hånd ned i sengen og trak lige så forsigtigt som en jordemoder den anden kylling frem.

Alle naboerne ville se den, og den gik fra hånd til hånd og blev undersøgt lige så opmærksomt, som om den havde været et fænomen.

De næste tyve minutter kom der ikke flere, men så pippede hele fire frem på én gang ud af deres æg.

Det vakte en vældig opsigt blandt de tilstedeværende. Toine smilede, han var henrykt over sit held og begyndte at føle sig gennemtrængt af en slags faderstolthed. Der var alligevel ikke mange, der kunne stikke ham, hva'? Far Toine var alligevel noget for sig selv, ikke, hva'?

Han erklærede:

"Det var seks! Der bliver sg'u rift om at blive faddere!"

Latteren skyllede gennem værelset og helt ud i krostuen. Der kom flere folk til og endnu flere stod opstillede uden for døren.

De udspurgte hinanden:

"Hvor mange er der?"

"Der er seks."

Mor Toine bragte hønen hele denne nye familie, og den gule klukkede, som om hun var betalt for det, pustede sine fjer op og spilede vingerne ud for at dække over alle de mange småvæsener.

"Der er skam én til!" råbte Toine.

Han tog fejl, der var hele tre. Det var en triumf! Den sidste huggede hul på sin skal klokken syv om aftenen. Alle æggene havde været gode!

Toine var ude af sig selv af glæde, forløst og sejrsberust. Han kyssede det lille forskræmte dyr, så at han var lige ved at kvæle det. I et anfald af moderlig ømhed for det lille væsen, han havde skænket livet, bad og tiggede han konen om at få lov til at beholde det i sengen hos sig til den næste dag, men hun brød sig ikke om mandens bønner og bragte kyllingen ud til den gule ligesom de andre.

Gæsterne gik lidt efter lidt deres vej, stadig drøftende begivenheden. Til sidst var kun Horslaville tilbage.

"Hør en gang, far Toine," sagde han, "du inviterer mig vel til frikassé på den første, ikke sandt?"

Ved tanken om frikassé gik der et lysskær over Toines ansigt, og han svarede:

"Ja, det kan du bande på, lille svigersøn."

Originaltitler og førsteudgaver

Værelse nr. 11: *La Chambre 11*, i *Gil Blas* 9. december 1884.

Forbi: *Fini*, i *Le Gaulois* 27. juli 1885.

Et skriftemål: *La Confession*, i *Le Figaro* 10. november 1884.

To mødre: *La Mère aux monstres*, i *Gil Blas* 10. juni 1883 under pseudonymet Maufrigneuse.

Mine 25 dage: *Mes vingt-cinq jours*, i *Gil Blas* 25. august 1885.

Skabet: *L'Armoire*, i *Gil Blas* 16. december 1884 under pseudonymet Maufrigneuse.

Rogers middel: *Le Moyen de Roger*, i *Gil Blas* 3. marts 1885.

Latinens nytte: *La Question du latin*, i *Le Gaulois* 2. september 1886.

En omvendelse: *La Confession de Théodule Sabot*, i *Gil Blas* 9. oktober 1883.

Bombard: *Bombard*, i *Gil Blas* 28. oktober 1884.

En landtur: *Le Père Mongilet*, i *Gil Blas* 24. februar 1885.

Den levende døde: *Le Tic*, i *Le Gaulois* 14. juli 1884.

Fangerne: *Les Prisonniers*, i *Gil Blas* 30. december 1884.

Vore englændere: *Nos Anglais*, i *Gil Blas* 10. februar 1885.

Kvinde-mandfolk: *L'Homme-fille*, i *Gil Blas* 13. marts 1883 under pseudonymet Maufrigneuse.

Toine: *Toine*, i *Gil Blas* 6. januar 1885.

Om "Værelse nr. 11 og andre fortællinger"

Forfatter: Guy de Maupassant (1850-1843).
Org.udg.: *Œuvres complètes illustrées de Guy de Maupassant*, Libraire Paul Ollendorff, Paris 1899-1904.
Denne udgave efter: *Samlede værker af Guy de Maupassant: Værelse nr. 11 og andre Fortællinger*. Paa Dansk ved Loulou Lassen. Hermann Petersens Forlag (Forhen A. Christiansen), København 1911.
Oversætter: Loulou Lassen (1876-1947).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration til fortællingen "*Toine*" af Alcide Théophile Robaudi (1850-1928).

ISBN 978-87-7628-388-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-581-5 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk